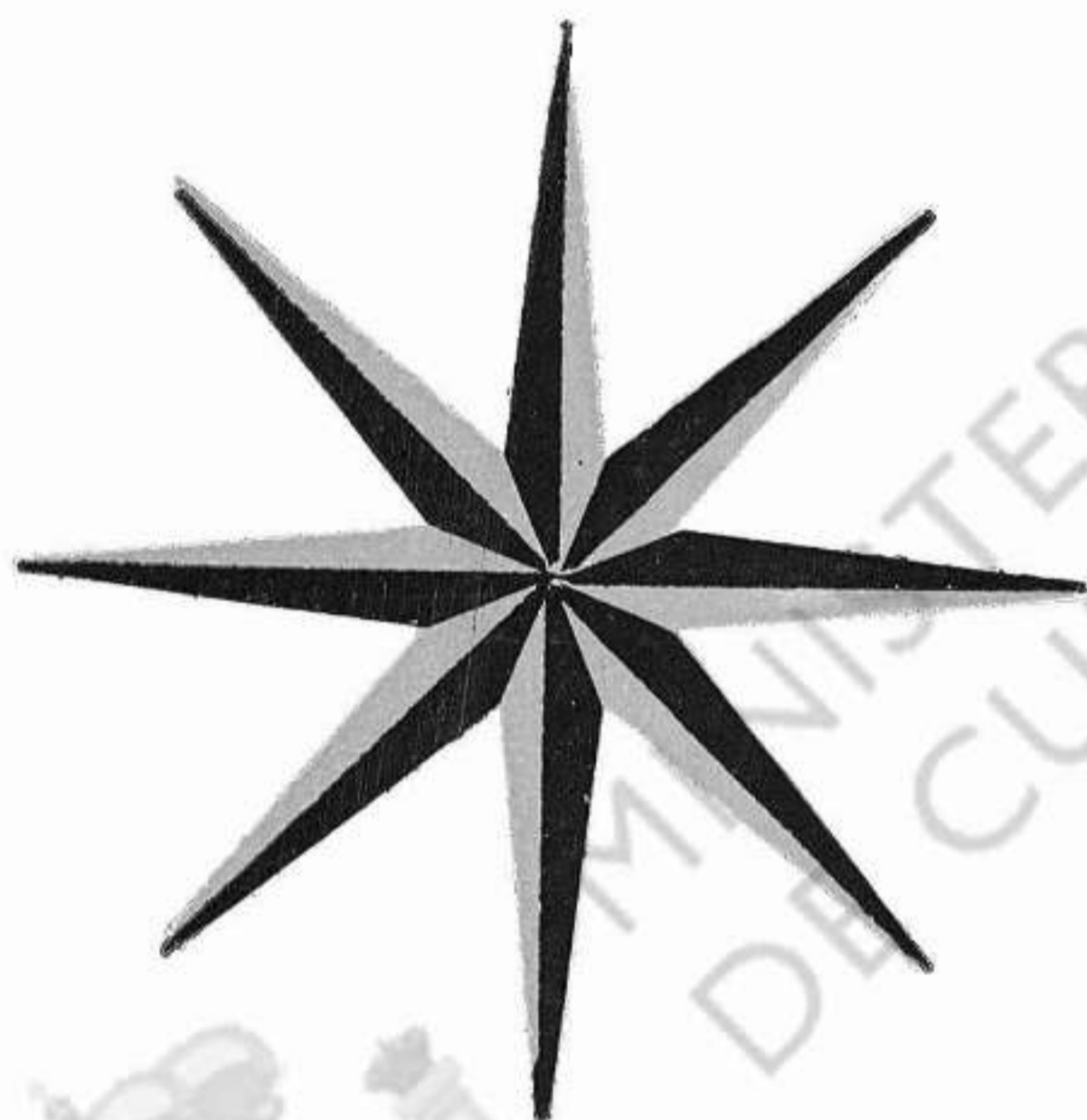

ARCHIVO

nous

horitzons

- ☆ *Rafael Vidiella parla de la Revolució d'Octubre.*
- ☆ *L'especialització vista pel Professor Sacristán.*
- ☆ *Mentor; un art per a les masses.*
- ☆ *Barcelona : L'exposició d'homenatge a Picasso.*
- ☆ *Entreviu a Coloma Lleal.*
- ☆ *L'adolescent; ¿qui se'n ocupa?*

10

SEGON TRIMESTRE /1967

EDITORIALS.

- 50 Aniversari de la Revolució d'Octubre ♦ El Primer de Maig i l'Arquebisbe Marcelo ♦ L'homenatge no és clos 1

EL PENSAMENT I L'ACCIO.

- "Studium Generale" per a tots els dies de la setmana, *M. Sacristán* ♦ "Coherència" dels plans de desenvolupament, *J. Martí* 6

SOCIALS.

- L'adolescent, ¿quí se'n ocupa?, *Raquel* ♦ La insuficiència d'escoles a Barcelona, *A. Salou* ♦ Extractes de "Problemes Polítics de l'Ensenyament", de *J. Monés*, i de "Formació Moral de la Joventut", de *R. Costa Jou* 18

HORITZONS DEL MON.

- Cinquanta anys de Socialisme; repercussió a Catalunya, *R. Vidiella* ♦ Extracte de "La Revolució Cultural a la U.R.S.S.", de *A. Arnoldov* 27

LA HISTORIA.

- Una valuosa contribució a la història de la formació del P.S.U. de Catalunya, *R. Vidiella* ♦ Un important estudi sobre la República Espanyola i la Guerra Civil, *F. Costa* ♦ Les guerres camperoles a Catalunya (1462-1472, 1484-1486), *M. Carrasco* 39

LES ARTS.

- Mentor; Un art per a les majories, *T.P. Bertran* ♦ Al voltant d'una exposició de Joan Miró, *R. Güell* ♦ L'homenatge espanyol a Picasso s'ha fet a Barcelona 51

LES LLETRES.

- La Festa del Llibre Català a Paris, *J. Budí* ♦ Coloma Lleal parla a "Nous Horitzons" ♦ Jocs Florals de la Llengua Catalana 59

FULLS OBERTS 68

- En la mort del company Emili Vilaseca 73

DOCUMENTS.

- Carta oberta al Dr. Rubió ♦ Felicitació dels estudiants del P.S.U. de C. al Dr. Rubió ♦ Document a l'opinió pública dels detinguts per haver participat en l'acte d'homenatge al Dr. Rubió ♦ Telegrama dels detinguts a la família del Sr. Roda Ventura ♦ Carta de l'Assemblea d'intel·lectuals al Ministre d'Educació i Ciència ♦ Telegrama de l'Assemblea de Tècnics i Quadres d'empresa al Ministre de Justícia ♦ Carta oberta al món del Treball i a les seves forces ♦ Proposició reforma de les estructures del S.E.M. 74

50 ANIVERSARI DE LA REVOLUCIO D'OCTUBRE

La Revolució Socialista Soviètica compleix 50 anys.

A l'escala de les societats humanes, mig segle és tot just la infància d'una societat; amb prou feines el temps d'haver iniciat els primers passos per camins nous que cal descobrir. No obstant, aquest primer mig segle de Revolució Socialista és un esdeveniment cabdal que commou la humanitat tota.

El món sencer commemora d'una o altra manera l'Aniversari de la Revolució d'Octubre. Els seus defensors i seguidors exaltant-la, amarant-se de la seva saba creadora, extraient d'ella noves i poderoses energies per a la lluita diària contra la caduca societat capitalista que refusa de morir; milions de proletaris, de treballadors de totes les activitats humanes, des del jornalier del camp a l'home de ciència i a l'artista, i des de tots els països de la terra saluden el cinquantè aniversari de la primera Revolució Socialista triomfant, proclamen llur identificació amb els seus principis. I també llur voluntat d'avançar, en cada país, en cada poble, guiant-se en el seu exemple i experiències, cap a la nova societat, cap a la societat Socialista on l'explotació de l'home per l'home és anorreada, cap a la societat el camí de la qual la U.R.S.S. obre en peonera.

Els seus enemics, les velles castes apuntalades en els privilegis de totes les formes d'explotació de l'home per l'home, prou multipliquen llurs atacs, llurs calúmnies, llurs insídies per tal de desprestigiar el món socialista; prou despleguen tota l'energia que els poderosos mitjans econòmics de que disposen permet posar en moviment per a negar les esplendoroses realitzacions de la Revolució Soviètica i vilipendiar els seus dirigents i realitzadors: La viva presència d'un món socialista que s'afirma i avança inexorablement no es pot escamotejar, ni es pot anihilar el caliu de la flama que la Revolució d'Octubre estimula en el cor dels pobles.

El país dels soviets és lluny de Catalunya, d'Espanya, allà a l'altra punta d'Europa. Però és cert que la classe obrera de casa nostra l'ha sentit tant aprop seu com un germà de sang. I això des de la seva naixença com Estat proletari.

Eren, aquells anys de començaments de segle, anys de profunda convulsió social. El nostre poble maldava enèrgicament per les seves llibertats, exigia que s'acabés amb la guerra d'Àfrica, els treballadors lluitaven pel pa i per la justícia social. Era el temps de la vaga general de solidaritat amb els metal·lúrgics (1902), de la Setmana Tràgica (1909), de la vaga general revolucionària del 1917, l'any de la Revolució d'Octubre, de la vaga de La Canadiense l'any 1919... Quan la jove Unió de Républiques Socialistes Soviètiques és atacada pels exèrcits intervencionistes dels Aliats, el 1918, els obrers barcelonins assalten i calen foc al local del Consulat de França a Barcelona en defensa del jove Estat proletari.

El nostre poble mai no oblidarà l'ajuda abnegada de l'Estat Soviètic i dels pobles de la U.R.S.S. durant la nostra guerra nacional revolucionària, els volun-

taris soviètics que ofrenaren llurs vides en defensa de les llibertats dels pobles hispànics, el refugi i la inestimable formació cultural, tècnica, humana, que el país del Socialisme proporcionà a milers dels nostres infants, a centenars de combatents antifranquistes exiliats que trobaren en la Unió Soviètica una segona Pàtria, a la qual defensaren i per la qual nombre d'ells moriren en lluita contra l'invasor nazi.

El nou Estat proletari dóna el primer exemple de solució del problema de les nacionalitats oprimides. Aplicant creadorament les teories leninistes sobre la nació i el problema nacional, posant en pràctica audaçment el principi del dret a l'autodeterminació, el poder soviètic alliberà definitivament de l'opressió imperialista a dotzenes de pobles subjugats per l'Estat tzarista i els facilità a l'ensem els mitjans de desenvolupar-se, de desentrollar llurs cultures, llurs economies, de construir el Socialisme i el Comunisme.

*Els 50 anys de la Revolució Socialista Soviètica estan indissolublement lligats a les victòries populars i revolucionàries d'arreu del món. La presència de la U.R.S.S. transformà la guerra imperialista del 1939 en lluita dels pobles contra el nazi-feixisme. L'enorme aportació dels exèrcits soviètics a la destrucció de la *Werhmacht* i dels seus suports ultrareaccionaris en cada país ocupat, feu possible en l'Europa regimentada pel feixisme el reagrupament i la lluita victoriosa de les forces populars i democràtiques; feu possible que altres pobles s'alliberessin del jou capitalista i que la construcció del Socialisme s'elevés a escala mundial amb l'aparició del camp socialista. L'existència del camp socialista i d'un poderós Estat proletari insubornable com és la U.R.S.S., ha constituït i constitueix un factor decisiu d'ajuda a la lluita dels pobles colonials pel seu alliberament, com decisiva és avui la contribució soviètica en armament, en ajuda material i política a la defensa de l'heròic poble del Vietnam, i decisiva la seva presència a la capdevantera de les forces de la pau per a impedir que l'imperialisme desencadeni una vegada més la mort i la desolació sobre la humanitat.*

Resumir en el breu espai d'un editorial tot el que la Revolució Socialista Soviètica ha aportat ja a la humanitat és impossible; enumerar les realitzacions que en els terrenys social, de la filosofia, de la ciència, de la tècnica, de l'art, han conseguit el conjunt de pobles de la U.R.S.S. en cinquanta anys de Revolució Socialista, exigeix llibres sencers.

"Nous Horitzons", en saludar el 50 Aniversari de la Revolució d'Octubre, afegeix el seu modest homenatge i decidida adhesió a la Pàtria del Socialisme, als pobles de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, al Govern i al Partit Comunista de la U.R.S.S., gloriosos capdevantera de la construcció del Socialisme i del Comunisme, de la nova societat vers la qual el món avança inexorablement.

EL PRIMER DE MAIG I DON MARCELO GONZALEZ MARTIN

La Jornada internacional de la classe obrera ha mobilitzat, en el conjunt d'Espanya, a desenes de milers de treballadors i demòcrates: Ha estat una gran Jornada obrera i popular.

A Catalunya concretament, la Diada del Treball d'enguany ha superat en participació ciutadana, en expressió oberta del sentiment democràtic popular, en combativitat front a l'us de la violència per part de les autoritats, tot el que havien significat altres Primers de Maig a les nostres comarques: Barcelona, Badalona, Cornellà, Terrassa, Sabadell, Blanes, Mataró, Lleida, Tarragona i Tortosa, foren escenari de celebracions populars d'un o altre tipus de major o menor envergadura. Fulles al·lusives al Primer de Maig han circulat en nombroses poblacions catalanes.

Les accions de masses —és un fet, no per sovint repetit menys cert i essencial—, són el motor que empeny tota la màquina nacional. Aquestes grans accions del Primer de Maig, a nivell nacional espanyol, sumant-se a lluites de masses com la del 27 de gener a Madrid —més de cent mil manifestants—, a la Vaga General minera d'Astúries de l'1 de febrer, a les manifestacions de Barcelona i Terrassa del 17 del mateix mes, a les lluites obreres de Sevilla i d'El Ferrol, a les magnífiques accions universitàries —Vaga Nacional de febrer, homenatge al Dr Rubió, manifestacions de solidaritat en defensa dels delegats de la Universitat de Barcelona que presidiren l'Assemblea de Sarrià, etc.—, i a preses de posició col·lectives com la continguda en l'important document signat per 565 intel·lectuals a Madrid, expliquen i il·lustren ben gràficament quins són els trumfos que manen en aquesta partida dels pobles d'Espanya per la democràcia.

Del conjunt de valuoses experiències que comporta el Primer de Maig a Catalunya, volem comentar-ne breument una en la que destaquen dos vessants ben divergents. Un d'ells és la participació d'obriers i militants catòlics, de sacerdots, junt als obrers, estudiants, mestres, intel·lectuals, artistes, tècnics, camperols que contribuïren a la celebració de la Jornada; l'altre és l'actitud enemiga, brutal envers els treballadors i envers els propis catòlics i sacerdots de la Diòcesi, de l'Arquebisbe Marcelo Gonzalez Martin.

A la celebració del Primer de Maig, tant a Barcelona com a les distintes poblacions de les comarques veïnes i altres localitats catalanes, acudiren nombrosos catòlics. Exemples destacats de la participació de militants i dirigents catòlics a la commemoració de la Jornada del Treball els trobem en la "Carta al món del treball i a les seves forces" firmada per 67 sacerdots; en la invitació feta en algunes parròquies des de la trona a acudir als aplecs organitzats pels treballadors; en la presència de sacerdots en aquests aplecs. en llur intervenció activa, en alguns casos, amb parlaments: L'acció repressiva de les autoritats

afectà a Barcelona a tres sacerdots detinguts als Eucaliptus de Torre Baró —entre ells un dels pàrrocs de Torre Baró—; a Sabadell, dins l'Església del Sagrat Cor que havia acollit a algunes desenes de treballadors, homes i dones, que fugien de les càrregues de la policia, foren detinguts tres sacerdots més. A Lleida foren també molestats per la policia almenys tres sacerdots en el curs de la repressió de la concentració a la Plaça d'Espanya.

En resposta a la Carta oberta dels 66 sacerdots de Barcelona; en resposta a la presència de catòlics i sacerdots junt als treballadors en la celebració del Primer de Maig; barrant el pas a les actituds progressistes i democràtiques, la màxima autoritat eclesiàstica de Barcelona ha prohibit severa i públicament als seus subordinats tota actitud d'expressió ciutadana; els ha prohibit signar documents col·lectius, participar en manifestacions, expressar altres opinions que aquelles autoritzades per la Jerarquia...

Ha fet més encara: Ha autoritzat en públic als homes de Creix i altres policies a efectuar dins el temple del Sagrat Cor de Sabadell llurs innobles funcions repressives, entregant així als homes de ma de la dictadura una quarantena de treballadors i treballadores que havien cregut trobar refugi en el temple. L'Arquebisbe de Barcelona no expressà cap mot en defensa dels tres sacerdots detinguts als Eucaliptus de Torre Baró ni dels altres tres detinguts a Sabadell; ans al contrari, els desautoritzà públicament a la premsa i en la seva pastoral. Més tard s'ha negat a rebre els representants d'una concentració religiosa que expressava la repulsa contra el silenci de la Jerarquia davant la repressió i altres actes de vandalisme, i ha permès o sol·licitat l'acció de la policia contra aquests manifestants; la policia ha pogut així efectuar noves violències i sevícis contra ciutadans demòcrates.

Com veiem, és un gran contrast el que ofereixen actituds tan divergents com la de l'Arquebisbe de la capital catalana i la d'una part no desdenyable del clergat i moviment catòlic de la seva Diòcesi.

"Nous Horitzons" ha valorat en altres ocasions la importància que per al present i l'esdevenidor del nostre país tenen les noves relacions que s'estan establint, a través fonamentalment de l'acció diària, entre el moviment catòlic progressista i el moviment obrer i forces democràtiques.

La carta oberta al món del treball dels 67 sacerdots en ocasió del Primer de Maig; el suport i l'ajuda que les Comissions Obreres han trobat en algunes parròquies, en organitzacions seglars, en militants i dirigents catòlics a l'hora de preparar una celebració digna de la Festa del Treball, constitueixen, sense cap mena de dubte, positives i importants contribucions a eixamplar la base d'una fructífera col·laboració en l'acció democràtica i antifranquista avui i demà en la construcció d'una societat justa i digna de viure.

Els actes de l'Arquebisbe de Barcelona, quan acudeix en defensa de l'ordre antifranquista tot i fent la més farisàica de les proclamacions d'"apoliticisme", quan es fa el portaveu de la intocabilitat de la dictadura i es converteix en col·laborador de la Brigadilla Político-social, el separen, no solament del món del treball, sinó del poble en moviment irrefrenable cap a la democràcia. Tenim raons de creure i confiar que una bona part dels catòlics d'aquest poble no accepta tampoc ésser regimentada per don Marcelo Gonzalez Martín en el conformisme i la resignació submissa davant l'opressió, que es la via que en aquest Primer de Maig ha contraposat a la voluntat popular l'Arquebisbe de Barcelona.

L'HOMENATGE NO ES CLOS

En el número 9 de la nostra revista vam presentar, amb motiu dels 80 anys del doctor Jordi Rubió Balaguer, i en el marc de l'homenatge que a Catalunya se li feia, uns treballs que, no ho dubtem, hauran llegit amb interès els nostres lectors. El que va passar després, millor dit, el que s'hi encadenà foren esdeveniments, que recull la secció DOCUMENTS d'aquest número 10. Només volem, amb aquestes ratlles, subratllar alguns ensenyaments que, al nostre entendre, indiquen una perspectiva d'acció unitària i sincera entre forces polítiques, entitats culturals i individualitats de Catalunya que, tant en l'Homenatge al doctor Rubió com en l'enterrament-protesta del Degà del Col·legi d'Advocats, Frederic Roda Ventura, anaren juntes, més juntes si cap, en els moments crucials d'aquells esdeveniments dramàtics i de gran tensió política.

Cal, però, no oblidar que tots aquells fets i les seves ramificacions es produïren i deixaren petjada en una Catalunya que viu, com els altres pobles d'Espanya, una situació no pas feta especialment per a Catalunya sinó engendrada per una dictadura determinada, d'una classe ben definida i que té les arrels també entre catalans. O sigui: no oblidem que no es tracta d'una situació d'opressió estrictament emprada per ofegar i humiliar els sentiments nacionals de Catalunya sinó d'una dictadura que afecta tot sentiment de progrés i de cultura nacional a tota Espanya, exercida contra tot brot de democràcia a Catalunya i als altres indrets d'Espanya. Es el despotisme d'una oligarquia espanyola —de la qual n'és part la catalana— que no permet llibertat de cap mena en cap dels pobles que componen l'Estat espanyol.

Això per una banda. Per l'altra hi ha la coincidència d'interès i d'afany entre els que lluiten per qüestions estrictament culturals, o de dignitat personal o d'ètica professional, amb la d'aquells que ho fan per reivindicacions salarials, pel dret a sindicats democràtics, per la llibertat d'opinió i reunió, per aplicar en el món cristià els ensenyaments del Concili Vaticà II, per habitacles decorosos, etc. Tot és part d'un mateix combat i si algú tractés de fer-ne engrunes, d'obrir barrancs entre uns i altres aspectes d'aquest combat, no faria altra cosa, àdhuc amb tota la bona fé del món, que desarmar-se, aïllar-se i afeblir-se, tot i afeblint als altres.

Els fets que comentem, si són serenament analitzats, ho demostren abastament. Les lliçons cal extreure-les sense cap perjudici i fent abstracció de consideracions de campanari. Un cop trobades, les lliçons han de servir per a continuar endavant amb la menor quantitat d'errades possible.

Homes de totes les tendències polítiques catalanes, religiosos i no religiosos, es trobaren junts als calabossos de la Via Laietana. Aquells homes van viure moments que, segurament, no oblidaran mai. En altres circumstàncies potser havien discutit amb asperesa i potser no foren capaços de deixar de banda qüestions ideològiques que els diferenciaven, però, JUNTS DEVANT L'ADVERSARI, plantaren cara JUNTS, amb una dignitat i una agilitat cívica admirables.

Tot això queda. Queda no pas per a contar-ho als fills o als nets. Queda per a servir-s'en en un combat que no ha fet més que començar; és el combat per obrir camins de veritable convivència ciutadana, de democràcia per a Catalunya i de respecte als sentiments dels catalans, anhels que no assolirem més que amb l'ensorrada de la dictadura que es colpejada des de tota Espanya.

Manuel Sacristà

“STUDIUM GENERALE” * PER A TOTS ELS DIES DE LA SETMANA

En memòria de Josep-Ramón Figuerol,
estudiant de Dret.

Precisament dos estudiants d'aquesta Facultat em van venir a veure un dia per parlar-me del problema: l'un tenia una passió, si no recordo malament, per la pintura i per la poesia; l'altre també per la poesia, pel cinema i per l'alpinisme (o la marxa). Superada l'any anterior la mínima exigència de les ingènues assignatures del primer curs de Dret, la desagradable aparició del Codi Civil i dels textos constitucionals en segon, creava dificultats a l'aspiració dels dos estudiants de continuar vivint *també* com a amants de la poesia, la pintura, el cinema i la muntanya.

Ha passat ja bastant de temps des d'aquella tarda. Llavors jo estava acabant d'escriure la meva tesi doctoral. Era un estudi de tema mínim i especialitzat. Però mentre el preparava havia après a odiar totes les vaguetats escrites per aficionats sobre aquell tema. Per això, encara que coneixia bé el problema d'aquells dos estudiants —la dificultat i la necessitat d'harmonitzar tendències espirituals heterogènies en la pràctica— els vaig donar el sòlid consell que fessin alguna cosa a fons, que es revenguessin immediatament el Codi Civil i no es matriculessin més en Dret, o bé que tanquessin els llibres de poesia, els pinzells, les revistes de cinema i les botes de muntanya, si més no fins al juny.

Hi ha motius de diversa mena per a justificar consells com aquest, o, més en general, la tesi que l'única cosa que ha de fer un estudiant o fins i tot un professional científic de qualsevol branca, és dominar i cultivar seriosament el camp de la seva especialització. Alguns d'aquests motius són molt ambiciosos, i, bé que entortolligadament, unilaterals i interessats, i, per tant, recusables. L'exemple més cèlebre i representatiu d'aquests motius és la doctrina platònica segons la qual una societat justa és aquella en la qual cadascú compleix estrictament i exclusiva la seva “funció”. És la concepció segons la qual qui no sigui doctor de la Santa Mare Església no té per què pensar. I, en efecte, la “funció” de pensar és curosament reservada en l'estat platònic a uns admirables especialistes. La doctrina és ambiciosa perquè pretén d'ésser una definició de la societat justa. El seu caràcter interessat i recusable pot ésser indicat així: aquesta doctrina és la consagració de qualsevol situació d'injustícia, de tota divisió del treball imposada i violenta, a més d'ésser-ho en primer terme, com és natural, de la injustícia del model estatal platònic. És un principi, si ho diem més brutalment, que mai no convencerà els homes que es guanyen —més aviat es perden— la vida complint la “funció” de netejar clavegueres. I, evidentment, és impossible que aconseguís l'adhesió dels esclaus que en temps de Plató complien la “funció” de sucumbir

---

(*) *Resum d'una conferència introductòria a un col·loqui celebrat a l'Aula Magna de la Facultat de Dret de Barcelona el dia 8 de març de 1963.*

a les mines, a les feines del camp o amb els remes a la mà. El polemista romà Cels, que va combatre els apologistes cristians —sobretot Orígenes—, reprotxava als difusors de la nova fe que s'adrecessin al poble baix i als esclaus. Cels resumia de manera molt clarivalent l'essència de classe de la cultura esclavista recomanant a Orígenes l'exemple de Plató i Aristòtil, que havien ensenyat, deia, "només als distingits", a l'élite, com diuen els cursis d'avui.

Uns altres motius són, en canvi, molt més modestos, més espontanis i menys determinats per interessos aliens al propi problema. No es presenten amb ambició de teoria, sinó més aviat com a observacions de sentit comú, com a resultat de l'experiència de la vida. Dos d'aquests motius, per bé que molt senzills, són de gran interès. El primer és crític: és la justa condemna de la inútil frivolitat "culturalista" dels qui parlen de tot i en realitat no responen intel·lectualment de res. Aquesta irresponsabilitat es manifesta de moltes maneres, i no solament en la forma típica del fals enciclopedisme o de les síntesis precipitades. També podem dir que la inconsistència de les síntesis precipitades es presenta de maneres molt diferents. Així, per exemple, l'actitud de molts especialistes de les disciplines dites humanístiques, com la filosofia clàssica o la teoria literària o artística, incorren d'una manera indirecta en el culturalisme trivial quan dibuixen en el camp del coneixement una divisòria entre el científic-tècnic i la veritable saviesa, o saber pròpiament universitari. Aquesta divisió, inoperant en la pràctica del coneixement i només eficaç en la ment limitada de tals humanistes, en el fons també és una síntesi precipitada, en aquest cas amb un moment d'exclusió, és a saber: la il·lusió que el que cal integrar és solament l'humanístic en sentit acadèmic. Això, naturalment, no aconsegueix aclarir el problema real, no és possible d'aconseguir una harmoniosa formació humanística pel procediment de *putare aliena a se* elements tan decisius de la pròpia humanitat com són els sabers i els fers científico-tècnics. En qualsevol cas, les ideologies culturalistes, que són humanístiques només declarativament, però no realment, han de produir un sa recel i poden determinar el consell que convida a ésser en la cultura més aviat cap de rata que cua de lleó, més aviat seriós entès en alguna cosa que frívol deformatador de diverses coses.

L'altre motiu d'interès en favor de l'especialisme ja en temps d'estudiant és una experiència freqüent: entre tercer i cinquè curs, l'estudiant que en primer va acceptar de mala gana la constricció especialitzadora de la seva carrera, però que per un esforç de voluntat ha complert seriosament amb el seu deure de preparació, s'arriba a interessar de veritat per la matèria del seu estudi especial. Aprofundint —com se sol dir— en la matèria pot arribar a agradar fins el dret hipotecari. En conec casos. I aquests casos s'expliquen:

El superficial d'una matèria és sempre l'elemental en sentit didàctic, que és un conjunt de nocions generals molt vagues, d'una banda, i primeres bases de material positiu de l'altra. Certament, en aquestes nocions generals sobre "el concepte de l'assignatura" i "la importància de l'assignatura" ja està implicat el contingut en realitat viva sobre el qual es dreça una disciplina especial; però perquè aquest contingut es faci explícit, cal baixar a l'estudi, cal aprofundir des de la formulació abstracta de resultats generals o definitoris fins a llur motivació i gènesi. En arribar a aquesta zona baixa, descobrim les arrels de cada disciplina en les necessitats vitals, i només quan s'ha baixat fins a elles, podem apreciar la inserció i la importància de les nocions generals de cada ciència en el conjunt de la concepció del món, confessada o no, que aquestes nocions suposen i alimenten.

"Aprofundir", cultivar realment a fons una especialitat, és intentar d'ésser capaç de recórrer cap amunt i cap avall aquest camí que revela la justificació existencial d'aquella especialitat, la seva motivada presència en la situació dels homes. Per això és natural que, un cop en aquest estadi, l'estudiós que abans era reaci a viure en el seu compartiment s'hi trobi relativament a gust: ha descobert, en efecte, que el compartiment en qüestió només té límits artificials —si en té— pels costats; per sota

arrenca del massís social bàsic de la vida humana, i per dalt desemboca en la consciència de l'home social. Per això la profundització en la pròpia disciplina es segurament una via d'enriquiment personal més eficaç que el clàssic recurs acadèmic anomenat encara avui *Studium generale*, la pràctica de fer seguir a l'estudiant cursos d'altres especialitats o, com encara diuen a Alemanya, "cursos per a oients de totes les facultats".

*
* *

Aquesta darrera observació ens fa considerar forçosament les tradicionals pretensions de la filosofia en aquest camp de problemes. La filosofia s'ha presentat sempre, especialment des d'Aristòtil, com el saber que es refereix a aquestes zones-límits que són els fonaments de les ciències i la generalització del coneixement científic en concepció general del món. Aquestes zones-límit estan enllaçades dialècticament, ja que la concepció general del món és, vista instrumentalment, el mateix que les nocions fonamentals o bàsiques. Les nocions fonamentals funden primer de tot i directament la manera de conèixer —tant si arriba com si no a consciència de mètode—, i determinen per tant les hipòtesis generals sobre la naturalesa d'allò conegut, és a dir, els trets generals de la concepció del món. A la inversa, qualsevol alteració de la concepció del món, encara que sigui exògena al treball científic, altera necessàriament les hipòtesis de treball del mètode i, consegüentment, retrodetermina al seu torn, en major o menor grau, les nocions bàsiques o fonamentals.

La filosofia reivindicà tradicionalment la categoria de saber sobre els fonaments i la generalitat, sobre les "causes últimes". L'aspiració era molt noble. Però la filosofia clàssica va intentar de realitzar-la per una via equivocada, que consistia a constituir-se com a saber substantiu i independent. Això suposa en la pràctica, malgrat alguns distinguits clàssics pertinents en la teoria, que aquelles zones-límit del saber constitueixen un camp temàtico-objectiu independent, accessible per mètodes propis, diferents dels de la ciència positiva, que serien els mètodes del filòsof. Aquest supòsit és fals. La profunditat, els fonaments, no són mai assolits sinó des d'algun lloc de la superfície. I això significa que només són accessibles per aprofundiment en els coneixements positius —car tot punt de la superfície del saber pertany almenys a una ciència positiva— i per procediments connaturals als sabers que ja per llur compte consisteixen en aquest aprofundiment, o sigui, les ciències. Dit d'una altra manera: el filosòfic no és un camp temàtico-objectiu o material, sinó cert nivell de qualsevol saber temàtic, el nivell de fonamentació i, lligat dialècticament amb ell, el de generalització. Sens dubte hi ha tècniques que, en llur presentació abstracta, encara són avui atribuïbles preferentment al filòsof. Però, segons que precisà Engels ja fa molts decennis, i segons que després ha confirmat el més essencial de l'experiència neopositivista, només es tracta de les tècniques de crítica del coneixement, és a dir, la lògica i l'epistemologia, tècniques en substància formals. Si el pensament filosòfic vol ésser més que elaboracions de tècniques formals —i fins i tot sense voler ésser més que això, però d'una manera eficaç— ha de cercar el seu propi nivell a través de la concreció de les ciències positives.

La conseqüència d'això és, naturalment, que el filòsof de tipus clàssic, el metafísic que parla de l'Ésser sense que en principi se li exigeixi conèixer personalment, per dir-ho així, cap Ens, ha d'ésser confinat a la categoria dels vacus "culturalistes". Traduit al llenguatge de l'estructura universitària, això vol dir al mateix temps que una reforma seriosa de la Universitat ha de situar els estudis filosòfics a un nivell diferent dels de les altres facultats, exigint, per exemple, una llicenciatura en alguna especialitat positiva per a poder-se matricular en la secció de filosofia.

Però aquesta exigència que caldria posar a l'estudiant de filosofia té la seva contrapartida per als estudiants de disciplines positives: perquè els millors d'aquests no es perdessin en el tancament d'horitzó de l'estudi especialitzat pragmàtic, els estudis positius haurien d'ésser organitzats de tal manera que portessin fins en aquells nivells de profunditat i generalització que són els concretament i pròpiament filosòfics.

Hem dit que els nivells filosòfics, els nivells universalment humans d'una activitat científica, són el de fonamentació i el de generalització, el determinant del mètode i l'integrador de la concepció del món. I també hem vist que quan aquests dos nivells funcionen adequadament hi ha entre ells una relació dialèctica que permet de trobar en cadascun elements corresponents a elements de l'altre i posats en relacions de la mateixa estructura. Amb un terme pres de la lògica, podríem dir que les formulacions corresponents als dos nivells són insomòrfiques.

No podem dir que sigui aquest el cas de les assignatures que a les nostres actuals facultats de Dret representen presumptament els nivells filosòfics: l'anomenat "Dret Natural" i l'anomenada "Filosofia del Dret". Ni l'anomenat "Dret Natural" ni l'anomenada "Filosofia del Dret" no són el fonament metodològic del dret positiu concretament donat, ni una generalització empíricament coherent amb aquest dret positiu. Ambdues assignatures són més aviat conjunts de postulats ideològics arbitràriament i gratuïtament enganxats a qualsevol dret positiu compatible amb una determinada base econòmico-social, i tendeixen a disfressar els supòsits reals i, per tant, també els metodològics, de la construcció del mencionat dret positiu. En aquesta mateixa aula vam veure fa un quant temps com un iusnaturalista de la fama de Rommen podia cohonestar amb el postulat ideal la mort de l'estranger en drets primitius, explicant que això no és *occisio innocentis* perquè per a tals drets primitius l'estranger no és *non-nocens*. Això equival a confessar que els supòsits reals i metòdics del dret positiu són les concepcions generals, donades empíricament, d'una societat —en aquest cas, la seva concepció de la innocència— i no l'arbitrari postulat iusnaturalista, reduït així a un mer desfogament retòric formal.

L'estudiant de Dret —a menys, naturalment, que se salvi malgrat i contra l'actual pla d'estudis— no arriba, doncs, al nivell filosòfic d'una manera "natural", orgànica, per una real i científica profundització en el seu estudi positiu, sinó que es troba artificialment amb una construcció especulativa i gratuïta, arbitràriament lligada a la seva tasca de científic i de la qual, per tant, pot prescindir perfectament sense córrer el risc d'ésser un científic del Dret més dolent. Això no passaria si el nivell filosòfic s'hagués trobat honradament, a partir de la positivitat jurídica donada.

Precisament per aquesta escisió respecte a les arrels filosòfiques del seu coneixement, el jurista pot anar a parar, com qualsevol altre estudiós, a l'especialisme en el mal sentit, és a dir, a l'encegat menyspreu de les qüestions de fonamentació i de concepció general. És just afegir que pocs especialistes ho podran ésser llavors tan tristament com el jurista. Perquè si és trist que la consciència d'una persona no contingui altra cosa que estadístiques genètiques sobre la mosca drosòfila, encara és més sinistre que aquesta consciència estigui plena, per exemple, de la posició del continguant en el contenciós-administratiu.

Entesa rectament, és a dir, veient-hi l'accés a un nivell determinat a partir de la positivitat, la formació filosòfica podria intentar de complir a la Universitat, per a l'estudiant universitari, la seva vella aspiració. Per aquesta via de profundització a partir de la positivitat científica, podria acomplir en una mesura més o menys modesta el seu programa d'universalitat, sense caure al mateix temps inevitablement en la superficialitat grandiloqüent, i ignorant de la vida real, que caracteritza les nostres seccions de filosofia de les Facultats de Lletres.

Ara bé: aquesta solució només pot proposar-se un objectiu modest, és a saber: reduir al mínim la limitació, l'enclaustració específica de l'intel.lectual *pur*. Aquesta solució, que podríem anomenar *organització filosòfica dels estudis universitaris*, s'esgota en l'intent de reduir a l'estrictament necessari el mal que és la limitació humana de l'intel.lectual *pur*, però prenent com a dada inalterable el tancament mateix que limita la seva vida.

El mal de la limitació humana, però, té naturalment unes altres dimensions que no són eliminables per models purament universitaris. Per començar, aquestes mesures universitàries es refereixen solament a un ésser en realitat inexistent: l'intel.lectual *pur* (i en la seva fase de formació). L'intel.lectual *pur*, relativament redimible per mesures universitàries —en el sentit d'una reducció de les seves llacunes humanes al mínim—, seria un estudiós que de veritat no estigués determinat per altra cosa que per les necessitats internes dimanants de la investigació en el seu camp. Però aquest cas *pur* no ha existit mai. L'organització de la vida intel.lectual, científica o artística, ha estat sempre determinada globalment per dades de l'organització social, al marc de les quals s'han d'adaptar les que, per simplificar, podríem anomenar necessitats intrínseques del treball intel.lectual. Per exemple: l'organització del treball intel.lectual ha variat amb el pas de les relacions de dependència personal a les relacions de dependència a través del mercat, que és la cosa característica del pas de l'organització social feudal a la burgesa: el serf medieval depèn personalment del senyor, i l'intel.lectual pre-burgès depèn personalment —com a persona—, del senyor i mecenes, del duc de Lerma o del duc d'Este. El proletari modern depèn de la classe dominant a través del mercat (principalment del mercat de la força de treball), a través d'un contracte de compra-venda de força de treball que pot revestir la diplomàtica i dolça disfressa tècnica que és estudiada en aquesta Facultat en la idíl·lica assignatura dita "Dret del Treball"; anàlogament, l'intel.lectual modern, bé que a vegades d'una manera força complicada, depèn d'uns empleadors sovint desconeguts per a ell i la demanda dels quals es manifesta a través d'un sector específic del mercat. En alguns casos —metges, escriptors, pintors, escultors, cineastes, etc., entre els quals el que aquí ha d'estar més present: el cas de l'advocat—, aquesta relació de mercat es manifesta amb tota claredat: l'intel.lectual especialitzat que és l'advocat ven prestacions concretes, no rep cap protecció global com a persona ni està tampoc subjecte a cap servitud global com a persona.

Tanmateix, allò que el mercat pot permetre de vendre a l'intel.lectual és, naturalment, el que es pot comprar: productes tècnics o prestacions tècniques. El mercat no té una escala de valors per a avaluar persones, perquè la persona no és pas un valor de canvi. Per consegüent, encara que a la Universitat hom fes tot el possible per humanitzar, per "filosofitzar" la formació del científic positiu, aquest, així que sortís de les aules, recauria en la coneguda limitació especialista, perquè el mitjancer de la seva vida social, el mercat, no n'accepta sinó productes especials, i perquè la llei fonamental de la societat mercantil, el principi del benefici privat (el qual no coincideix amb el del rendiment col·lectiu), condemna a una catàstrofe tot aquell qui, no essent amo de l'opac aparell mercantil, gosi donar massa importància al seu "temps lliure".

Aquesta és, doncs, la primera limitació de la nostra recepta universitària, limitació que limita ja una altra limitació: en efecte, resulta que el qui es limita a ésser un intel.lectual *pur*, no es limita suficientement. El mercat tendeix a imposar la limitació, més estreta encara, a ésser intel.lectual autor de productes o prestacions vendibles.

La segona limitació d'aquella reformista "filosofització" dels estudis positius és copsada en observar que ja en l'exemple d'aquells dos amics estudiants de Dret la discussió anterior no diu res en substància sobre llurs aficions al cinema o al muntanyisme. I no diu tampoc gaire cosa sobre llur afició a la poesia.

Finalment, el quadre del problema es fa molt més complicat i torbador en tant que hi són inclosos els altres, els qui no són l'intel·lectual ni compren tampoc, directament i indirectament, els serveis de l'intel·lectual. Aquests altres, els qui estan veritablement i radicalment separats de l'intel·lectual si aquest no els vol cercar, es troben encara més aïllats de la possibilitat d'un desenrotllament sense inhibicions de llurs capacitats i tendències, per bé que, d'altra banda, estiguin en contacte directe amb les arrels de la vida social, de la vida humana real. Aquesta proximitat és, per ella mateixa, de poc fruit per a ells, perquè hi ha factors que impedeixen o dificulten que puguin prendre consciència de la realitat fonamental que tenen cada dia entre les mans: un d'aquests factors és l'anguniós caràcter opressiu de la producció en les societats on el principi de l'apropiació del producte del treball és contradictori del principi que organitza la tècnica de la producció. En la nostra societat, el sistema tècnic de la producció respon a un principi de col·lectivitat: la producció moderna seria impossible sense la concentració de masses de treballadors entre els quals és dividit el treball, i el resultat total d'aquest és un producte essencialment col·lectiu. Només una col·lectivitat de treballadors articulada molt finament i complicadament, on cada aportació és imprescindible, permet d'obtenir els complicats productes característics de la nostra civilització. En canvi, el principi d'apropiació és privatista, anticol·lectiu: el producte del treball col·lectivament realitzat és propietat d'un sol grup dels que han entrat en contacte en el procés de producció. Això determina un estat de tensió que només pot ésser compensat fent que el procés de producció s'organitzi coactivament en una modalitat o altra o bé en una modalitat i altra: les modalitats van des de la utilització de la força armada fins a l'educació forçosa, des de la infantesa, en una moral de docilitat i resignació, passant —o potser ja avui culminant— per o amb diverses formes d'influenciament propagandístic de la consciència dels qui estan constrets a perdre tot contacte real o de consciència amb l'obra de llurs mans en tant que surt de llurs mans. No hi ha res més oposat a la situació del treballador en aquesta societat que el vers amb què Schiller expressa l'arrel del patriotisme dels Cantons suïssos medievals en lluita contra l'Imperi:

Ens hem llaurat aquesta terra amb el zel de les nostres mans. Els treballadors actuals poden sense dubte repetir aquest vers, però han d'esborrar-ne l' "ens".

Aquesta és la forma radical en què es presenta originàriament, en el proletariat, el problema dels nostres dos estudiants de Dret: no sols no és cosa seva el muntanyisme, el cinema o la pintura, sinó que els és també aliè el producte del treball obligat. És com si aquells dos estudiants, a més d'haver de renunciar al muntanyisme, a la pintura, a la poesia i al cinema, veiessin que els era arrabassat cada nit el fruit de llur esforç personal obligat, és a dir, el que havien estudiat durant el dia, de manera que la vida no fos sinó un desgast en el buit, una constant anticipació de la mort. Aquesta és, doncs, la dimensió completa del problema.

Els prehistoriadors i els historiadors han facilitat prou dades per a fer-nos una modesta idea general del que ha estat el desenvolupament de la divisió del treball. Menys abundants són les consideracions d'aquest procés des d'un punt de vista comprensiu, és a dir, la seva interpretació en l'horitzó de la història universal. El punt de vista històrico-universal no està en voga entre els historiadors competents, la qual cosa és, entre d'altres, una manifestació ideològica més de la moderna divisió del treball, que inspira a l'especialista un menyspreu positivista per la història universal. Aquí i ara —per sort— no cal més que una elemental dada històrico-universal que probablement es troba fora de tot dubte, és a saber: que l'expressió "divisió del treball" comprèn dues menes de fets històrics profundament diversos, de les quals només ens interessarà la segona.

El primer tipus de divisió del treball és el que podem anomenar "accidental": el treball és dividit provisionalment, d'una manera variable, determinada per les circumstàncies de cada cas i cada individu, la qual cosa és el seu tret més permanent, menys

variable. El segon tipus de divisió del treball és el que podríem anomenar "substancial": no depèn de les circumstàncies de cada moment, sinó de la "substància" d'una societat que ha fixat diferents classes d'homes en diferents situacions socials permanents. D'aquest tipus és la divisió del treball que coneixem amb detall històric, d'ençà de les civilitzacions sedentàries agrícoles del Neolític.

En una fase d'aquesta divisió del treball vivim nosaltres. És una fase que se sol anomenar "industrial" o "burguesa". Per a uns fins de comprensió general, aquests dos qualificatius avui s'equivalen. És una modalitat de divisió del treball molt poc clara, molt poc coherent i, per això mateix, molt inestable. Els seus trets principals són, en efecte, contradictoris l'un de l'altre: en primer lloc, és una divisió del treball molt tècnica, molt racional *en potència*. Va néixer arran d'una gran acumulació de mitjans de producció, capital, d'una banda, i homes desposseïts, de l'altra; això sol ja començava a possibilitar una organització del treball de gran estil. El que mancava per a fer concretament moderna aquesta possibilitat va venir, també, de manera ben oportuna: una ciència capaç de desenvolupar sistemàticament tècniques. Aquesta ciència-tècnica i l'acumulació de mitjans de producció i de força de treball possibilitaren una *anàlisi* cada vegada més precisa i intensa de cada procés de treball; o sia, possibilitaren nombroses, imprevistes i científiques (racionals) ramificacions de la divisió del treball.

Però allò que determinà la realització concreta d'aquesta possibilitat va ésser el segon factor, contradictori del primer. Aquest segon factor és el mercat, la mercantilització integral i sistemàtica del producte i els mitjans del treball. La mercantilització sistemàtica del producte del treball fa que la producció mateixa es regeixi directament no pas pel principi de la satisfacció de les necessitats, sinó pel principi del benefici màxim de l'empresari. Aquest descobreix ben aviat que aquelles possibilitats de ramificació extraordinària de la divisió del treball, ofertes per l'acumulació dels mitjans de producció i per la tècnica, poden ésser altres tantes vies reals devers la maximització del benefici. Del mercat, doncs, ve l'impuls decisiu que posa en marxa tot el sistema, potencialment racional, de la nova divisió del treball. És, en efecte, una ingenuïtat progressista —ben aprofitable per forces gens amigues del progrés— de creure que la ciència i la tècnica són per elles mateixes els motors del procés social en general i de la divisió del treball en particular. El paper de la ciència i de la tècnica en aquest procés és molt important. Però el fet decisiu és que el desenvolupament mateix de la ciència i de la tècnica depèn bàsicament del procés social, fins al punt que, quan en la ciència o en la tècnica apareix alguna possibilitat formalment molt fecunda, però incoherent amb la base social de les forces de producció, aquelles perspectives es tanquen tràgicament, o també còmicament. Tràgica és, per exemple, la pèrdua dels conats de càlcul infinitesimal aconseguits pels matemàtics hel·lenístics; l'estructura bàsica de la producció, en la qual no tenia sentit el desenrotllament de tècniques maquinístiques basades en una mecànica teòrica, no pogué oferir una mediació econòmica que donés un àmbit concret i real al descobriment, el qual es va perdre i va tardar mil set-cents anys a reparèixer. Còmic és, per exemple, la destinació, que divertia força Ortega, de la màquina de vapor inventada pels bizantins molts segles abans de Papin i Watt; la base social de la producció bizantina no podia tampoc oferir cap inserció real a aquest invent, i els bizantins no el van fer servir per a altra cosa que impressionar els ambaixadors que visitaven llur emperador.

Però, així com el sistema mateix és potencialment d'una gran racionalitat, el seu regulador, el mercat, presenta uns trets essencials d'irracionalitat. No solament en la seva fase heròica, en el segle XIX: en aquesta època la seva irracionalitat resideix sobretot en la seva imprevisibilitat, àdhuc a curt terme. El mercat dels temps heròics del capitalisme es comporta amb la mateixa a-irracionalitat que la natura: només funciona a còpia d'hecatombes. El mercat del bizantí capitalisme contemporani (o monopolista) revela la seva irracionalitat en el que podríem anomenar el "voluntarisme de mercat" o, més correntment, "publicitat". Uns poders capritxosos governen aquest mercat i, a través seu, el cervell dels homes, influïts fins en llur manera de sentir i percebre pel que és decidit a les oficines publicitàries de les grans potències del mercat, les

quals no esguarden cap altra racionalitat que la maximalització del benefici privat. Kant va definir el principi d'una moralitat racional amb l' "imperatiu categòric" següent: actua de tal manera que la màxima de la teva acció pugui ésser llei general de la conducta de tothom. El principi de la maximalització del benefici és precisament tot el contrari de l'imperatiu categòric: és una cosa que no podria ésser universalitzada sense deixar de tenir sentit, sense caure en el cinisme del "tot nord-americà pot ésser President dels Estats Units".

Així doncs, el característic de la divisió del treball en una societat com la nostra és aquesta contradicció entre les normes summament racionals de la divisió tècnica del treball en el detall i la irracionalitat de la instància rectora de la divisió del treball. La irracionalitat d'aquesta instància suprema és la causant del negre teló de fons que fa angoixosament misteriosa la fraccionada vida activa de l'home modern. Aquest no pot dominar amb la consciència —i menys en la pràctica— els motius i els fins concrets de la seva personal inserció en la complexa divisió del treball. Només sap que si no es limita, si no es mutila, sucumbirà en la lluita per la vida. Goethe, que amb la seva consciència va a cavall de tres èpoques —el passat epifeudal que encara ha viscut, el present burgès i el futur pròpiament humà— ha dit el resultat de tot això, per als mateixos beneficiaris de la situació, en unes notables paraules d'*Els anys d'aprenentatge de Wilhelm Meister* que el filòsof hongarès Luckács ha comentat profundament:

"El burgès no pot ésser un home públic. Un burgès pot conquistar mèrits, i, en última instància, fins pot formar-se l'esperit; però, faci el que faci, la seva personalitat serà sempre anihilada (...) El burgès no té dret a preguntar-se: què ets?, sino solament: què tens? ¿Quina comprensió, quin coneixement, quina capacitat, quina riquesa? Per a ésser útil, el burgès ha de desenrotllar certes capacitats, i partim del supòsit que no tindrà, perquè no ha de tenir, una naturalesa harmoniosa; car, per a ésser útil, ha de menysprear tota la resta". Val la pena observar, per cert, que entre les diverses formes de la mutilació burgesa, funcionalment necessària (necessària per a ésser "útil"), Goethe col·loca la d'ésser això que anomenem un "intel·lectual".

En l'època en que la intel·ligència europea descobreix amb aquesta claredat els trets pròpiament moderns, burgesos, nostres, de la divisió del treball, se suscita també com a reacció l'ideal de l'home plenament i "harmoniosament" desenrotllat (segons l'expressió goethiana); però, d'entrada, això s'esdevé en forma utòpica. La utopia es troba en els textos del jove Hegel, amb la seva idíl·lica visió del ple ciutadà de la Grècia antiga. La utopia apareix també en l'obra de Mozart, per exemple, en els cors didàctics de *La flauta màgica*. I també és present en Goethe. A vegades en forma tràgica no resolta, especialment en el *Faust*, el protagonista del qual oscil·la entre la filosofia, la poesia i el treball industrial tècnic, a la recerca d'aquest ideal de plenitud humana; d'altres, d'una manera que hauria interessat molt els meus dos amics estudiants de Dret: quan parla del dia que tornaran a unir-se la ciència i la poesia, les quals no són —pensa Goethe— sinó dos aspectes d'una mateixa cosa i, per tant, no haurien d'estar separades.

Però la utopia és escrita sempre en condicional, mai en indicatiu; car tota utopia és ucronia. I en aquesta matèria el que és decisiu és el mode verbal, no pas el temps, com afirmen els filòsofs i els sociòlegs reaccionaris, tan al·lèrgics a la inseguretats de la perspectiva de futur i tan contaminats, en canvi, per l'adaptació al present. La utopia no pot ésser escrita en futur d'indicatiu perquè l'essencial de la construcció utòpica, diferentment del programa revolucionari, és que no prospecta realment la consecució de l'objectiu, ni tan sols intenta d'enumerar, quant a la realitat, les etapes i les eines de la marxa. El que fa és suposar un altre món, una altra humanitat. I si aquest món o aquesta humanitat existissin, aleshores les coses s'arranjarien així o aixà.

Aquest és el sentit que té, en el millor dels casos, l'apel·lació als valors integrals de la persona que, se suposa, haurien restat al marge de la polvorització de la vida i la consciència per la divisió moderna del treball. No hi ha, però, unes tals zones intactes. És veritat que tots naixem com a persones potencials. Però també ho és que ens desenrotllem i morim encaixats en la divisió del treball i amputats per ella. Els uns, els qui són dalt o prop de les classes dominants —i aquest és el cas de molts intel·lectuals—, amb amputacions que en part han consentit a canvi de certs beneficis, les quals tanmateix no deixen d'ésser amputacions. Els altres, la majoria, els qui són baix, amputats pràcticament del cap.

Endemés, algunes vegades el sentit d'aquestes actituds utòpiques és força pitjor: quan el condicional es pren per present d'indicatiu, quan es creu que ja avui la persona és una realitat íntegra en la vida, de fet es boicotegen els passos avui possibles cap a la restitució de persona per mitjà de la restitució d'un món humà, d'una organització racional de l'activitat humana específica, que és el treball.

*
**

Dins una divisió del treball que és alhora tècnicament avançada i essencialment irracional, és inútil de proposar la superació de la divisió del treball tradicional de manera directa. El que és seriós és agafar aquesta concreta divisió del treball pel seu costat visiblement eliminable, que és la seva irracionalitat. Després, havent-la eliminada, es plantejarà amb sentit concret el problema de reduir la divisió del treball per altres cantons. En una societat com la nostra cal, naturalment, realitzar la primera tasca: netejar d'irracionalitat estructural la divisió del treball. Diverses tècniques científiques —sobretot la cibernètica— prometen un notable ajut en aquesta tasca.

En realitat, totes les tècniques de mecanització i d'automatització tenen aquesta capacitat d'ajudar a superar la irracionalitat. En tenen, fins i tot, les tècniques que, com les del treball industrial dels segles XIX i XX, han contribuït ara com ara a la irracionalitat de la divisió del treball. Car, de la mateixa manera que la tècnica sola no causa el procés de la divisió del treball, sinó que tan sols dóna forma i ritme a la realització de l'impuls social, així també la irracionalitat mercantil de la vida econòmica, per bé que usi constantment la tècnica, no en destrueix el caràcter racional: només l'anul·la socialment en ésser determinat pel conjunt irracional del sistema.

Les tècniques d'automatització poden acabar a la llarga, àdhuc en la nostra societat, amb la necessitat de grans masses subjectes al treball mecànic per la contradicció del mercat. També aquí podem observar, però, que no és la tècnica el motor decisiu del procés social. Podem, en efecte, imaginar, baldament sigui una construcció especulativa, una solució irracional per a la nostra societat irracional, solució que li permetés d'absorbir els aconseguints més grans de les tècniques de racionalització del treball. El filòsof alemany Georg Klaus ha formulat un interessant quadre especulatiu sobre això: imagineu que en una societat d'aquest tipus irracional és renovada totalment la tècnica del procés de producció per mitjà de l'automatització, etc. Llavors queden alliberades innumbrables energies humanes que no tenen ja aplicació al treball mecànic i que, per tant, només poden desenrotllar-se econòmicament i racionalment accedint al treball creador, a la direcció de la societat. Però aquesta direcció comunitària està en contradicció amb l'estructura del domini de classe que és propi de la societat en què vivim i que hem pres d'exemple. Aleshores, si no es produeix una reacció victoriosa dels qui han estat casualment alliberats del treball mecànic, la societat irracional té encara una sortida irracional per a preservar el poder de la classe dominant: pot recórrer a la disbaixa gegantina de mantenir els antics treballadors mecànics en una situació de proletariat parasitari, nodrint-los, divertint-los i rentant-los el cervell

gratuïtament a canvi de tenir-los allunyats de la direcció de la societat. És important d'assenyalar que aquesta noció de "proletariat parasitari", certament laxa i especulativa, no és pas absurda. Georg Klaus recorda que a Roma hi hagué una cosa semblant. La classe dominant romana, la classe senatorial, va mantenir des dels últims temps de la República, amb pa i espectacles, una plebs parasitària. Els esclaus i les províncies complien aleshores la funció que ara haurien d'exercir unes poques mans indispensables per a la producció racionalitzada.

La tècnica, doncs, no pot acomplir tota sola l'altra racionalització, la seriosa, la socialització de la divisió del treball, que és el primer pas per a la seva superació. L'essencial per a acomplir aquesta tasca és, naturalment, suprimir la base de la irracionalitat, les instàncies merament mecàniques, inconscients, no-humanes, que mouen avui la divisió del treball a casa nostra. Una d'aquestes instàncies és relativament moderna: la mercantilització de l'activitat humana. L'altra és més antiga: és el fet que, al llarg dels segles, els homes entren en la divisió del treball i hi queden encazellats en les diverses branques no pas per consideracions racionals, sinó per llur pertinència a determinades classes socials. De tota manera, la distinció entre aquestes dues instàncies no vol pas dir que en la realitat concreta d'avui siguin coses diferents: la divisió classista del treball es presenta avui, com és natural, mediada pel mercat.

Passar mentalment per damunt de tot això i posar-nos a somniar avui un desenrotllament personal harmoniós és utopia. També és utopia intentar de fer-ho a títol individual. És, encara, una utopia que deixarà mal gust de boca a l'intel·lectual decent, perquè caldrà pagar d'alguna manera el fet d'haver tapat el món amb un vel per a no veure'l i poder jugar a la recerca de la pròpia harmonia. Tapar el món amb un vel és precisament el pecat mortal de l'intel·lectual.

Per tot això, l'única manera d'ésser de debò un intel·lectual i un home d'allò que Goethe anomenà l'harmonia, de l'existència humana sense amputacions socials, és una manera militant; consisteix a lluitar sempre, pràcticament, realment, contra l'actual irracionalitat de la divisió del treball, i en acabat, el qui encara visqui, contra el nou punt feble que aleshores presenti aquesta vella mutilació dels homes. I així successivament, seguint una de tantes asímptotes que semblen ésser la descripció més adequada de la vida humana.

La resta és utopia, i si no, interès. Això, en canvi, és un *Studium generale* i fins un viure general per a tots els dies de la setmana.

(Traducció de F. V.)

En la secció "GENT", del setmanari nordamericà "TIME", es publicà el 14 d'abril del 1967 la següent nota:

"A la presentació a Barcelona de "CASALS DIRIGE", un documental de 15 minuts que guanyà, l'any 1965, el "ACADEMY AWARD", el públic es posà dempeus aplaudint al vell músic, inclinat, que apareixia a la pantalla. Era la primera vegada que el govern espanyol permetia que la pel·lícula fos presentada, una pel·lícula en la que es mostra el famós violoncel·lista. Pau Casals, que va deixar el seu país com irada protesta contra Franco.

"Hi han indicacions, de que el govern estaria disposat a "perdonar" i que faria bona rebuda a Pau Casals si aquest decidís retornar. Però Pau Casals és categòric: "NO HI HA CAP CANVI EN LA MEVA ACTITUD", ha dit en la seva llar de l'exili, a San Juan de Puerto Rico."

“COHERENCIA” DELS PLANS DE DESENVOLUPAMENT

La vigència del 1er Pla de Desenvolupament Econòmic i Social Espanyol toca a la seva fi. Després de quatre anys de continuada “presència” en el pensament dels espanyols, mitjançant una constant propaganda de la premsa i altres procediments de difusió, però d’una “absència” efectiva en el terreny de l’aplicació pràctica, tot i el seu caràcter favorable al gran capital, l’esmentat Pla està pròxim a finalitzar sense pena ni glòria. Resta simplement com un intent d’introduir en el nostre país els mètodes d’organització econòmica utilitzats per la Política Econòmica en alguns dels països capitalistes més desenvolupats. Es a dir, i no hi donem més voltes, el Pla espanyol és una imitació —mala imitació— del Pla francès amb la diferència remarcable de que aquest darrer recolza sobre un conjunt d’organismes tècnics i polítics de la inexistència dels quals —o precària existència— no cal parlar en el cas del nostre país.

Es un fet de tots conegut que l’evolució de l’economia espanyola durant el període de vigència del Pla, no té res a veure amb la seva aplicació. A aquesta afirmació, admesa inclús per alguns tecnòcrates estretament lligats a la Comissaria, han tractat de donar-hi resposta —o justificació— en el sentit de que el Pla no podia dirigir plenament l’economia, degut al seu caràcter exclusivament indicatiu per al sector privat... i no per al sector públic, el qual s’ha mostrat tan contrari com el primer en seguir les indicacions planejades.

Però ja que toquem el punt de la “indicativitat”, serà hò que ens parem un moment a considerar-la, amb molta més raó encara si tenim en compte que les directrius del flamant 2on. Pla de Desenvolupament “de marcado carácter selectivo”, ja es troben en poder del públic.

Segons Jean Fabre (*Economie et Politique. Conférence Internationale sur le Capitalisme Monopoliste d’Etat. 26-29 maig 1966*) “la planificació específica del capitalisme monopolista d’Estat, expressa i posa en pràctica una política econòmica global a l’escala del país i a termini fixe. Cons-

titueix la forma superior de la pràctica en la regulació de l’economia limitada pels antagonismes entre el capital i el treball”.

Aquesta consideració de Fabre, vàlida pel cas de França ho és també per a Espanya. Ara bé, ¿podem acceptar que els “planificadors” espanyols hagin tingut present en cap moment els antagonismes entre el capital i el treball? Al meu entendre aquest problema es troba implícit darrera l’articulat del Pla i a això es degut el destacat accent que la literatura “planista” posa sobre l’aspecte “social”. Per a confirmar aquesta afirmació no fa falta més que llegir la introducció a les “Directrius pel 2on Pla de Desenvolupament”. Es a dir, els planificadors percebeixen i coneixen bé l’existència de problemes polítics-socials, però no s’atreveixen a afrontar-los ni directa ni indirectament, mantenint-se en una neutralitat inoperant. I malgrat això, els antagonismes existeixen, tot i que no s’els dongui carta d’identitat. I amb una significativa virulència a partir del segon semestre del 1966, període en el que es desencadenen una sèrie de lluites obreres, el pes de les quals està passant a ésser decisiu en el desenvolupament POLITIC espanyol. Perquè, sense entrar en absolut en la crítica dels aspectes tècnics del 1er Pla o de les Directrius del 2on, allò que salta més aviat a la vista de qualsevol profà, és la total absència d’unes línies de desenvolupament polític, d’acord amb les necessitats econòmiques del país. No cal dir que en l’esperit del Pla i dels planificadors persisteix la “confiança” en la immutabilitat del franquisme, de les seves institucions fonamentals, de la seva estructura política. I basant-se en aquesta suposició s’ha pretès montar un conjunt de regles econòmiques que siguin coherents amb el règim. Es a dir, a Espanya “no passa res” que no estigui d’acord amb les línies essencials del govern franquista. Però la necessitat que el gran capital espanyol sent d’obrir-se camí vers la resta del món i en particular cap a l’Europa Occidental, obliga als “planistes” a reves-

tir-se de vestidures democràtiques, o, millor encara, per emprar el seu mateix vocabulari, "socials". En efecte, quan Lopez Rodó diu que el 2on. Pla tractarà d' "assotir l'elevació del nivell de vida de tots els espanyols, dintre de les exigències de la justícia social i afavorirà el desenvolupament de la llibertat i la dignitat de la persona", tanmateix sembla que s'oblidi en el si de quin Govern està proferint aquestes afirmacions, gratuïtes, naturalment, i de cara a una galeria —el Mercat Comú— que de moment, no se l'escolta.

Sense necessitat d'entrar en molts detalls, és necessari, però, recordar als elaboradors de la Política Econòmica, que aquesta no és únicament *econòmica*, sinó també *política*. I que si es pretén obtenir un desenvolupament econòmic sòlid pel país, no es pot pretendre a l'ensem un estancament polític que mantingui una situació de fet clarament regressiva i incoherent amb el propi desenvolupament del país.

Si bé es pot admetre que s'ha fet un seriós intent per millorar el coneixement de l'economia del nostre país —mitjançant la millora de les estadístiques, estudis monogràfics, sectorials, regionals, etc.— no es pot dubtar que s'ha seguit "la política del avestruz", amb referència al desenvolupament polític. I això ens porta a posar de relleu una de les contradiccions fonamentals que es produeixen avui dia a Espanya. El Pla —o els Plans— estan encaminats, o pretenen que l'economia espanyola s'encamini vers una major racionalització, que s'incrementi la Renda Nacional i la Renda per càpita, per eixamplar el mercat interior, que s'industrialitzi el país i s'afavoreixin els sectors de punta —acostumen ésser aquells que major concentració monopolista posseeixen— però tot això, està clar, procurant que el marc polític en que s'ha de realitzar el procés romangui immutable.

Sembla que es pretén fer creure que l'Organització Sindical té semblança i és tan representativa com, per exemple, la francesa i per consegüent està en condicions de defensar els interessos dels treballadors en el moment d'establir les línies generals del Pla. O que la "llibertat" d'opinió, de crítica, d'expressió estan abastament i definitivament establertes per la Llei de Premsa i pel seu afegitó

posterior en forma de modificació del Codi Penal.

Es per això que, quan pel progrés del moviment obrer els treballadors venen imposant la seva opinió, estan minant les estructures sindicals oficials, estan assolint les reivindicacions salarials desitjades i consoliden la seva organització en el si de les Comissions Obreres, totes les previsions de caràcter "social" del Pla, no tenen significació i perden autenticitat, en produir-se esdeveniments que evidentment no estaven "previstos". Per exemple, si en política d'educació no es té en compte la profunda crisi que travessa la Universitat espanyola, situant-se al marge dels esdeveniments sense admetre allò que existeix de fet, —el Sindicat Democràtic d'Estudiants de Barcelona per exemple— i admetent tàcitament allò que és caduc, mai cap pla podrà regular veritablement, ni tan sols indicativament, el veritable desenvolupament de l'ensenyança.

Pel contrari, l'increment de les lluites obreres i estudiantils i les modificacions que vagin imposant en l'estructura política del país, tenen tant o més gran pas en el desenvolupament global —polític, econòmic i social— d'Espanya, que el neutral conjunt de mesures que ens proposen els planificadors.

Al meu entendre, doncs, tot intent de planificació indicativa, compresa en el sentit de la definició de Fabre, abans esmentat, és a dir, com a reflexe dels interessos del capital monopolista, únicament pot tenir sentit quan l'estudi de la realitat sobre la que es va a projectar és total, —és a dir, que té en compte els canvis que els antagonismes entre el capital i el treball provoquen— i no parcial, com en el cas dels Plans espanyols.

Aquest és, doncs, el primer gran defecte dels esmentats Plans, una insuficiència que podrien anomenar externa. Un estudi posterior, de major amplària, ens permetria endinsar-nos en la crítica de l'altre conjunt de defectes, de mancaments interns, de caràcter estrictament econòmic, tot i que a un estudi d'aquesta envergadura caldria dedicar-li major atenció que les línies d'un article: podria formar el contingut d'un contra-pla ó les línies generals d'un autèntic Pla de Desenvolupament democràtic.

Raquel

DE L'ADOLESCENT, QUI SE'N OCUPA ?

De Barcelona ens arriba un treball molt detallat sobre la condició de l'adolescent, avui, a casa nostra. L'autora es una companya que firma: Raquel i que coneix el tema per treballar en una de les obres anomenades "socials". Per raons

d'espai en reproduïm una part per considerar-la d'interés i oportú en aquest número de "Nous Horitzons" que tracta les qüestions de l'ensenyament cultural i moral de la joventut.

En parlar d'adolescents no ho fem en general. Anem als barris pobres que formen els suburbis de Barcelona, no pas únicament a les barraques sinó també a les cases dels treballadors. D'aquests volem parlar, doncs són els que, junt als problemes naturals de l'adolescència, es troben amb situacions d'inferioritat per a resoldre-ls degut, fonamentalment, a qüestions econòmiques.

L'adolescència és el moment de canvis i transformacions de l'infant i aquestes es produiran en un ambient de família determinat. En l'adolescent influirà la família, l'escola, el barri, els amics i veïns. L'adolescent —aquest concret dels barris pobres— ja no va a l'escola, ha de treballar, enceta una vida social, en un món molt més ample. Alguns nois començaran com aprenents als 14 anys i fins als 18 no se li reconeixerà un ofici. La transformació física i psicològica es produirà en ell *tot treballant*, en un infant-assalariat.

Fora del treball hi ha la família que ha de tenir la influència decisiva. La família, però, cal veure-la també concretament, avui, en els barris obrers. Generalment, el pare treballa moltes hores i la mare fa feines o també treballa a la fàbrica. Si no treballa per tenir fills massa petits, no serà més equilibrat el seu caràcter. A la llar s'hi respirarà una tibantor i les dificultats econòmiques que l'excés de treball no resoldran, de cap de les maneres podran ajudar a fer acollidora la llar de l'adolescent el qual buscarà distracció o "evasió" en establiments i espectacles que el barri *no té* i que caldrà trobar als indrets més barats de la ciutat.

Jo he tingut l'ocasió de parlar amb alguns d'aquests adolescents i la majoria m'han dit que deixaren l'escola abans d'hora per a treballar i *portar diners a casa*. Alguns, tot i treballant, van a l'es-

cola de nit per a fer cursets de qüestions ben concretes i d'estudi breu per tal de poguer especialitzar-se i guanyar més. N'he conegut molts que tenen afició, vocació i talent per a les matemàtiques, les ciències, etc. En la mesura que poden estudien sols, retallen articles de revistes especialitzades, van a conferències, però, cada vegada menys: Ho han de deixar correr per que *cal portar diners a casa*.

EL BARRI

El barri juga el seu paper en la formació de l'individu. L'hi dona la sensació de pertanyer a una comunitat. No és igual per a l'infant sortir de l'escola i jugar amb els veïns que han crescut amb ell que haver de correr per un carrer del centre o d'un barri residencial, en el qual ni coneix als veïns de replà. Ah, però, un cop l'infant entra en l'adolescència, aquest suport li mancarà doncs al barri dels treballadors no hi han prou centres d'esbarjo i culturals pel jovent i l'adolescent ja no en té prou amb un carrer o un descampat per a correr.

A Barcelona hi han barris de la ciutat com, per exemple: Sans, Gràcia, Poble Nou, Sant Andreu, Barceloneta, casc vell, etc., en els quals, malgrat el seu creixement tenen una llarga existència i tradició. S'hi poden trobar "clubs" de moltes classes, centres excursionistes, centres culturals i recreatius, Orfeons, Corals, Grups deportius, etc. Aquesta classe d'institucions són gairebé inexistentes en els barris nous; tot el que hi trobareu és algun centre d'Acció Catòlica, Parroquial que, per altra banda, també existeixen en els anteriors.

Per tot el que sabem —no existeixen estadístiques— els infants deixen d'anar als esmentats centres als dotze o catorze anys doncs no hi troben allò que busquen. En algunes d'aquestes associacions s'hi orga-

nitzen "Cine-clubs", conferències, col·loquis, però no per a tractar problemes que afecten al jovent: dificultats de l'ensenyament, ofici, promoció, condicions de treball, etc. En canvi, es dona molta atenció externa, es fa molt soroll entorn de la "joventut inadaptada", del "conflicte de generacions", al "gamberrisme", i no pas per anar al fons de les causes que ho produeixen en un intent d'analitzar-les i, finalment, trobar-hi solució.

ORIENTACIO PROFESSIONAL

Mirant de prop la situació de la adolescència dels medis treballadors, s'hi troba a faltar una orientació que determini la capacitat i les aptituds dels joves per tal de preparar-los al treball on puguin reeixir econòmicament i professionalment. El noi o la noia, generalment, començarà a treballar als dotze o catorze anys per necessitat econòmica. No parlem dels milers d'infants que, als deu anys, treballen de "botones", repartidors de botigues i farmàcies; a les fàbriques de vidre, als petits tallers, etc. Els altres, els aprenents, entren al món sense la protecció que dona un ofici, una especialització. S'els paga poc i s'els hi dona tota mena de treballs que no tenen res a veure amb un ofici: anar a buscar aigua, comprar el "bocadillo", escombrar, etc. En aquestes condicions tardaran anys en aprendre l'ofici, tants, que alguns no el tindran fins a la maduresa.

Els adolescents que han d'obrir-se camí en semblants condicions no sempre busca-

ran l'origen de les mateixes, però, instintivament, sentiran la necessitat de protestar, de rebel·lar-se. La rebel·lió no sempre es manifestarà positivament, conscientment. Si fora del treball no troba una llar amb l'equilibri degut, si cau en certs ambients de taberna, pandilla i fatxada, pot arribar inclús a la desmoralització o esdevenir un delinquent. Ajudar aquesta joventut és un deure de tota la societat però ajudar no vol dir adular-la ni practicar amb ella el paternalisme ni la caritat. En les condicions actuals, es molt difícil proposar-se sol·lucions radicals i totals. Es pot, però, buscar la forma de crear clubs juvenils en les associacions de veïns, d'ex-alumnes de les escoles de barri; ampliar l'acció i eficiència dels clubs i agrupaments ja existents, etc.

Els joves han de prendre part en tots els moviments per un millor nivell de vida, per escoles, per una formació professional, per l'accés a l'ensenyament superior. Els joves no s'han de limitar a queixar-se, a una rebel·lió verbal o desesperada. Són ells els que han d'anar al capdevanter de la lluita per un veritable aprenentatge pels aprenents, per una jornada de treball més curta pels adolescents, per instal·lacions deportives suficients i gratuïtes. Això no vol dir que tinguin d'anar sols sinó com una part de tot el moviment obrer i democràtic, trobant, en aquesta lluita, un nou sentit de la vida.

R.

Albert Salou

LA INSUFICIENCIA D'ESCOLES A BARCELONA

Es de notorietat pública que el franquisme no pot resoldre els problemes que es plantejen als pobles hispànics. Ans al contrari aquests problemes s'agregen i augmenten amb la perduració del règim de dominació de les classes més retrògrades i reaccionàries d'Espanya. L'ensenyament és un dels problemes més greus per tal com condiciona el desenvolupament del país i les condicions de vida del poble. Tractarem d'examinar la situació de l'ensenyament primari a Barcelona i d'extreure les responsabilitats que incumbeixen als estaments oficials.

Al finalitzar un curs escolar i mentre no en comença un altre, es publiquen estadístiques, es fan càlculs i s'estableixen projectes per tal de resoldre el seriós problema de donar un lloc a l'escola a cadascun dels infants que formen la població escolar. Aquesta, naturalment, creix de més en més cada any que passa, produint-se un augment equivalent de dificultats per a proporcionar-li l'ensenyament que necessita perquè el dèficit d'escoles del curs que ha de començar sempre és major que l'anterior.

Així, segons declaracions de l'inspector en cap de l'Ensenyament Primari al "*Diario de Barcelona*" del 24-9-1966, ens hem trobat al començament del curs 1966-1967 a la província de Barcelona, amb una població escolar de 495.672 nois i noies, contra 355.377 llocs disponibles a les escoles oficials i privades, i 10.106 mestres.

Es a dir que el 1966 més de 140.000 infants es quedaran sense escola. Segons estimacions del Consell Econòmic Sindical publicades a "*El Correo Catalán*" del 15-7-1966, el 1960 mancaven 25.000 llocs escolars. En sis anys, doncs, el nombre d'alumnes sense escola s'ha incrementat en 115.000.

Tenint en compte les esmentades declaracions de l'Inspector en cap de l'Ensenyament Primari, el dèficit oficial de més de 140.000 llocs escolars s'arriba a reduir a base de la compressió de l'alumnat a les aules, la qual cosa redunda en perjudici de la qualitat de l'ensenyament i de les condicions higièniques i de treball dels alumnes i mestres. Segons aquest senyor, totes les escoles admeten més alumnes dels que correspon a la capacitat assenyalada. Això és exacte. I no parlem de les escoles d'un sol mestre, el qual ha d'atendre en una sola aula alumnes de diferents edats i nivells escolars (El C.C., 6-3-1966). D'aquestes escoles dites de "mestre únic" n'existeixen 27 d'oficials i 254 de privades a Barcelona capital i 264 de privades a província ("*La Vanguardia*", 1-6-1966).

El Consell Econòmic Sindical de Barcelona estima en 3.417 les aules que funcionen a la nostra ciutat i en 5.054 a la província. O sigui 8.471 aules en total per als 355.377 alumnes escolaritzats, la qual cosa suposa una mitjana aproximada de 42 alumnes per aula. Si aquest nombre l'augmentem d'una tercera part, coincidirem amb aquest Consell Econòmic quan exposa que el dèficit de llocs escolars per al curs 1966-1967 és de 43.227 a Barcelona i de 2.894 a la província, i això representa la manca de 1.398 aules per a tota la província de Barcelona amb les corresponents habitacions per als mestres, cosa que requereix una inversió estimada en més de 700 milions de pessetes (L.V., 1-6-1966).

L'Ajuntament de Barcelona té un problema davant seu el volum i la gravetat del qual creix cada any a força de no donar-li solució. Es fan gestos per tal de fer semblant de trobar-li un aparent remei que, en tant que aparent no ha estat mai solució.

El "*Diario de Barcelona*" del 16-11-1965 escriu que la concejal senyoreta Montserrat Tey i Planas, delegada a la presidència de la Junta Municipal de la. Ensenyança, digué a la premsa que l'Ajuntament havia consignat en el Pressupost Ordinari 20 milions de pessetes per a col·laborar amb l'Estat en la construcció d'escoles, els quals units als 35 milions concedits pel Banc de Crèdit Local, permetien disposar de 55 milions de pessetes per a nous grups escolars.

Però en el Ple Municipal del 2-3-1966 en Miquel Cabré manifestà que el problema de les escoles primàries no era de la incumbència municipal i que havia estat assumida directament per l'Estat l'obligació de construir les escoles necessàries. ("*ABC*", 3-3-1966.)

Joaquim Tena Artiga, director general d'Ensenyament, replicà amb una carta adreçada al director d'"*ABC*" i publicada en aquest diari el 3-3-1966.

dient que per llei 169/1965 la construcció d'edificis per a Escoles Nacionals i per habitació dels mestres serà realitzada mitjançant la col·laboració de les Corporacions locals i de l'Estat, i, consegüentment, a Barcelona l'Ajuntament té concertat amb el Ministeri d'Educació Nacional un conveni en virtut del qual el Ministeri subvenciona amb el 75 % del pressupost totes les construccions que es promoguin per part de la Corporació Municipal. El 25 % restant, més els terrenys, han d'ésser necessàriament aportats per l'Ajuntament, al qual l'Estat cedeix la propietat del conjunt.

El repetit "*ABC*" 3-3-1966 publica, endemés, una llista de nou expedients de construccions escolars *en tràmits* a Barcelona capital (entre ells els grups del Parc Güell, barriada de La Guineueta, Mombau, barriada Eduard Aunós, carrer Industria, etc.) per als quals l'Ajuntament ha percebut de Madrid, entre Mars del 1964 i Febrer d'enguany, subvencions per un valor total de 29.721.000,00 pessetes.

Per altra part, "*ABC*" del 8-8-1966 dóna compte de que el Ple Municipal de Barcelona ha aprovat concedir un crèdit de 70 milions de pessetes per a construir escoles.

Tocant a les solucions de Madrid, cal convenir que són irrisòries i estan molt lluny de convertir en fets allò que tant s'esgargamellen en nomenar "obligatorietat" i "gratuïtat" de l'ensenyament. Per no citar més que un exemple recordarem "*La Vanguardia*" del 1-6-1966 informant que, segons el secretari general tècnic del Ministeri d'Educació Nacional, dels 3.897 milions de pessetes que l'Estat havia d'invertir al llarg dels quatre anys del Pla de Desenrotllament per a l'ensenyança, se n'han gastat ja 2.453... I encara queden dos anys més de Pla en el curs dels quals Espanya continuarà creixent demogràficament i la població escolar també.

Què ha fet l'Ajuntament de Barcelona amb les subvencions i crèdits que hem assenyalat? Per ara només es remarca quelcom que es pot qualificar de vergonyosament indigne de Barcelona i la seva població. Ens referim als barracons i tramvies habilitats com a escoles provisionals, la instal·lació dels quals provocà l'irada indignació i protesta dels habitants de la Plaça Lope de Vega i de La Guineueta.

La reacció popular en aquest ordre és més que justa. El poble sap que els seus infants mereixen molt més que els esmentats barracons i tramvies. Per altra part no està disposat a consentir que les interinitats i provisionalitats corrin el risc d'eternitzar-se.

El problema de la manca d'escoles, tot i tenint un caràcter general no afecta a tothom de la mateixa manera per tal com es pot resoldre particularment a base de posseir els mitjans econòmics necessaris. Això vol dir que els fills dels rics tenen escoles per a triar.

Els més afectats, aquells que veritablement en sofreixen les conseqüències són els infants de les barriades suburbials, les barriades extremes, allà on han sorgit nous i immensos blocs d'habitació i on, malgrat unes disposicions oficials exigint la reserva de solars per a la construcció de grups escolars que responguin a les necessitats locals, això no ha estat tingut en compte ni les autoritats ho han fet respectar. I allà on el solar ha estat reservat l'escola encara no existeix.

En aquest ordre, l'inspector cap d'Ensenyament Primari, en les esmentades declaracions a D. de B. 24-9-1966, assenyala "projectes", només que "projectes" a hores d'ara, per a la construcció de grups escolars a la Plaça de Pi i Molist, carrer Sant Ginés de l'Agudells, Torre Baró i sudoest del Besós, etc.

Val a dir que també en aquest problema de caràcter tan general, de tanta transcendència per a l'esdevenidor nacional, el règim i els seus homes de l'Ajuntament de Barcelona practiquen una política de privilegi de classe que perjudica directament i principalment a la classe obrera i al poble treballador.

Cal denunciar amb força l'aclaparadora responsabilitat del règim i dels homes de l'Ajuntament de Barcelona davant del greu problema de l'ensenyament. Cal reivindicar, tots units, una solució veritable, que correspongui a les necessitats, a la dignitat i a l'esdevenidor del poble. La qual cosa exigeix, també, que els mestres siguin ben retribuïts i que puguin dur a cap llur honorable tasca pedagògica en condicions que responguin a les exigències de l'època que vivim.

PROBLEMES POLITICS DE L'ENSENYAMENT

En la col·lecció "Síntesis", "NOVA TERRA" ens ofereix un interessant estudi de Jordi Monés sobre els problemes polítics de l'ensenyament. Potser el mèrit principal d'aquest llibret sigui el de plantejar les coses en lloc i temps concret: Espanya, avui.

Els problemes de l'ensenyament no hi són tractats en "tecnòcrata" tot i mostrant, l'autor, un coneixement sòlid de la qüestió. Hi són tractats políticament, obertament i sincera. Les limitacions que s'hi troben són justificables per motius polítics però cal reconèixer que l'interacció ensenyament-estructura política hi és estudiada rigorosament.

No ens proposem, en aquesta nota, fer la ressenya ni donar una versió del llibre. En parlem dins del marc d'un tema que "Nous Horitzons" tracta en aquest número, com a complement d'altres treballs i amb l'intenció explícita de donar-lo a coneixer per esperonar l'interès dels nostres lectors.

Hem cregut que fora més útil que no pas un comentari nostre, reproduir la Introducció que Jordi Monés ha fet al seu estudi, Introducció que copiem textualment.

"Després d'una llarga letargia, els problemes educatius tornen a adquirir a Espanya, de mica en mica, el paper que en tota societat moderna ha de jugar necessàriament l'ensenyança. En la premsa apareixen regularment fins i tot seccions sobre el nostre tema, cosa totalment inusitada fa quatre o cinc anys, per exemple.

El nostre estudi pretén en principi col·laborar al desvetllament d'aquesta preocupació, interessant un públic no pas tècnic sino majoritari, ja que no hem

d'oblidar que l'educació és un problema social fonamental i per tant no és exclusiu dels pedagogs i dels pares dels alumnes sinó de tota la societat en general. No existeix avui cap mena d'activitat humana, sigui professional, moral, social, etc., que no vingui relacionada directament o indirectament a un problema educacional de qualsevol tipus.

Aquest assaig pot en algun moment ocasionar dificultats en la seva comprensió, ja que el pretendre oferir un treball seriós, amb les implicacions tècniques que això comporta (generalment profusió de dades estadístiques) podem caure en contradicció respecte a la idea divulgadora del treball. Tingueu en compte que la sociologia de l'educació és una ciència que es troba en els seus inicis i que a Espanya en general, i a Catalunya en particular, terreny on geogràficament enclavem el nostre estudi, és practicament desconeguda.

Aquestes mateixes característiques ens obliguen a fer servir una terminologia més o menys científica, que pot a vegades no estar a l'abast del lector. És per això que explicarem a continuació el sentit concret que donem als mots infraestructura, estructura i supraestructura que utilitzarem molt sovint en aquest estudi i que si bé han adquirit, àdhuc a Espanya en els darrers temps, carta de naturalesa, en altres ciències sociològiques, no és freqüent veure'ls utilitzats en treballs d'indole com el nostre.

Si en ciència econòmica entenem per infraestructura les bases físiques d'una economia nacional (extensió superficial, situació geogràfica, orografia, subsol, costes, sol, clima, hidrografia i vegetació) en l'ensenyament constituirà els pilars fonamentals, indispensables per a tota política escolar, és a dir, la construcció d'escoles i la formació de mestres. En parlar d'estructura ens referirem generalment a l'organització escolar i al lligam que existeix entre els diferents nivells de l'ensenyament, sigui primari, secundari, tècnic o superior. I finalment en parlar de supraestructura hi englobarem les lleis que regien l'ensenyament, el pensament pedagògic, els fins de l'educació, etc. Si, en línies generals, la supraestructura està directament relacionada a l'estructura econòmico-social (entenem com a tals les relacions de producció) en l'ensenyament la supraestructura no ve condicionada per la seva pròpia estructura sinó per l'estructura econòmica del país.

En utilitzar un paral·lelisme amb una terminologia econòmica ho fem per motius totalment didàctics; d'aquí que la igualtat no sigui completa ni molt menys, ja que la infraestructura i l'estructura econòmica no tenen res a veure amb l'estructura i infraestructura de l'ensenyament. En canvi, la supraestructura de que nosaltres parlarem forma part de la supraestructura en general. És fàcil d'imaginar que en una organització econòmico-social determinada (podeu entendre estructura) s'originaran una sèrie de grups de pressió i de privilegi que incidiran en el pensament, que regularan les lleis, que donaran un sentit determinat als fins de l'educació, que condicionaran la moral, etc. És per això que la supraestructura de l'ensenyament constitueix una part de la supraestructura.

El pensament pedagògic, característica supraestructural, ve determinat no sols per la pròpia estructura sinó per les estructures de més enllà de les fronteres (els mitjans de difusió hi juguen un paper molt important). Volem insistir en aquest punt perquè, al nostre segle, en alguns nuclis espanyols, generalment en les zones industrials, han tingut lloc a vegades intents pedagògics

molt remarcables que no s'han materialitzat en una influència social important, per tal com són les característiques estructurals del sistema econòmic-social que han de determinar els canvis escolars, sense menysprear la importància de la pedagogia evidentment essencial en tota política educativa.

Volem fer notar també la necessitat de la col·laboració entre els diversos grups que en l'actualitat treballen en problemes escolars del tipus que siguin. En el temps que portem dedicat a aquestes questions hem pogut constatar dos fets: l'un, l'existència en aquests grups, en general, d'una consciència social del problema, i l'altre, el caràcter excessivament individualista de tots els grups, en els quals ens hi incloem, i que origina que els mateixos treballs es dupliquin o es tripliquin amb molta freqüència, disminuint d'aquesta manera el rendiment i la seva efectivitat.

Per acabar aquesta introducció hem d'assenyalar que el nostre estudi està lluny d'aconseguir una perfecció mínima exigible a un treball d'aquestes característiques, en qualsevol país desenvolupat en aquestes questions. Nosaltres només intentem fer arribar al gran públic, interessant a la vegada els especialistes, el problema social i polític de l'ensenyament, tan important per al desenvolupament econòmic, social i humà de tota col·lectivitat.

Ramon Costa Jou

FORMACIO MORAL DE LA JOVENTUT

De Ramon Costa Jou publicarem en el n. 7 de "Nous Horitzons" la traducció al català, feta pel company W.C. d'una conferència que pronuncià a la Habana sobre la missió de la Universitat.

Ara, hem rebut un llibret del mateix autor titulat: "FORMACION MORAL DE LA JUVENTUD" i editat, a 10 000 exemplars, pel Sindicat cubà de l'Ensenyament (SNTEC).

Abans de donar a coneixer els aspectes fonamentals d'aquest estudi del nostre col·laborador, hem cregut d'interès traduir la presentació que en fa Gaspar Garcia Galló, del C.E. de la SNTEC. Diu:

"El professor Ramon Costa Jou és un d'aquests quadres revolucionaris que la tragèdia del poble espanyol esbandí pel món. Quan el transistori desenllaç d'aquella lluita —amb un saldo de mort i destrucció— conduí a l'exili al millor del poble germà d'Espanya, Costa Jou, encara molt jove, vingué a terres americanes. Visqué un temps a Santo Domingo i després a Cuba. S'establí més tard a Mèxic on sempre hi tingueren acollida els exiliats. —Recordem a Heredia, Martí,

Mella i Fidel.— Hi formà una llar amb la seva companya d'origen libanès. Li van neixer fills. Es guanyà el respecte i l'afecte dels mexicans pel seu saber i la seva dedicació a l'escola i al Socialisme.

El poble de Cuba, conduit per Fidel, trencà la conjuntura capitalista. D'arreu del món ens arribà l'ajut fraternal de l'internacionalisme proletari. Ramon Costa Jou, fou part d'aquest allau de solidaritat. Es traslladà a Cuba amb família i tot. De llavors ençà és un soldat més de la nostra revolució."

Nosaltres recordem, per a aquells lectors que no ho saben, que el company Costa Jou encara molt jove i essent mestre d'escola a Catalunya, fou un actiu militant de la F.E.T.E. (Federación Española de Trabajadores de la Enseñanza) i del P.S.U.C. i el fet de que avui sigui, com diu Garcia Galló "un soldat més de la revolució cubana", ens fa goig i ens dóna un justificat orgull.

El llibret de Costa Jou tracta, essencialment, dels problemes que planteja l'educació de l'home en una societat en transformació, tenint present que les mutacions

econòmiques i socials produïdes per la revolució són més ràpides i visibles que les transformacions en la consciència dels homes. Partint d'aquesta realitat, Costa Jou diu:

“L'educació moral comunista es proposa, en primer lloc, desenrotllar la confiança de l'home en sí mateix, donar-li conviccions fermes que arrelin en la consciència. Es tot un procés de formació, de treball, d'assimilació de coneixements, d'estudi crític i autocrític sobre tots i cada un dels problemes que s'ens presenten; suposa, per damunt de tot, una plena confiança en la societat, en els ideals, en els homes i dones que la componen. Significa —com digué Fidel— tenir confiança en l'home; creure-hi.

En segon lloc, l'educació comunista té la seva valoració quan els principis, les normes morals, tot el contingut de l'ètica comunista es posa de relleu en la *conducta*, o sigui, quan es materialitza en l'activitat pràctica dels homes. Això vol dir que les normes i precèptes morals; així com allò que constitueix la ideologia, han penetrat en l'essència del ésser humà, constitueixen un element *actiu* de la seva psicologia i es manifesten en totes les esferes de la vida pràctica dels homes: el treball, la casa, el carrer i les altres relacions socials.

Considerem que aquestes dues direccions, que formen una sola unitat dialèctica, la ideologia i la pràctica —es a dir: allò que nodreix la consciència i allò que constitueix l'ésser, la psicologia, la voluntat i determina l'acció— són les que hem de tenir presents per assenyalar els punts fonamentals que ens permetin ampliar les nostres perspectives i serveixin d'esperó per enfocar, degudament, un dels problemes capitals de l'hora present: la formació moral de la joventut.”

Fetes aquestes consideracions de principi, Costa Jou recorda que el Socialisme ha d'educar a tots i no pas a una fracció de la societat. L'educació ha d'ésser integral, o sigui: física, intel·lectual, moral, estètica. Aquest punt, Costa Jou el tracta de la manera següent:

“Un objectiu fonamental de l'educació comunista és *l'educació estètica*, que comprén l'apreciació de la bellesa en totes les seves manifestacions i la formació del gust artístic, el desenvolupament de les capacitats artístiques en els alumnes, així com l'educació de llurs sentiments, tot plegat, enllaçat a la formació moral i a l'educació física.

Es tracta de formar homes i dones d' ampla cultura, sans de cos i d'esperit, ca-

paços de viure una vida plena i interessant; de prendre decisions per ells mateixos, posant llur gust personal, interessos i dots, al pas dels interessos socials.

Aquests objectius cal tenir-los presents simultaniament amb tot el procés econòmic: amb l'escola primària i secundària així com en l'ensenyament professional, ja que si bé en aquest darrer cas allò fonamental es la transmissió de coneixements que facin de l'home un científic en un ram determinat de la ciència —un tècnic o un treballador especialitzat— no exclou el caracter universal de la seva formació que continua, en tots els aspectes possibles de la seva activitat i que és manifesta en les seves relacions humanes. Un home així educat, sigui quina sigui la seva ocupació productiva, donarà els resultats més elevats i, per altra banda, la seva vida personal estarà plena d'estímuls que el farán totalment lliure i feliç.”

Una bona part del seu estudi el dedica Costa Jou a la necessitat d'esperonar la iniciativa i la inventiva dels estudiants. D'interès i d'actualitat pel nostre país és la comparació que fá Costa Jou entre moral revolucionària i moral burgesa. Tocant a aquest aspecte recorda:

“Els principis morals creats històricament per les masses en llurs relacions humanes — molts d'ells desnaturalitzats i desvirtuats per la burgesia, que imposà la seva pròpia moral de classe— són ara revaloritzats amb les experiències de la lluita revolucionària dels treballadors contra el poder del capital i en la construcció del socialisme, per tal de realitzar, precisament, les pregonas transformacions que facin del nostre món, de la nostra única vida —la vida que comença amb el neixement i culmina amb la mort— la possibilitat plena per tot home i dona, d'ésser feliç, de crear-se i recrear-se continuament dins la plena satisfacció de llurs necessitats materials i espirituals. A Cuba tenim les condicions objectives més favorables per aquesta tasca. El nostre sentit de responsabilitat ens obliga a posar en marxa —sota l'orientació del Partit— els instruments necessaris per aprofitar al màxim aquestes possibilitats, contribuint amb el nostre esforç educatiu, a la tasca de formar l'home nou, constructor del socialisme i del comunisme.”

**

La darrera part de l'estudi de Ramon Costa Jou va dedicada a orientar mestres i educadors per a la realització pràctica de les tasques abans esmentades. No les

reproduïm per ésser massa locals i tenir un valor estrictament pragmàtic. Tasques que els mestres de casa nostra no podrien realitzar pel fet de moure's en una circumstància econòmica i social totalment diferent.

En el seu conjunt, pot afirmar-se, sense cap pretensió que el nostre company Costa Jou fa una important aportació a la revolució cubana i, a l'ensem, en reb la seva força i els seus ensenyaments.

El llibret que comentem és il·lustrat amb fotos impresionants de l'esforç que la revolució cubana ha fet i fa en el terreny de l'educació, aquesta educació que Costa Jou qualifica "d'integral" i "per a tots".

En les fotos admirem guarderies d'infants, estadis, laboratoris, escoles d'oficis, cooperatives de pesca, fàbriques, la collita de la canya, escoles de l'exèrcit on es formen homes i dones, etc.

De molt interès és el Capitol dedicat especialment als Mestres i que l'autor ha titulat: "LA SUPERACIO IDEOLOGICA DELS MESTRES." Es important perquè es proposa contribuir al millorament de la qualitat del mestre inculcant-li principis que, a primera vista, semblen elementals però d'una transcendència històrica tractant-se d'homes que han d'educar una generació de societat transitòria. Els mestres tenen ja una educació, uns vicis, unes

característiques del *passat* i han de combatre-les per educar l'home del *present*, un present revolucionari. Entre els principis que Costa Jou subratlla s'hi troben:

- Sentit del col·lectiu.
- Cuidar, conservar i embellir la propietat social.
- L'amor al treball: font de tota riquesa.
- L'internacionalisme, que no exclou l'amor a la pàtria.
- L'honradesa i sinceritat en la vida diària.
- L'esperit d'emulació que no té res a veure amb l'arribisme.
- La lluita contra vicis i tares morals.
- La lluita contra les supersticions de tota mena.
- La vigilància contra tot intent de dividir, desorientar i afeblir la Revolució.

Aquests principis, que tot educador ha de tenir presents en *tota* societat, només poden practicar-se, plenament, allí on existeixen els condicions polítiques, socials i econòmiques sorgides d'unes relacions humanes justes i no arbitràries. Costa Jou, en el seu estudi, ho explica amb exemples vius. Més que llegir-lo, ens agradaria veure'ho. Sabem —i per això lluitem— que un dia ho veuren a casa nostra.

UNA ACCIO CONCRETA PER LA PAU AL VIETNAM

17 organitzacions i entitats de caràcter catòlic de Barcelona, editaren una postal reproduint aquesta foto del VIETNAM. A l'altra cara s'hi van escriure aquestes paraules:

"També és Nadal al Vietnam. Els homes de bona voluntat —a qui els hi fou promesa la pau— no podem oblidar les nostres responsabilitats".

"Nous Horitzons" saluda iniciatives com aquesta, considerant-la una acció per la PAU ben concreta i efectiva. Una demostració d'allò que es pot ja fer per imposar la pau al Vietnam i garantir-la al món.

Rafael Vidiella

50 Anys de Socialisme

REPERCUSSIO A CATALUNYA

La gran Revolució Socialista d'Octubre compleix 50 anys. Recordo amb satisfacció l'abrandat entusiasme amb que els treballadors d'arreu d'Espanya saludaren la presa del poder a Rússia pels bolxevics. Entusiasme que sentirem igualment els treballadors de Catalunya, malgrat que aleshores estavem més o menys impregnats de les teories —potser seria millor dir punts de vista— antigovernamentals i antipolítiques de Bakunin. Això tenia dues explicacions; la primera, que per a la majoria dels treballadors compten més els FETS que les teories; i la segona, que malgrat que no compreníem la significació dels mots “sòviets”, “menxevic”, “bolxevic”, etc., en veure que la premsa capitalista atacava la Revolució russa i els bolxevics, ja ens orientarem tot seguit. Car per als obrers “despolititzats”, la millor manera d'orientar-se políticament és posar-se al costat d’“allò” i d’“aquells” que la premsa capitalista i reaccionària —i ara la ràdio i la televisió—, combaten. I, tot pensant i discutint, molts de nosaltres fins arribarem a creure que els bolxevics que prengueren a Rússia el Poder no eren socialistes, sinó anarquistes.

M'explicaré: A Catalunya, com arreu d'Espanya, els treballadors d'orientació anarquista teníem, en el sentit revolucionari, una pèssima opinió dels socialistes en general; pèssima opinió que no havíem rectificat ni després de la vaga revolucionària que l'agost de l'any 17 ferem junts amb ells i als quals teníem com encarcerats reformistes i encara seguíem motejant-los d’“adormideres”. Això m'ho ha recordat ara recentment la lectura del documentat llibre de l'historiador Tuñón de Lara, titulat “*La España del siglo XX*”. Escriu Tuñón, copiant-ho de “*La Vanguardia*” del 4 de maig del 1919: “*La manifestación obrera del 1º de Mayo, que siempre fué pacífica en Madrid, ha sido este año una jornada de tumultos porque diariamente se realiza una propaganda disolvente...*” “*...La primera bandera, la que marchaba en cabeza de la manifestación de Madrid llevaba esta inscripción: ¡Viva Rusia! Y esto no es una reivindicación del proletariado ni uno de los artículos del partido socialista obrero. Esto es una afirmación de tendencias anarquistas y una manera de aprobar todos los crímenes y todas las actividades que han cometido y que realizan los ejércitos rojos en la patria de Lenin.*”

Com heu llegit, “*La Vanguardia*” presentava els socialistes com bons nois i els anarquistes com “terribles” bolxevics. I és que per aquells dies de maig del 19, almenys en combativitat revolucionària, els anarquistes ens movíem més que els socialistes i encara era fresca la “dictatorial” *censura roja* que els puritans enemics de la dictadura del proletariat sabíem emprar contra la “llibertat” dels difamadors del proletariat (1). Però deixeu-me dir alguns mots més sobre els possibles tres factors que ens feien assimilar els bolxevics a nosaltres. El primer era que gairebé l'única literatura russa que coneixíem

era la de Tolstoi i Gorki, als quals consideravem anarquistes, però singularment la de Bakunin i la de Kropotkin. Un altre factor —toqueu ferro—, era que també equiparavem els nostres magnicides Paulí, Pallàs, Angiolillo, Mateu Morral, Pardinàs, etc., amb els populistes russos que “magnicidaven” tzars i generals tirànics del seu país. I el tercer factor fou que els bolxevics prengueren el Poder enlairant la bandera contra la guerra i per la pau, bandera que defensavem nosaltres ardidament des de que Anselmo Lorenzo, polemitzant amb l’aliadofília de Kropotkin va sostenir l’opinió anarquista —molt abstracta— de “guerra a la guerra”.

Les coses foren així per a nosaltres durant bastants mesos, car qui havia mai llegit abans a Espanya els mots “bolxevic” i “menxevic”? —bolxeviquista i menxiviquista, recordo que s’escrivia aquells dies. Qui havia mai llegit abans a Espanya el nom de Lenin? (2). Qui sabia aleshores a Espanya que dintre del socialisme mundial —gairebé tot ell integrat al costat de la seva pròpia burgesia i llençant els pobles a la matança de la guerra imperialista—, hi havia una fracció veritablement revolucionària, autènticament marxista, que es deia “bolxevic”, encapçalada per Lenin? Es a dir, tant ens va durar la idea de que els bolxevics eren anarquistes —i nosaltres només consideravem capaços de fer la revolució socialista als anarquistes—, que en molta dosis encara ho creiem així el desembre del 19, més de dos anys després del gran Octubre Roig. Per exemple, en el II Congrés de la C.N.T., celebrat a Madrid el desembre del 19, tothom sap que es va prendre l’acord d’ingressar aquesta organització sindical a la III Internacional. I la III Internacional, fundada per Lenin, era una Internacional Comunista, és a dir, política! Jo vaig assistir a aquest Congrés representant el Sindicat d’Arts Gràfiques de València —en aquells moments militava a la capital levantina— i puc donar fe de que l’acord d’ingrés a la III Internacional fou unànim i entusiàstic, malgrat els esforços del delegat asturià Quintanilla, no per combatre la revolució russa ni la III Internacional, sinó per demostrar que l’ingrés seria un contrasentit degut a que la C.N.T. era una organització sindical apolítica i la III Internacional era una organització de partits polítics. En aquest Congrés s’anà encara més lluny tocant a l’amistad i la inclinació vers la gran Revolució Socialista d’Octubre. Car tenint en compte que el capitalisme mundial s’havia proposat acabar amb la Unió Soviètica i que

---

(1) Amadeo Hurtado, advocat de grans senyors i de poderoses companyies anònimes, descriu així la censura roja en el seu llibre, titulat “40 anys d’advocat: “Un jove obrer de la impremta de “La Publicidad”... va entrar a veure el director portant a la mà la galerada d’un article de l’edició que s’estava preparant per a l’endemà, i amb un posat mig confús li deia que l’article no es podia publicar. El director, tot estranyat, li pregunta: —Qui ho ha dit? —Jo— li va respondre l’obrer. —Deixeu, deixeu— replicà el director després de donar un cop d’ull al text—. No és cosa vostra. Ja ho dirà en tot cas la censura. (Es referia a la censura del govern). —És que he vingut per a dir-li que la censura soc jo—. Avisat per telèfon vaig anar tot seguit al diari, i aquell jove em repetia la mateixa escena. Vaig procurar fer-li entendre que un diari imparcial... hauria de plegar amb aquell sistema, i com que ell em responia amb una certa agudesa que no havíem pas plegat per la censura del govern... l’article va ésser retirat.”

(2) Sobre aquest punt, més de quaranta anys després, vivint jo exiliat a Budapest en companyia de Daniel Anguiano, un dels dirigents de la vaga revolucionària de l’agost del 1917, li vaig preguntar: “Tu que has estat secretari del Partit Socialista Obrer Espanyol i has tingut ocasió de parlar personalment amb Lenin l’any 20, havies sentit parlar d’ell abans en el teu partit?” I em respongut concretament: “Només alguna vegada, quan Besteiro o algun altre dels delegats espanyols que assistien als congressos de la Internacional Socialista retornaven a Madrid, solien parlar, així com de passada, d’un rus molt nerviós, molt discutidor, que l’anomenaven Lenin, i que sempre es movia d’un grup a l’altre de delegats defensant idees molt extravagants.”

el govern espanyol es preparava a participar en el bloqueig contra Rússia que els capitalistes li demanaven, el Congrés de la C.N.T., unànim, acordà que en resposta al bloqueig declararia la vaga general arreu d'Espanya. I a Barcelona i València el poble assaltà els consulats francesos. El govern espanyol féu marxa enrera, i he de dir que la immensa majoria de delegats d'aquell Congrés representaven els Sindicats de Catalunya que, amb els del País Valencià eren els més nombrosos. I encara més: ja el IV Congrés Nacional d'Obrers Agrícoles, d'orientació anarquista, celebrat el 1918 a València, ultra aplaudir la Revolució russa, la felicitaren per haver donat la terra a aquells que la treballaven.

Naturalment, cal afegir, que arreu d'Espanya i també a Catalunya, les masses obreres ugetistes i socialistes i no pocs de llurs dirigents, entre aquests Rafael Campalans, Hilari Arlandis i els més tard trozkistes Nin i Maurin, defensaven ardidament la jove República dels Sòviets, puix que la gran Revolució Socialista exercí enorme influència en els moviments revolucionaris de Catalunya durant els anys 1917-1923. Jo recordo que molts dies, a punta d'alba, quant els obrers anaven al treball, es trobaven amb carrers que havien canviat de nom perquè alguns grups —principalment tipògrafs quan acabaven la feina al diaris, que sortien a la matinada—, els donaven el nom de "carrer de Lenin", "plaça dels Sòviets", i àdhuc "carrer de Béla Kun", en els moments de la Revolució hongaresa.

Es clar que a Catalunya era forçós que la Revolució d'Octubre exercís més influència política, puix que a les llibertats socials que comportava s'hi afegien les nacionals. Com és sabut, la primera guerra mundial ja havia despertat patriòtics neguits d'independència nacional i d'autodeterminació entre els pobles oprimits degut a la propaganda en aquest sentit dels aliats occidentals; però mentre aquesta propaganda va restar només en xerrameca —com es veia en la intervenció armada estrangera contra l'Estat soviètic i en l'aixafament de la República Socialista hongaresa—, tots els catalans, obrers o pagesos, intel·lectuals o estudiants, empleats o burgesos, observarem com els bolxevics, DE FET, no sols declaraven la pau al món, sinó que donaven la terra als camperols i reconeixien a totes les nacionalitats oprimides per l'ex imperi rus el dret d'autodeterminació, inclòs el de separació. Era, doncs, comprensible que durant un llarg període de set anys —període que amb la formació del Partit Comunista ajudà enormement a curar el proletariat català del galimatias anarquista— fos Catalunya l'avantguarda dels grans moviments revolucionaris d'aquella època (3). Així s'explica que la lluita pels drets nacionals de Catalunya, malgrat ésser dirigida per la gran burgesia de la Lliga, adquirís també aquells dies una gran volada. Però —torneu a tocar ferro—, cada vegada que el moviment nacional a Catalunya s'ha mostrat susceptible d'unir tots els catalans, ha aparegut el terrorisme, ja ho he dit altres vegades —es que recentment no han sorgit brots de terrorisme contra personalitats catalanes i casals religiosos?—, provocat principalment pels governs de Madrid per tal d'esporguir a la burgesia que el dirigia (4). El terrorisme, aquella vegada, provocat fonamentalment pel cap de policia Bravo Portillo i per l'aventurer alemany "barón" de Koenig, va prendre el caire de mata-patrons i mata-dirigents obrers a fi que el govern reaccionari de Madrid pogués matar també dos pardals d'un tret; terroritzar la

(3) Sobre aquests moviments són bons documents, entre altres, el llibre, d'Albert Balcells, "El Sindicalisme a Barcelona, 1916-1923", i un article meu, titulat "La lluita de classes i la repressió a Barcelona del 1917 al 1923", publicat al número 4 de "Nous Horitzons".

(4) Vegi's l'apartat dedicat al "Terrorisme" en el meu article abans esmentat.

burguesia nacionalista, guanyant-se-la perquè la “protegia” —deia— contra els seus propis obrers (els quals, igual que avui, no es proposaven encara el socialisme, sinó la democràcia), i decapitar el moviment proletari. I tant es va terroritzar la burgesia de la Lliga que traïnt els seus “postulats” catalanistes, va donar ministres al govern, primer amb Ventosa i amb Rodés, i després amb Cambó. Però d'aquesta traïció, millor que per la meua ploma en sabreu per dues sucoses anècdotes contades per Amadeu Hurtado en les seves ja esmentades memòries.

Hurtado (pàg. 70), després d'al·ludir a una “rrrevolucionària” Assemblea que feren el 21 de decembre del 1918 els diputats de la Mancomunitat, en la que acordaren “no interrompre les seves tasques fins que fos un fet l'autonomia”, es recordaren tot seguit de que s'atancava Nadal i plegaren per a passar les festes en família. I l'anècdota es resumeix en que Fontdevila, el periodista que a “La Publicidad” va donar aquesta ressenya de l'Assamblea, la va cloure amb aquesta “broma excessiva”: “Per tortells al Forn de Sant Jaume.” Però la traïció de la gran burgesia —sempre per por al poble— encara es demostra més en aquesta segona anècdota: Hurtado conta que en un seu viatge a Madrid “en plena República... per anar a defensar l'Estatut” es trobà al vagó-llit amb Felip Rodés, el qual li deia “que li semblava excessiu reservar a la Generalitat les funcions de l'ordre públic”, i que en “observar-li (Hurtado) que l'Estatut de 1919, en el qual tan activament havia ell (Rodés) col·laborat, feia el mateix”, aquest li respongué, ràpid: “Oh! bé; és que ara va de veres.”

Sortosament, la bandera de les llibertats de Catalunya, llençada al fang per la Lliga, l'enlairaren altres patriotes catalans que no tenien por del proletariat. Macià, Layret, Companys, Rovira i Virgili, Marcellí Domingo... Els quals, amb Seguí (el “Noi del Sucre”) i Campalans donaven conferències al local del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (C.A.D.C.I.), i des d'allí el públic sortia enardit Rambla amunt, arrossegant gentades que cantaven “Els Segadors”, “La Marsellesa” i “La Internacional”, acompanyant-les de visques a Catalunya, a la República i la Revolució russa. Sobretot en Layret fou potser el patriota nacionalista republicà més influït per la grandiositat de la Revolució d'Octubre, puix que ell fou qui el 5 de mars de l'any 1920, en nom de la minoria republicana, defensà al Parlament de Madrid que el govern espanyol reconegués al govern soviètic. També per aquells dies havia donat una important conferència a Sabadell, per on era diputat, en la qual, després de fer l'elogi de la Revolució russa, donava la idea d'organitzar un partit obrer marxista català. Però aquell mateix any 20 (el 30 de novembre), caigué mort per les bales dels assassins a sou del general Martínez Anido, el qual el dia 8 del mateix mes fou nomenat Governador Civil de Barcelona. Com el Sr. Roda Ventura suara, Layret caigué també complint el deure d'advocat. Dos anys després (el 10 de mars del 23), va caure, també assassinat per les mateixes bales, el “Noi de Sucre”, el més destacat dirigent obrer de Catalunya, quan preparava el seu viatge a la URSS. I uns mesos després, el 23 de setembre, el general Primo de Rivera —sembla que a Espanya s'acabaren amb Prim els generals demòcrates—, recolzat per la Lliga, a la qual va enganyar després, va imposar a Espanya no la dictadura del proletariat, sinó la dels grans monopolis, que és la mateixa que ha imposat el “caudillo”.

D'aquesta manera va quedar jugulat arreu d'Espanya —de moment, puix que el proletariat és sempre el portador de totes les revolucions progressives—, un moviment revolucionari del qual era Catalunya la capdevantera i sobre el qual tanta influència tingué la gran Revolució Socialista d'Octubre. Es clar:

eren els dies en que el valent poble soviètic, ajudat pel proletariat mundial, havia ja vençut la intervenció estrangera, i el capitalisme intervencionista havia canviat de tàctica; implantà el feixisme a Itàlia, el consolidava als Balcans i a Hongria, el reforçava a Polònia, ajudava a inaugurar-lo a Espanya (5), es disposava a inaugurar-lo a Alemanya, i al mateix temps organitzava aquella odiosa campanya de sabotatges i calúmies contra el jove Estat soviètic per veure si el podria anihilar per dintre i desacreditar-lo des de fora. Campanya de calúmies en la qual caigueren no pocs "teòrics" de l'antidictadura i de l'anti-Estat, que encara ara no volen comprendre que contra l'agressiva dictadura burgesa —batejada hipòcritament de democràcia—, els Estats progressius joves només es poden defensar per la seva dictadura revolucionària. Però això són figures d'un altre cistell que ens portarien a allargar massa l'article. Només diré que gràcies a aquesta dictadura revolucionària —la que Marx, Engels i Lenin han anomenat sense hipocresia "dictadura del proletariat", essent la més democràtica—, la Unió Soviètica no sols s'ha pogut salvar de les velles agressions militars que vingué sofrint només néixer, sinó que també ha pogut decididament salvar el món del milenari feixista que Hitler somniava imposar i del qual encara resta a Europa el repugnant subproducte franquista. I vet'ací per on han canviat les coses en aquest respecte; avui, en el 50 aniversari de la seva gran Revolució, la Unió Soviètica, Estat poderós, reforçada per tot el sistema mundial socialista, amb la simpatia del tercer món i amb les aspiracions vers el socialisme del proletariat internacional i de totes les forces progressistes, pot desenvolupar i desenvolupa cada cop més la seva democràcia socialista (6); en canvi, els governs capitalistes, encerclats per llur pròpia classe obrera —creadora de riquesa, però que no la disfruta—, esdevenen cada vegada més agressius i endureixen més la seva dictadura, batejada hipòcritament, repeteixo democràcia. Només mancava ara per acabar-ho de provar el cop feixista de Grècia.

Celebrem, doncs, el 50 aniversari de la Unió Soviètica amb plens èxits dels miracles que pot fer el Socialisme. Aquells que millor podem apreciar-ho som els qui hem vist néixer l'alliberadora Revolució d'Octubre. Avui, la Unió Soviètica es considerada per tothom com la segona potència mundial, i en molts aspectes la primera. I l'enorme empenta del desenvolupament socialista respecte el capitalista cal considerar-la no oblidant que mentre Nordamèrica ha necessitat dos-cents anys per arribar on és ara —tenint en compte que no ha conegut al seu país més que una guerra civil i guerres exteriors fàcils per a ella i àdhuc explotant altres pobles, sobretot Hispanoamèrica—, la Unió Soviètica sols ha necessitat 50 anys per arribar on és avui, sense explotar cap poble i coneixent dures agressions militars internes i externes. Ja ens podem, doncs, vanagloriar tots aquells que tard o d'hora, prenent o no prenent als bolxevics per anarquistes, ens vam deixar influenciar per la gloriosa Revolució d'Octubre. Car si només neixer ja va influenciar tots els treballadors, entre ells els de Catalunya, més els influència en el present, puix que a l'experiència viva dels seus gegantins avanços econòmics, polítics, socials i científics, uneix la d'ésser la més ferma garantia de la pau mundial i la més desinteressada defensora de la independència i de la lliure autodeterminació dels pobles.

(5) Recordis la visita de Primo de Rivera i d'Alfonso XIII a Mussolini i al rey Víctor Manuel, al qual Alfonso XIII, mostrant-li Primo, li digué: "Este es mi Mussolini."

(6) Això ja ho comença a reconèixer la premsa burgesa, tot dient —fa riure— que s' "occidentalitza".

LA NOVA ESCOLA (*)

La primera malla en el sistema de la instrucció pública a la U.R.S.S. la constitueix l'escola d'ensenyança general. Es aquí precisament on comença l'apropament de l'home a la cultura i s'obre el camí del saber. L'escola enriqueix la memòria amb fets i dades indispensables, forma la consciència i és el veritable fonament de la cultura espiritual del poble. El destacat pedagog txec Jan Amos Komenski l'anomenava "fogar en el que es forja la humanitat", i Danton deia que després del pa, el més important pel poble és l'escola.

El seu desentrellament i democratització depenen de les condicions socials i polítiques en què viu la comunitat. A la U.R.S.S. es dedica a l'educació escolar una enorme atenció. Ja des dels primers dies de la revolució en el País dels Sòviets començà a reorganitzar-se el sistema educacional per a posar la nova escola al servei del poble alliberat i fer-la propulsora de la cultura. Es proclamà el lema: "Ni un sol infant sense assistir a escola."

La nova reforma de la instrucció pública obrí de bat les portes del saber a milions. L'ensenyança es posà a l'abast de tots els infants i joves sense diferenciació de sexe, posició social o nacionalitat. Rebre instrucció ja no depenia de si els pares podien o no fer front a l'educació dels seus fills, doncs la mateixa es feu gratuïta. Les portes de les escoles s'obriren pels fills dels treballadors de la ciutat i del camp. Canvià de manera radical la composició social dels deixebles. L'escola fou democratitzada per complet. A la U.R.S.S. tot el sistema d'instrucció pública pertany a l'Estat i té una estructura única a tot el país.

En la formació d'aquest sistema jugà un importantíssim paper la disposició, "A propòsit de l'escola única del treball", emesa el 16 d'octubre del 1918. L'Estat soviètic afrontava la complexa tasca de crear, en contraposició a la vella escola classista amb privilegis exclusius pels rics, una escola popular, única, per a fer-la realment massiva i a l'abast de tots els fills dels obrers i camperols. El sistema soviètic d'ensenyança acabà amb la diferència que existia fins llavors entre l'escola primària, molt insuficient, i la secundària. Obrí als fills dels treballadors àmplies possibilitats d'adquirir no únicament coneixements elementals, sinó d'enriquir el seu intel·lecte amb totes les fonts del saber i de la

---

(*) Extret de l'opuscle "La Revolució Cultural a la U.R.S.S.", d'Arnold Arnoldov, Doctor en Ciències Filosòfiques, Cap del grup que estudia els problemes referents a la teoria de la cultura a l'Institut de Filosofia de l'Acadèmia de Ciències de la U.R.S.S. Versió castellana de l'Editorial de l'Agència de Premsa Novosti - Praga - 1967. Traduit al català per Josep Montolju.

ciència, i anar pujant per les escales de la instrucció escolar començant per l'educació primària fins l'escola superior.

La democratització de l'ensenyança, que tingué la seva expressió en els primers actes jurídics de l'Estat soviètic, es manifestà sobretot en el fet de que l'escola fou declarada única, és a dir, amb igualtat i a l'abast de tots els infants. Fou a l'ensem, arrancada al poder de l'Església i declarada gratuïta. Els infants necessitats rebien de l'Estat subsidis, calçat, roba, esmorzar gratis, etc.

Després de liquidar l'analfabetisme i obrir a les masses l'entrada il·limitada a l'ensenyança secundària i superior, el Poder soviètic apuntalà aquestes conquestes de la revolució publicant la disposició titulada: "Sobre l'ensenyança primària general i obligatòria", acordada el 14 d'agost del 1930. D'aquesta manera, el 1930, s'implantava al país l'ensenyança primària general i obligatòria. La Unió Soviètica realitzà aquesta tasca en el termini de quatre anys, mentre que els funcionaris tzaristes en llur temps, fixaven per establir en el país l'ensenyança primària obligatòria, un termini de moltes centúries. Unicament de 1933 a 1937 s'obriren més de 20.000 escoles noves. ¡Gairebé tantes com en la Rússia tzarista en 200 anys!

Els resultats de l'immens treball realitzat en l'esfera de l'ensenyança pública es poden veure clarament comparant les dades dels cens efectuat abans de la revolució i el cens del 1959. El 1897 en tota la Rússia gaudien d'ensenyança més enllà de la primària 1.400.000 persones, mentre que el 1959 l'estadística dona la quantitat de 71.200.000. En 1913, hi havien a la Rússia tzarista al voltant de 290.000 persones que rebien ensenyament mitjà superior o superior incomplet, mentre que pel 1959 aquesta xifra ja arribava als 23.300.000.

Un dels exponents de la democratització de l'ensenyança a la U.R.S.S. el constitueix el fet de que la dona gaudeix del dret d'ensenyança en igualtat amb l'home, i existeixen totes les condicions necessàries per a fer efectiu aquest dret. Segons el cens del 1897, a la Rússia tzarista existien 535.000 dones amb instrucció per damunt de la primària, mentre que els cens del 1959 n'assenyala una xifra de 36.700.000. El 1959 de 3.800.000 persones amb ensenyament superior, més de 1.800.000 (el 49 %) eren dones, i d'entre 54.900.000 ciutadans que posseeixen ensenyament mitjà o ensenyament mitjà incomplet, les dones sumen 29.000.000 (53 %).

La Rússia pre-revolucionària es caracteritzava per una diferència colossal entre el nivell d'instrucció dels habitants de la ciutat i els del camp. L'eliminació d'aquesta diferència constitueix una prova més de que el sistema educacional soviètic és realment de tot el poble. En 1897, de cada mil persones que habitaven a les ciutats, rebien educació superior a la primària 61, i el 1959, 441: a les zones camperoles, aquestes quantitats són respectivament, 3 i 249. Queda clar, doncs, com ho demonstren les quantitats senyalades que encara no s'ha assolit eliminar per complet la diferència que existia entre el nivell d'instrucció de la població urbana i la camperola, però el problema està en camí d'ésser resolt. Els ritmes amb que es ve augmentant el nivell d'educació de la població camperola són ara més ràpids que els de la població de la ciutat. Per exemple, el nombre de persones amb instrucció mitjà i instrucció mitjà incompleta augmentà entre 1939 i 1959, a la ciutat en 3,5 vegades i a les zones camperoles, en 4,2 vegades.

Abans de la revolució, moltes nacionalitats de la Rússia tzarista eren completament analfabetes. A l'Àsia Central, per exemple, gairebé no existien persones amb educació superior o mitja. Ara, pel contrari, en cada república funciona una àmplia xarxa de centres docents superiors i especialitzats que preparen centenars de milers d'especialistes de totes les nacionalitats.

Durant els anys del Poder soviètic la quantitat d'estudiants ha augmentat a la R.S.S. de Kirguísia en 50 vegades, a la R.S.S. de Uzbèkia, 84, i en la R.S.S. de Tadjíquia, 98. Anteriorment a la revolució, al Kazajstan, de cada 50 infants en edat escolar n'estudiava solament un. Ara, a la República funcionen 9.915 escoles, en les quals cursen estudis 1.425.200 alumnes. Abans de la Revolució d'Octubre, 48 nacionalitats que poblaven el nostre país no tenien escriptura pròpia, mentre que ara a les escoles soviètiques l'ensenyança s'imparteix en 61 idiomes. Després de la revolució, per primera vegada reberen alfabet propi els calmucs, bashiris, i ingushis, udmurtes, mordvesas, evencs, kabardins i altres pobles de més de 40 nacionalitats.

L'escola soviètica acomplí un paper realment grandios en el triomf de les noves relacions socials. Preparà molts milions d'homes cultes ben instruits, forjà magnífics quadres de científics, enginyers, constructors i obrers, el treball creador dels quals es veu materialitzat en les naus còsmiques, en les centrals atòmiques i en els avions ultrasònics.

L'escola soviètica fonamentà el seu treball en la més profunda concepció científica, materialista del món. És conegut, que el període d'ensenyança general posseeix immenses possibilitats educatives. Sense una instrucció general ben enfocada és impossible assolir èxits en la formació d'una concepció correcta del món entre els alumnes. És per això que l'educació socialista està assegurada en primer lloc, pel nivell científic general de l'ensenyança.

La formació de les bases de la concepció científica del món entre la joventut estudiosa es va assolint a l'escola per etapes corresponents a determinada edat dels alumnes.

En la primera etapa els alumnes reben els elements inicials de l'ensenyança general i dels coneixements polítics, realitzen tasques socialment útils, pròpies de l'edat. En aquesta etapa l'escola, a la vegada que proporciona els coneixements més elementals sobre la naturalesa i la societat, els acostuma a afrontar els fenòmens, que s'estudien no separats uns dels altres, sinó en la seva mútua relació, en el seu desenrotllament i realitzen les conclusions i generalitzacions que els permet l'edat.

En la segona etapa (en els graus superiors de l'escola de 8 graus), els alumnes, en estudiar el curs sistemàtic dels fonaments de la ciència, prenen coneixement d'un aspecte més ample dels fenòmens naturals i socials, aprenen a analitzar-los profundament i a aplicar en l'activitat pràctica allò que s'ha assimilat. Això es facilita organitzant tot el procés educacional dintre de l'escola. L'estudi dels fonaments de les ciències naturals (física, química, biologia, matemàtiques i geografia física) proporciona als alumnes un sistema d'idees i conceptes que l'apropa de ple a la concepció dialèctica-materialista del desenrotllament de la naturalesa. L'estudi dels fonaments de les ciències

socials (història i literatura) els apropa a la concepció materialista del desenvolupament de la societat. Conjugant l'assimilació dels fonaments científics amb el treball socialment útil, s'assegura la unitat dels coneixements, de l'activitat i de la conducta de cada alumne.

En la tercera etapa de l'ensenyança mitja (en els graus superiors de l'escola secundària, compresos els centres d'ensenyança mitja especialitzada) els cursos sistemàtics de matemàtiques, física, química, biologia, i assignatures tècniques generals faciliten als alumnes una ferma base científica i natural per a la formació de la concepció dialèctica-materialista del desenvolupament de la naturalesa. Els cursos sistematitzats de les disciplines *humanístiques* faciliten la base per a realitzar importants generalitzacions socials, i el curs de ciències socials porta a la comprensió dels fonaments de la concepció científica del món en el seu conjunt. En aquesta etapa els alumnes obtenen el grau de maduresa ideològica indispensable per a l'ulterior estudi independent i l'activitat productiva, per a incorporar-se a la vida social. En aquest període s'aferma el paper de la consciència moral en la conducta de la joventut, es van formant els sentiments socials i la consciència política de la nova generació.

El mètode d'ensenyança, en el Socialisme està destinat a educar a l'home en l'amor al treball, començant des de molt petit. Per això a l'escola soviètica s'ha implantat l'ensenyança politècnica. L'educació pel treball constitueix una de les qüestions vitals del desenvolupament de l'educació escolar. El sentit fonamental de la transformació socialista de l'escola consisteix en relacionar-la més estretament amb la vida. Aquest enllaç de la instrucció pública amb la vida es troba supeditat als interessos del progrés de la societat, al creixement de la producció social, tendeix a crear les condicions més favorables pel desenvolupament multilateral de la personalitat i no té res a veure amb el practicisme groller o amb la propagació de tendències acomodaticies entre la joventut.

Una expressió magnífica del democratisme de la instrucció pública, de la preocupació de l'Estat per les condicions de l'estudi de tots els infants, la constitueix la creació i el desenvolupament de les escoles d'internat i de les escoles i grups amb horari allargat, en les quals cursen estudis en l'actualitat al voltant de 2.500.000 alumnes. Cal remarcar que els alumnes de les escoles-internat són mantinguts, en l'essencial, per compte de l'Estat.

A fi de que l'ensenyança i l'educació de les noves generacions es desenvolupin en condicions que assegurin el més alt nivell, es porta a terme un ampli programa de construcció d'escoles i institucions culturals i instructives. Junt a les primeres s'organitzen tallers d'aprenentatge, gabinets i laboratoris químics, físics i altres, i a les zones rurals, a més, camps escolars d'experimentació agrícola. Comencen a ésser àmpliament utilitzats a les escoles els nous mitjans de difusió; el cinema, la ràdio i la televisió.

En interès de l'educació física i estètica, a les escoles i altres establiments infantils s'organitzen gimnasos, ciutats esportives i es creen les condicions necessàries per a que els infants puguin practicar-se en les arts, la música, pintura i escultura. S'amplia la xarxa d'estadis infantils a les ciutats i pobles, creix la quantitat d'escoles esportives, campaments turístics, bases d'esquí, estacions aquàtiques, piscines de natació i altres instal·lacions esportives.

Aquesta preocupació de l'Estat soviètic per facilitar tot el necessari al desenvolupament de l'obra educadora, per formar ciutadans multilateralment desenvolupats, és una viva expressió del democratisme de l'ensenyança pública a la U.R.S.S.

Tenint en compte les creixents peticions de la ciència i de la tècnica, que avancen impetuosament, el Poder soviètic dedica una gran atenció a la preparació d'obriers i joves altament qualificats, instruits i amb sòlids coneixements polítics; perfecciona constantment el sistema de l'ensenyança industrial i tècnic-professional.

Un dels reeiximents més importants a esfera de l'ensenyança pública el constitueix la creació de les escoles tècniques mitjanes. Les escoles d'oficis, escoles d'aprenentatge fabril, etc., són nous centres docents que preparen quadres amb instrucció tècnica mitja per a totes les branques de la indústria. Els alumnes reben beques que els proporcionen roba, habitacle i alimentació. Aquests centres compten amb tallers de pràctiques i aprenentatge ben equipats, gabinets de física, química i altres disciplines, biblioteques i sales d'estudi. En aquests establiments cursen estudis els futurs torners, fresadors i soldadors elèctrics, etc. Tots els anys milers de nois i noies s'eduquen teòrica i pràcticament en tota una sèrie d'especialitats.

D'aquesta manera l'escola soviètica participa directament en la preparació de quadres per a l'economia nacional i de treballadors qualificats per a les diferents branques de la indústria i de l'agricultura. El 1965 sortiren de les escoles politècniques d'ensenyança general al voltant d'un milió de joves.

Existeixen escoles professionals urbanes i rurals i escoles professionals tècniques de nit (o de tandes). Funciona una xarxa de cursos, adjunta a les fàbriques i empreses de construcció. El 1963 existien al país un total de 3.834 escoles tècniques professionals. En totes les malles del sistema estudien anualment 900.000 obrers. En 10 anys (de 1953 a 1963) acabaren l'escola tècnica professional 6.500.000 joves. Entraren a treballar com obrers qualificats; 1.860.000 a la indústria; 1.130.000 a la construcció i 435.000 al transport i les comunicacions. Aconseguí considerable importància la preparació de mecànics per a l'agricultura. Durant aquests anys (1953-1963) 2.700.000 homes es capacifaren com a mecànics universals per a totes les branques de l'agricultura. Continua creixent la xarxa d'escoles tècnic-professionals agrícoles, destinades a satisfer les necessitats de la producció agro-pecuària en mecànics i particularment en tractoristes-maquinistes universals, mecànics de granges ramaderes, mecànics pels treballs de canalització i regadiu, electromecànics per a les centrals elèctriques rurals i comunicacions i mecànics per a la reparació de tractors, automòbils i maquinària agrícola.

Al país soviètic prengué un caràcter realment massiu l'ensenyança de nit i per correspondència. Les escoles de nit (de tandes) d'ensenyança general comencen a ésser una de les formes bàsiques de l'escola, on la joventut pot acabar la secundària sense deixar el treball. El seu nombre augmentà en els darrers anys de 15.500 a 25.600 centres. A més, s'ha ampliat considerablement la xarxa de les escoles per correspondència i de les seccions per correspondència adjuntes a les escoles de dia i de nit. Actualment estudien sense deixar el treball 7.500.000 persones, és a dir, dues vegades més que el 1958. De la quantitat

referida, més de 4.000.000 cursen els estudis a les escoles de la joventut obrera i camperola i 3.400.000 als centres docents superiors i escoles mitjanes especialitzades. Durant el mateix període (1958-1964) reberen instrucció mitjana i superior sense deixar el treball 353.600 persones.

Els fonaments democràtics de l'educació pública es manifesten en l'activitat pràctica dels milions de mestres soviètics.

El pedagog soviètic no té interessos de classe, costums o tradicions diferents dels interessos del poble i de l'Estat soviètic.

En senyalar el democratisme del sistema d'ensenyança a la U.R.S.S., és necessari destacar un aspecte més d'aquest problema. A l'escola anterior a la revolució les relacions entre les alumnes i els mestres eren a base de la cega subordinació dels primers als segons. En el llenguatge de la pedagogia d'aquells temps no existien els mots "col·lectivitat", "autoregència", ó "iniciativa pròpia". A l'escola soviètica, contràriament, l'autoregència juga un gran paper en la formació de la col·lectivitat infantil. Els organismes elegits pels mateixos alumnes, les organitzacions de pioners i "komsomols", ajuden al cos de pedagogs en la tasca de consolidar la disciplina conscient i en tota l'activitat social útil que es desenvolupa fóra de l'escola.

L'organització del komsomol realitza una gran tasca tocant a l'educació moral, estètica i física dels alumnes i a l'educació pel treball. Ni el director ni el pedagog responsable del grau poden imposar al grup komsomol, o al comitè, l'aprovació de resolucions que no estiguin d'acord amb l'opinió de tota la col·lectivitat.

L'organització escolar dels pioners també desentrolla les seves activitats conforme el principi d'autoiniciativa. Els pioners, o sigui gairebé tots els alumnes dels graus 3 à 7 prenen part a les eleccions dels consells dels grups i de tota l'organització. L'actiu del grau, orientat pel guia del grup i amb la participació del pedagog responsable, organitza la vida social col·lectiva. La camaraderia, l'esperit d'ajut mutu i responsabilitat davant els altres caracteritzen l'activitat de l'organització dels pioners de cada escola.

El consell d'alumnes, que és elegit a començaments de l'any escolar basant-se en els representants de cada grau, ajuda a l'administració a conservar l'ordre i la netedat a les aules, a cuidar la higiene i el comportment dels alumnes: vetlla perquè els guardes de torn dels graus i de l'escola compleixin les seves obligacions i revisen l'organització i desentrollament dels actes culturals, i esportius. Els informes dels responsables, dels guardes de torn i altres a les reunions del comitè, els articles del diari mural i les transmissions per la radio de l'escola permeten influir en els alumnes mitjançant el convenciment, sense necessitat de recórrer a mesures administratives.

Les organitzacions socials i les col·lectivitats de les fàbriques i oficines dediquen una gran atenció a les qüestions de l'ensenyança. Una de les formes més eficaces de participació d'aquestes darreres a l'educació de la nova generació la constitueixen els Consells d'ajuda a la família i a l'escola, que sorgiren en molts centres industrials i empreses soviètiques.

El preponderant paper que juga la nova escola en l'educació de l'home es deu, en primer lloc, a que constitueix el mitjà efectiu, d'extraordinàries possibilitats, per a elevar la cultura general i la instrucció. Dóna a cada infant i a cada adolescent possibilitats reals, ja al començament de la seva vida, d'incorporar-se al saber. Tractant-se d'una escola popular, organitza el treball i l'estudi de cada jove ciutadà del país. En segon lloc, la nova escola sorgeix com el centre pedagògic que orienta i organitza tot el procés educatiu de la nova generació.

Resumint el que s'ha dit, poden destacar-se les següents característiques del sistema socialista d'instrucció pública:

1. — Sistema estatal únic, que inclou totes les escoles i totes les institucions d'educació i ensenyament.
2. — Escola laica. Separació completa de l'església.
3. — Ensenyança mitja per a tots, accessibilitat de la mateixa per cada membre de la societat.
4. — Igualtat absoluta per a homes i dones, per a tots els grups socials, nacionalitats i pobles, a tots els esglaons de l'ensenyança.
5. — Estret lligam de l'escola amb la societat, amb la vida del poble.

El sistema socialista de la instrucció pública es caracteritza pel major respecte a cada cultura nacional, a les exigències espirituals de cada nacionalitat. Incorpora les minories nacionals a l'ensenyança.

Es caracteritza per la seva estructura orgànica lògica i ben proporcionada, i es va desenrotllant constantment, enriquint-se amb les experiències de la pedagogia d'avantguarda. Tot el poble i tota la societat estan interessats en l'increment de l'ensenyança i de la instrucció pública, revelen una gran sol·licitud per l'escola i per l'educació de la generació que creix. Les qüestions relacionades amb la reestructuració i l'organització del sistema escolar són objecte de permanent consideració per les més amples capes del poble.

Les noves particularitats del sistema socialista d'instrucció pública ofereixen la possibilitat de que tots els ciutadans puguin gaudir del dret a la instrucció establert per la Constitució de la U.R.S.S.

UNA APORTACIÓ VALUOSA

El nostre P.S.U.C. ha conegut valuoses i múltiples manifestacions de simpatia amb motiu del seu XXX aniversari. Aquest ha estat commemorat clandestinament entre els obrers als llocs de treball i entre no pocs estudiants i intel·lectuals a la mateixa Universitat de Barcelona. I, públicament, s'ha commemorat també en diversos treballs impresos en periòdics i revistes del nostre Partit i del Partit Comunista d'Espanya. Entre aquests darrers treballs, sobresurt el documentat opuscle de la camarada soviètica L. V. Ponamariova, titulat "Formació del P.S.U. de Catalunya" i traduït al català directament del rus pel volgut i malaguanyat amic i company Emili Vilaseca.

Es tracta d'un opuscle que, malgrat no comptar més de 72 pàgines de text nítidament imprès, conté amb força amplitud tot el procés de formació del P.S.U.C. L'autora, per a historiar el naixement del P.S.U.C., no ha volgut limitar el seu treball a partir del moment en que es formà el Comité d'Enllaç dels quatre partits que el constituïren, sinó que, més exigent, ha estudiat i ha analitzat el context històric que determinà aquell esplèndid esdeveniment.

Així, la camarada Ponamariova, arrencant ja del panorama político-social dels primers dies de la II República, passa revista a la correlació de forces polítiques i sindicals existents aleshores i, a la vegada que historia llurs moviments y llurs capgiraments, els analitza. Ens informa dels desavantatges que significà per al proletariat l'aliança governamental republicano-socialista de 1931-33; de la derrota electoral de les forces democràtiques l'any 33; de les Aliances Obreres i Pageses; de la insurrecció d'Astúries i de Catalunya; de la repressió contra els obrers i altres demòcrates; del desenvolupament del feixisme a Europa; del VII Congrés de la Internacional Comunista; de la creació del Front Popular; dels esforços que esmerçà el P.C. d'Espanya en la creació d'aquest Front i per la unitat obrera; de la vigorosa lluita unitària de les joventuts comunista i socialista; de la posició de

socialistes i anarquistes envers la unitat; dels Sindicats d'Oposició; del projecte d'Aliança C.N.T.-U.G.T.; de la F.A.I., dels partits polítics de la burgesia, de la victòria electoral del Front Popular, del recobriment de la democràcia a Espanya, de la dispersió i multiplicitat de partits obrers i organitzacions sindicals a Catalunya, etc. D'aquesta manera, la camarada Ponamariova ens duu, com un fil conductor, a través de la complexa lluita per la unitat proletària que, des de les Aliances Obreres i Pageses i des del Front Popular, conduiria, primer a la unificació en una sola organització dels joves comunistes i socialistes, i uns mesos més tard, a la unificació de socialistes i comunistes catalans en un sol Partit: el P.S.U.C.

Es tracta, doncs, d'un opuscle en el qual el lector —sobretot el lector jove— trobarà no sols un bon troç d'història atractiu de la lluita de classes a Catalunya i a Espanya en el període de la II República, sinó també una alligadora experiència i en molts casos una guia per a la lluita unitària d'avui contra el franquisme i per la democràcia. Car si bé és cert que la història mai no es repeteix de manera idèntica a com en el passat, també ho és que la lluita per la unitat de la classe obrera i d'altres forces democràtiques, per assolir la democràcia a Espanya i les llibertats de Catalunya, és una constant de la nostra història d'ahir i d'avui. Naturalment, les formes de lluita i d'unitat han pogut i poden canviar segons les condicions històriques de cada etapa; però qualssevol que fossin aquestes formes, dos factors permanents cal subratllar en la lluita de classes: primer, que la conquesta de la democràcia és necessària per a que la classe obrera pugui acomplir la seva missió històrica de construir el socialisme, i segon, que la conquesta de la democràcia i la seva supervivència i desenvolupament només són possibles sota la unitat de la classe obrera, única classe capaç d'atreure al seu costat les altres classes explotades i oprimides de la societat.

Així, la camarada Ponamariova, gairebé sense proposar-s'ho, només noticiant ob-

jectivament els fets, ens fa recordar que, si bé un gran allau de vots de treballadors sense unitat ni programa polític propi va posar, el 1931, la República en mans d'una mitjana i petita burgesia que la portarien a la deriva i a la derrota del bien negre, fou la unitat d'acció, de programa polític i en alguns casos d'unitat orgànica de la classe obrera, l'element que cimentà les forces que reconquistaren la República el febrer de 1936 i que foren capaces de defensar-la durant trenta-dos mesos contra la insurrecció militar-feixista, contra l'Alemanya de Hitler i la Itàlia de Mussolini i contra una Europa capitalista enemiga de la democràcia espanyola. D'aquesta manera el problema de la reconquesta de la democràcia republicana, junt amb el de la unitat de la classe obrera per a poder defensar-la i desenvolupar-la, era —com ho és avui— la qüestió primordial per a tots els demòcrates. I no una unitat qualsevol, sinó una unitat que donés l'hegemonia a la classe obrera.

Ara bé; el camí de la unitat no estigué sembrat de roses. Precisament pel mateix desengany que causà als obrers l'esmentada col·laboració republicano-socialista, es creà en el camp republicà una contradicció que calia eliminar; per una part alguns líders socialistes, encapçalats per Largo Caballero, i no cal dir els dirigents anarquistes, enlairaren llurs extremismes revolucionaris —el primer maldant per la dictadura del proletariat i els segons per la revolució social A SEQUES, com sempre—, i per altra part, conseqüents amb llur por al proletariat, els burgesos republicans s'espantaren de les posicions ultraesquerristes. Però si bé aquell esquerrisme —sobretot el de Caballero, al qual seguiren la major part del seu partit, les joventuts socialistes i els treballadors de la U.G.T.—, tingué quelcom de positiu puix que galvanitzà en favor de la unitat revolucionària unes masses socialistes i ugetistes habituades pels seus líders a la col·laboració de classes, tenia també de negatiu que podia allunyar de la classe obrera els seus aliats pagesos i la mitjana i petita burgesia republicana. Calia, doncs, derivar aquesta desviació extremista del caballerisme i de l'anarquisme vers una unitat tàcticament i objectivament revolucionària. Sobretot després de les insurreccions armades d'Astúries i de Catalunya de l'octubre del 34, tant diferenta la primera de la segona i per això mateix tant diferentment exemplars.

¿Com es resolgué aquesta contradicció? Es interessant sobre aquest punt la informació i l'anàlisi que la camarada Ponomariova dóna sobre la posició d'unitat d'acció i de programa polític presa pel

P.C. d'Espanya, el qual, el 2 de juny del 1935, per boca del seu secretari general, José Diaz, davant de deu mil persones que l'escoltaven a Madrid, va proposar a totes les forces obreres i democràtiques la formació d'un Front Popular Antifeixista. Es pot afirmar sense exageració que fou des d'aquell moment que les corrents d'unitat antifeixista —sentida ja profundament per les masses—, començaren a prendre una forma organitzativa adient i quan es començà a resoldre l'esmentada contradicció. Car el P.C. d'Espanya no es limità a llençar la crida de formació del F.P., sinó que en proposar que fos cimentat en les Aliances Obreres i Pageses, que ja havien fet la seva experiència el 34, enfrontà l'ultraesquerrisme de caballeristes i anarquistes i sembrà la idea —que fructificà—, de que Espanya vivia una etapa determinada de la revolució democràtico-burgesa, un tret distintiu de la qual era la unitat de lluita de totes les forces progressives contra el feixisme.

A partir d'aquest moment, la unitat de lluita antifeixista i de recobriment de la democràcia republicana guanyà la simpatia de les masses obreres, pageses i de la burgesia democràtica, i no tenia res d'estrany que a Catalunya aquella se sentís amb més força i que àdhuc prengués formes més elevades. Car mentre arreu d'Espanya només hi havia dos partits obrers amb les dues organitzacions sindicals que respectivament dirigien, a Catalunya el moviment obrer estava suicidament dividit en set petits partits i cadascun d'ells dirigia o pretenia dirigir set mínimes organitzacions sindicals enfront de la nombrosa però volcànica i frenètica C.N.T., dirigida per la F.A.I. Es a dir: set partits i set organitzacions sindicals (a part dels Sindicats d'Oposició després de la C.N.T., i ingressats molts d'ells després a la U.G.T., els quals sumaven un nombre d'afiliats superior al de totes les organitzacions sindicals juntes que respectivament dirigien els set partits). Aquests eren el Partit Comunista de Catalunya, la Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol, el Partit Català Proletari, la Unió Socialista de Catalunya, els trotsquistes Bloc Obrer i Camperol i Esquerra Comunista i l'estrany i artificios "Partido Sindicalista" dirigit per l'anti-"Noi del Sucre", Angel Pestaña. I, encara, la gestació de nous partits dits obrers, amb la consegüent corrua de petites organitzacions sindicals, era capaç d'ampliar-se car, per una part el fracàs a la Generalitat de la petita burgesia, i per l'altra la barroera política antipolítica de la F.A.I., donaven ocasió a Catalunya a que qualsevol líder o petit líder imités la costum d'aquells còmics que, quan un dia s'els aplaudeix un mutis, ja es creuen

capaços de formar una companyia de teatre pròpia.

Bé. Allò cert, resumint, és que el 2 de juny de 1935, dia del discurs de José Díaz proposant la creació del Front Popular Antifeixista, marcà la veritable i històrica data que arreu d'Espanya va culminar en la poderosa unitat de lluita, i en alguns casos, com ja he dit, política i orgànica —J.S.U. d'Espanya i P.S.U.C.—, que fou capaç de fer front durant 32 mesos a l'aixecament militar-feixista interior i a la intervenció estrangera. Jo recomano als joves d'avui, que tant valentment menen el combat contra el franquisme, que sobretot llegeixin i meditin aquesta part de l'opuscle que parla de les vicissituds que atravessà l'estructuració d'aquesta unitat (pàgines 10-16): Els hi pot ésser molt alligadora per superar la divisió d'avui, puix que el "caudillo", ultra el terror —és a dir, "la pau" franquista—, usa també l'arma de la divisió. Adhuc entre els monàrquics que tant l'ajudaren a prendre el poder, als quals pren el pèl entre "don Juan", "don Juan Carlos", "don Javier", "don Alfonso"... per tal de quedar-se vitaliciament i, potser, amb l'idea d'un heureu seu consanguini, "con el plato i las tajadas". Això em recorda sovint un vell i bell conte —"Sobremesa i alivio de caminantes", de Timoneda—, molt exemplar. Aquell en qué dos "hidalgos" que han caçat dues perdius, es disposen a menjar-se-les davant d'un famolenc, el conviden, aquest accepta, i tot tenint un troç de perdiu als dits els diu: "Potser si les vostres mercès sabessin qui soc no em convidarien." — "Doncs, qui sou?" — "El botxi." I, naturalment, com no tots s'atreveixen a dir NO al botxi, aquelles "mercès" es quedaren sense perdius i sense cassola.

En fi, llegint l'opuscle "Formació del P.S.U. de Catalunya", de la camarada Ponamariova, els lectors trobaran tot un conjunt d'esdeveniments que els ajudaran a comprendre un troç d'història en el qual es demostra que els grans canvis polítics i socials sols són possibles a través de la lluita unida de la classe obrera, de la pagesia i de les altres forces democràtiques i progressives. I els farà comprendre, fonamentalment, dos fets essencials d'aquell troç d'història; primer, que va ésser la joventut la qui més nombrosament i heroïcament es distingí en la defensa de la República, entre altres coses gràcies a que els joves comunistes i socialistes s'uniren en una sola organització; la Joventut Socialista Unificada d'Espanya; i segon, que en unir-se els socialistes i comunistes catalans en un sol Partit —el P.S.U.C.—, Catalunya pogué cooperar millor en la defensa contra el feixisme interior i exterior, i també lluitar millor contra els

extremismes "rrrrevolucionaris" i el separatisme de la F.A.I. i els trotzquistes, i singularment contra el "putsch" de maig del 37, consumat per aquestes dues organitzacions i preparat per la Gestapo.

I per acabar, tot demanant excuses a la camarada Ponamariova, faré algunes remarques al seu text. Primera: Es de doldre que l'autora no hagi donat més extensió (pág. 10) a l'amenaça de guerra que planava aleshores sobre el món; Mussolini atacava Abisínia i Hitler preparava l'agressió contra Europa, singularment contra la Unió Soviètica. (Una grandiosa manifestació de l'Aliança Obrera de Catalunya, la nit del 5 al 6 d'octubre del 34, ja va aprofitar el seu combat contra el feixisme i la guerra alçant iradament els punys contra el "Graf Zeppelin" alemany que aquella mateixa nit creuava el cel de Barcelona.) L'esmentada extensió ajudaria al lector espanyol d'avui, clos dintre d'un règim enfeudat als EE.UU., a comprendre l'actual amenaça de guerra mundial, atòmica, que signifiquen la monstruosa agressió yanqui contra el Vietnam i el renaixement del feixisme a Alemanya.

Segona: També és de doldre que en l'opuscle de la camarada Ponamariova hi manqui un fet de solidaritat proletària i política tant important com la vaga general que els treballadors de Madrid van declarar en favor dels pagesos treballadors de Catalunya. El Parlament de la Generalitat va adoptar l'anomenada "Llei de Contractes de Conreu", que reconegué no pocs avantatges als rabassaires i altres conreadors de la terra, i els grans terratinents anaren a Madrid a demanar al Govern central, del bien negre, que el Tribunal de Garanties Constitucionals no aprovés l'esmentada Llei, con així ho feu. Dic que es de doldre, perquè aquest fet és molt alligador per a comprendre el "patriotisme" entre cometes de la gran burgesia catalana: Molt catalanisme i nacionalisme "de boquilla", però quan la bossa no li sonà com ella volia, llençà el patriotisme i l'autonomia per la finestra i demanà al Govern Central que prengués mesures contra el seu propi Parlament autònom. I aleshores es donà el cas de que foren els treballadors castellans de Madrid els qui sortiren en defensa de la llibertat autonòmica del Parlament de Catalunya. La qual cosa —clar i català— demostra que la llibertat és indivisible i que està provat que sempre que a Madrid hi han hagut governs reaccionaris, i no cal dir feixistes com el de Franco, a Catalunya li han estat retallades i suprimides les seves llibertats.

Tercera: Es confosa o jo no la comprenc prou bé l'afirmació (pàgs. 28-29) de que el Partit d'Acció Catalana Repu-

blicana estava situat "a l'ala extrema antifeixista i que representava els interessos de la burgesia industrial de tendència nacionalista". A part de que suposo que l'autora voldrà dir "l'ala extrema dreta antifeixista" (puix que l'ala extrema esquerra era el P.S.U.C.), penso també que no és cert que l'esmentat Partit representés "els interessos de la burgesia industrial...". Aquells interessos estaven representats per la Lliga Catalana d'en Cambó i no per Acció Catalana, que més aviat era un partit compost principalment per tècnics, escriptors, artistes, universitaris, etc.

Quarta: Crec que és un tòpic en el qual, a força de repetir-lo, cauen els historiadors i també hi ha caigut l'estimada camarada Ponamariova (pàgs. 36-37) el concedir massa importància a l'efecte de les campanyes antielectorals dels anarquistes. Aquestes campanyes no han fet mai massa mal, puix que, tant a Catalunya com arreu d'Espanya, els treballadors no han votat quan les eleccions no tenien per a ells cap interès; però sí han votat en massa, malgrat les campanyes anti dels anarquistes, quan les eleccions han tingut interès per a ells (coalició republicano socialista el 1904, Solidaritat Catalana el 1906, coalició antimonàrquica per la República el 1931, Front Popular el 1936).

Cinquena: No és pas exacte (pàg. 40) que "la influència de l'Esquerra entre els obrers era insignificant", i encara és menys exacte que aquesta influència l'assolia l'Esquerra "a través de la U.S.C.". Malhauradament, l'Esquerra tenia més influència entre els obrers que els set partits obrers junts que hi havia a Catalunya abans de la formació del P.S.U.C. I aquesta influència era una tradició que l'Esquerra ja va trobar feta carn des de la monarquia, puix que, singularment a Catalunya, els partits republicans i nacionalistes combatien més radicalment a la monarquia (Lerroux demagògicament i la Lliga i els partits nacionalistes de centre i d'esquerra per les llibertats de Catalunya) que no pas els dirigents del P.S.O.E., els quals col·laboraven a les organitzacions socials de la monarquia i no entenien "ni papa" del problema nacional de Catalunya. I aquesta tradició dels partits republicans es mantingué encara a través de l'Esquerra fins les eleccions de febrer del 36. Si hagués estat el contrari, ¿com s'haurien conformat els partits obrers a que l'Esquerra tingués el major nombre de diputats en les eleccions de febrer del 36?

Sisena: Tampoc és exacte que el govern català, quan l'aixecament militar-franquista, ordenés la distribució d'armes entre els obrers (pàg. 59). Més aviat fou al revés. Citaré només els exemples vis-

tos o viscuts per mi. El mateix dia 18 de juliol, a la tarda, vaig presenciar com una camioneta de "Guàrdies d'Assalt" i de policia, després d'un registre al Sindicat Metallúrgic de la C.N.T. situat a la Rambla dels Estudis, s'enduïa uns quants fusells que s'hi guardaven. La nit del 18 al 19 de juliol, reunit jo amb el Comité d'Enllaç i el Front Popular, vaig tenir una llarga conversa telefònica amb el comissari d'Ordre Públic, comandant Vicens Guarner, per a que fes alliberar a un combatent ugetista —del qual jo responia— que, portador d'un fusell, fou detingut quan anava a concentrar-se al local de la U.G.T. Guarner no el volia alliberar amb el fusell. Davant la meua insistència, respongué finalment: "Es un fusell vell i es pot fer mal.". "Doneu-li, doncs, un fusell nou", li vaig dir. "Esteu de broma", fou la seva resposta, si bé va alliberar l'ugetista amb el "vell" fusell. La Generalitat tenia la mateixa por d'armar el poble que va mostrar l'octubre del 34, i si molts militants obrers estaven armats —jo mateix era l'únic que coneixia l'amagatall d'alguns quilos de dinamita que els minaires ugetistes de Fígols i de Súrria anaven portant a Barcelona quan ja es vesllumava l'aixecament feixista—, fou perquè el 6 d'octubre del 34 recolliren bastants fusells i municions dels que abandonaren al carrer els escamots d'Estat Català armats per Dencàs. La resta d'armament els obrers la conquistaren durant la lluita contra l'exèrcit i els feixistes sublevats.

I setena: Tampoc és exacte que la guàrdia civil "iniciés" cap "acarnisada lluita armada contra els sublevats". La guàrdia civil no va estar a l'"iniciament" de la lluita. Fou neutral —que va ésser també una gran cosa— fins la presa pel poble i els guàrdies d'Assalt —aquests sí que es portaren molt bé— de l'edifici de la Capitania General, amb els generals Goded, Burriel i altres caps de la sublevació dintre. I només quan Goded, parlant des de la Ràdio de la Generalitat, va dir que la sublevació militar-feixista s'havia perdut a la regió militar que ell manava, la guàrdia civil va sortir de les seves casernes per a posar-se sota les ordres de la Generalitat i ajudar a sufocar els pocs reductes que encara tenien els feixistes a Barcelona.

Per acabar, només em resta ara felicitar i agrair a la camarada Ponamariova el meritori servei que amb el seu documentat opuscle ha prestat al coneixement d'un troç d'història contemporània de l'heroica lluita de la classe obrera de Catalunya i d'Espanya contra el feixisme i per la democràcia.

(24-3-67.)

R. Vidiella

UN IMPORTANT ESTUDI SOBRE LA REPUBLICA ESPANYOLA I LA GUERRA CIVIL

Fins avui, cal confessar-ho, la historiografia relacionada amb el període 1931-1939 ha estat poc afortunada. Molts estudis parcials, moltes pàgines de memòries, però pocs llibres de conjunt, i els pocs encara tarats per dos defectes: el de limitar-se massa als esdeveniments de la guerra civil (que no són intel·ligibles sense una anàlisi molt detinguda de l'època republicana) i el de pertànyer ostensiblement a un o altre bàndol. Un dels pocs intents de fer "història imparcial", el de Thomas, era d'escassa qualitat analítica i patia encara de la fallada de voler repartir els blasmes a parts iguals, vingués a tomb o no hi vingués.

Per fi, en 1965, aparegué una obra que podem considerar com una síntesi satisfactòria; ens referim a *The Spanish Republic and the Civil War, 1931-1939*, de Gabriel Jackson, publicada als Estats Units per la Universitat de Princeton. La primera virtut del llibre és el seu equilibri: es tracta d'un volum d'unes sis-cents pàgines, dividides gairebé meitat per meitat entre l'anàlisi de la república i els fets de la guerra civil, i completades amb uns apèndixs on es densentrollen alguns temes fonamentals que no haurien pogut tractar-se amb tanta amplitud en el curs de l'exposició general. Ens hem referit ja a la necessitat d'estudiar bé l'evolució política, econòmica i social de l'Espanya republicana per a comprendre els problemes que es plantegen en 1936: al llibre de Jackson aquesta primera part resulta excel·lent; diríem i tot que resulta millor que la narració de la guerra, on les causes profundes queden més fàcilment emmascarades per la quantitat dels esdeveniments concrets, i pel seu caràcter punyent i dramàtic. Però l'equilibri del treball de Jackson no es manifesta solament en la distribució de l'espai dedicat a cada punt i a cada matèria, sinó també en l'economia dels mitjans d'investigació utilitzats i en la deliberada sobrietat de l'aparat crític, que es limita a donar les referències imprescindibles, contribuint amb això a fer força llegívoles aquestes sis-cents pàgines, prou ben escrites, per altra banda.

La segona qualitat remarcable del llibre és la seva objectivitat. I ara caldrà que ens aturem un moment per a advertir que l'autor es mostra anticomunista en més d'un moment, i que no vacil·la a acceptar testimonis tan difícilment admissibles com el de Gorkín. Si no hagués estat així no seria fàcil explicar-se que Jackson hagi pogut obtenir una càtedra universitària als Estats Units després de l'aparició d'aquest llibre (i en bona part gràcies a aquest llibre). Però malgrat això no ens dol de reconèixer que, en general, l'autor fa prova d'una imparcialitat excepcional: exposa els fets segons les versions d'una i altra banda, les corregeix amb un ús molt assenyat de la premsa estrangera i les matisa amb dades obtingudes en un gran nombre d'entrevistes personals, que li serveixen sovint per a aclarir qüestions crucials. Al llarg de l'exposició procura

abstenir-se de judicis de valor, que es reserva per al final, un cop exposats tots els fets i tots els arguments.

Equilibri i objectivitat ja bastarien per a fer-ne un bon llibre, però cal afegir-hi encara la profunditat de l'anàlisi històrica, l'habilitat a triar els fets que realment importen per a l'explicació del conjunt, prescindint dels detalls anecdòtics o secundaris, i l'encert en l'enfocament dels problemes bàsics. El resultat és un llibre excepcional, que ens satisfà mentre es limita a exposar desapassionadament, i ens convenç quan arriba l'hora de fer els judicis. Perquè al final és evident que l'autor no podria abstenir-se de fer balanç i de qualificar, no podria eludir la responsabilitat de dir-nos què pensa respecte de les diverses opcions contrastades.

La conclusió de Jackson és força moderada. Tracta de defensar la república tant dels atacs que se li fan des de la dreta (i l'apèndix dedicat a refutar la "llegenda negra" de la república resulta molt interessant en aquest sentit), com dels que rep des de l'esquerra, acusant el règim republicà d'haver mancat de la necessària energia revolucionària. L'autor creu que un judici correcte de la política de la república només pot fer-se en un context més ampli que l'espanyol: el de la lluita dels països subdesenvolupats per a sortir del seu estat de retard, i pensa que en aquest sentit l'esforç de la república fou admirable, i que el desentrellament dels esdeveniments no justifica pas el pessimisme dels qui pensen que els espanyols estan incapacitats per a regir-se amb formes polítiques democràtiques. La tragèdia de la guerra fou que representava la primera lluita contra el feixisme, i que va arribar massa aviat, quan el món encara no tenia consciència de la importància d'aquest enfrontament i no podia valorar adequadament l'actitud dels qui van triar el camí de la resistència a l'opressió i "van lluitar per a preservar Espanya i Europa de la tirania". Jackson no vacil·la a dir que els vencedors "no podien oferir un programa social que resolgués els problemes històrics que afectaven el país", i reconeix que el seu govern ha seguit essent "una dictadura militar reaccionària".

Però per a entendre millor la mena de conclusions que es deriven d'un estudi imparcial de la guerra civil, bastarà que reproduïm el quadre de xifres que figura a l'apèndix sobre "Morts atribuïbles a la guerra". Les xifres són les següents:

Morts als camps de batalla	100.000
Morts per atacs aeris	10.000
Per malalties i fam (en el transcurs de la guerra)	50.000
"Passejos" i represàlies polítiques a la zona republicana	20.000
"Passejos" i represàlies polítiques a la zona nacionalista (en el transcurs de guerra)	200.000
Presoners "rojos" executats o morts de malaltia a les presons (1939-1943)	200.000
	<hr/>
	580.000

De totes les estimacions que fins avui s'han fet dels morts a la guerra —el cèlebre “milió de morts” tan utilitzat per la propaganda— la de Jackson és segurament la més documentada, seriosa i ponderada; les seves xifres van acompanyades d'arguments prou convincents. I el resultat, com es pot veure, és realment estremidor. Enfront de 20.000 morts per causes polítiques atribuïbles als republicans (que tenien la justificació d'estar-se oposant a una rebel·lió i que estaven vivint un procés revolucionari), 400.000 morts per raons polítiques que han de carregar-se al compte dels nacionalistes. Vint morts per cada un dels altres! La sola raó, com apunta Jackson, que pot explicar aquesta diferència és que per als nacionalistes “l'enemic” era molt més nombrós: era la immensa majoria del poble espanyol. La darrera pàgina del llibre es clou amb unes paraules amargues, que serveixen de conclusió, no solament per a aquest balanç dels morts ocasionats per la guerra, sinó per a tota l'exposició dels esdeveniments que es descabdellaren entre 1931 i 1939: “Els homes que han fet aquestes coses a Espanya, són encara els seus governants. És clar que des del 1945 no han tornat a procedir igual com ho van fer entre 1936 i 1945. Però algun dia, amb un canvi del règim, el món coneixerà obertament uns crims que ara només podem deduir d'una evidència fragmentària i mal documentada.”

Avui per avui, el llibre de Jackson és, sense cap mena de discussió, el millor i més ponderat estudi de conjunt sobre els vuit anys d'història espanyola que van de l'abril esperançat de la victòria electoral i democràtica de la república, a l'abril que veié el triomf de les armes feixistes. És una llàstima que aquesta obra no pugui entrar a Espanya: el Ministeri d'Informació ha fet conèixer ja la seva repulsa del llibre de Jackson, si bé no s'ha pogut permetre el gest de desmentir-ne una sola afirmació factual.

TEXT DEL TELEGRAMA ADREÇAT DES DE BARCELONA AL TRIBUNAL RUSSELL REUNIT A ESTOCOLM

Le tenaç i heròica lluita del poble vietnamès per la seva llibertat i independència contribueix a la lluita per la llibertat de la humanitat entera. Per això és positiu qualsevol esforç en favor d'aquesta lluita. Per això també no solament la nostra indignació sinó el nostre interès immediat ens mouen a condemnar l'agressió americana al Vietnam. Reconeixem l'autoritat moral d'aquest tribunal i expressem als seus membres la nostra admiració, gratitud i solidaritat.

Segueixen varis centenars de firmes. Les vint primeres comporten els noms de Joan Oliver, escriptor; Antoni Tàpies, pintor; Manuel Sacristán, ex-professor de la Universitat; Antoni Saura, pintor; Antoni de Moragas, arquitecte; Joan Brossa, escriptor; Alfonso Sastre, escriptor; Pablo Serrano, escultor; José María Moreno Galvan, crític d'art; Manuel Millares, pintor; Josep Maria Castellet, crític literari; Manuel de Pedrolo, escriptor; Jordi Carbonell; Enric Tous, arquitecte; Alexandre Cirici Pellicer, escriptor; Armando Lòpez Salinas, escriptor; José Manuel Caballero Bonald, escriptor; Josep Maria Martorell, arquitecte; Albert Ràfols Casamada, pintor; Federico Correa, arquitecte, i segueixen les firmes.

LES GUERRES CAMPEROLES A CATALUNYA (1462-1472; 1484-1486)

- I -

Situació històrica, econòmica, política i social de Catalunya a la vigília dels esdeveniments de desembre del 1460.

Amb la descomposició del Califat de Còrdova, a principis del segle XI, el comtat de Barcelona va recobrar la seva independència de fet. Els comtes catalans, amb vistes a la Reconquesta, decidiren unir-se per tal de ser més poderosos econòmicament, política i militarment. Els comtats catalans s'organitzaren en un Estat independent.

Fou aquest un Estat feudal que assolí un alt grau de centralització política. Les premisses econòmiques necessàries i indispensables per a la formació de l'Estat centralitzat, fins a cert punt, s'havien creat durant el temps en que el Comtat de Barcelona fou vassall del florent i esplendorós Estat cordovès.

L'Estat centralitzat i els privilegis democràtics que els comtes-reis concediren als pobladors dels territoris reconquerits als àrabs contribuïren a accelerar, extraordinàriament, el desenrotllament econòmic, polític i social de Catalunya.

En el segle XII, es va formar, voluntàriament, la Confederació catalano-aragonesa per defensar la independència d'ambdós estats enfront de la política anexionista de l'Estat castellà. Aquesta Aliança fraternal, democràtico-feudal, salvaguardava a l'ensens la Independència i la Sobirania dels dos Estats confederats, respectant-se mutuament les particularitats del règim econòmic, polític i social de cada un d'ells.

Els segles XIII i XIV foren per a Catalunya d'una considerable prosperitat comercial i industrial. Fou característic d'aquesta època un gran desenrotllament de la producció mercantil, de les forces productives capitalistes.

El desenrotllament de la producció mercantil comportava la ruina de la població

rural, la qual, en èxode, marxava cap a les ciutats.

Catalunya, a mitjans del segle XV, tenia al litoral ciutats tan importants com Barcelona, Perpinyà, Tortosa, Tarragona i Castelló d'Ampúries. Situades a l'andana litoral, Reus i Valls, a la depressió prelitoral, Girona i Vilafranca del Penedès. Plenament continentals, Vic, en el camí de França, Montblanc, Cervera i Lleida en el camí d'Aragó.

Els romans havien construït una via de comunicació que, arrencant de Portvendres, saltava el Pirineu, continuava per Girona i Barcelona fins a Tarragona; els comtes-reis es preocuparen de conservar-la i prenent-la per base construïren camins i vies principals que unien entre si les ciutats i comarques, servint de vies comercials.

La indústria menestral, altament desenrotllada, i la seva incipient manufactura erent famoses per llurs teixits de lli, cotó, llana i seda, però a més fabricaven articles metàl·lics i de fusta, cuiros, pells, vidre, corderia i salums.

El procés de liquidació del feudalisme, el creixement de la vida econòmica del país, el desenrotllament de les vies de comunicació i el naixement del capitalisme establiren una divisió del treball entre les principals regions de Catalunya, les quals acabaren amb l'isolament econòmic entre elles. *Es creà el mercat interior, mercat nacional.*

Donen testimoni de la importància del *comerç interior* els mercats i fires que es celebraven, la protecció especial concedida a aquells que hi concorrien i la importància dels tributs que per les vendes es cobraven.

Catalunya posseïa, a més, un ampli *mercat exterior*. Comercia amb l'Estat castellà i amb tota la Confederació (Aragó,

València i les Balears). Comerciava amb Lisboa, Londres i Brujas. El seu comerç fonamental, però, el realitzava amb Provença i les ciutats italianes del Mediterrani. El port de Barcelona, obert a tots els països, era molt freqüentat pels comerciants. A mesura que es desenrotllava el comerç, es desenrotllaren també les relacions mercantils monetàries.

Les relacions comercials estaven basades en la igualtat de drets econòmics entre Catalunya i els països que amb ella comerciaven. La igualtat de drets econòmics fou un factor que jugà també un gran paper en el desenrotllament econòmic, polític i social de Catalunya.

No obstant, el desenrotllament econòmic, polític i social de Catalunya tenia les seves rèmores. En el segle XIII, l'any 1283, durant el regne de Pere el Gran, les Corts, en una acta constitucional, per tal de posar fi a l'èxode camperol cap a les ciutats, crearen el que s'anomenà *segon servatge*. Els camperols lliures quedaven convertits en serfs de Remensa adscrits al mas.

L'acta constitucional de 1283 obstaculitzà, extraordinàriament, l'ulterior desenrotllament de les forces productives capitalistes, ja que limità les possibilitats de la burgesia de contractar ma d'obra lliure, assalariada. Els camperols subjectes al règim de servatge no podien incorporar-se a la indústria.

En el segle XV, les Cofradies o Gremis, a les ciutats, com a conseqüència del creixement de la producció mercantil i de l'ampliació del mercat, també obstaculitzaven el desenrotllament capitalista.

Per aquestes causes, tot i que la burgesia comercial feu grans fortunes, aquestes gairebé no pogueren servir d'acumulació capitalista per a seguir incrementant la indústria.

I, aquelles fortunes, en part, foren invertides en finques, en masos. La terra es comprava i es venia, es convertí en mercaderia, entrà dins l'òrbita del mercat. D'aquesta manera, el diner acumulat pel comerç s'esmerçava en terres i els feudals amb diners augmentaven de dia a dia, dedicant-se al comerç i a la usura. Una altra part d'aquelles fortunes fou invertida en la creació de les "Taules de Canvi", que es dedicaren a finançar crèdits a la corona i al Deute Públic de la majoria dels municipis catalans i balears.

Com a conseqüència, es formà a Catalunya una gran burgesia comercial, bancària, industrial, latifundista, que per la seva posició econòmica, política i social es trobava a cent colzades per damunt de la burgesia mitja sorgida de la baixa noblesa i per damunt de la petita burgesia plebea sorgida de la menestralia.

A la gran burgesia se la coneix amb el sobrenom de "Patriciat barceloní" i també amb el de "Ciutadans Honrats".

Els interessos econòmics de la gran burgesia catalana s'entretreixiren amb els interessos econòmics de l'alta noblesa. I la gran burgesia catalana es convertí en acèrrima defensora de la gran propietat territorial. La gran burgesia catalana, en adquirir una doble personalitat, burgesa i latifundista feudal, es convertí en reaccionària.

Per altra banda, l'economia dels serfs de la Remensa no era l'economia natural, pròpia del règim feudal. Els Remenses havien de pagar els censos i el preu estipulat, en diner, per aconseguir llur alliberament. Això els obligava a dur la major part de la collita al mercat, per la qual cosa la major part de llur producció era, principalment, una producció per a la venda, és a dir, una producció mercantil.

El desenrotllament de la producció mercantil al camp va conduir a la diferenciació de la pagesia en pagesos rics, mitjos i pobres. La majoria dels serfs de Remensa estava subjecta a un doble jou; el jou de l'explotació feudal i el jou de l'explotació capitalista.

En formar-se i desenvolupar-se el *segon servatge* es crearen noves relacions de producció feudals, però a l'ensem, la renda i el rescat en diner descomposaven aquestes relacions feudals i obrien camí a les relacions de producció capitalistes.

Aquest complex entrelligam de les relacions de producció feudals amb les relacions de producció capitalistes frenava, obstaculitzava, el desenrotllament econòmic capitalista, encarint les mercaderies catalanes que, ja a les darreries del segle XV, no podien competir amb llurs concurrents al mercat exterior i eren desplaçades, àdhuc, en el mateix mercat interior per les mercaderies estrangeres, més barates.

A la vegada, accelerava a passes de gegant la ruïna del petit comerç i de la petita indústria menestral. Els menestrals arruïnats es veien obligats a vendre llurs

tallers-tendes, que els nous propietaris explotaven entregant-los en arrendament.

Els menestrals que arrendaven els tallers-tendes no podien sinó fer front a llurs perentòries necessitats ja que, de fet, després de pagar al propietari del taller-tenda la renda i després de pagar les contribucions, en les seves mans no quedava més que una mena de salari. Aquesta situació econòmica d'una gran part dels menes-

trals els apropiava a les condicions de vida de la neixent classe obrera catalana. Tot això produïa un pregon malestar a les ciutats, el qual es manifestava en continus conflictes entre la gran burgesia i les masses populars urbanes petit burgeses.

Accelerava també el procés de ruïna de la pagesia, provocant al camp una situació de constant disgust i de revoltes contra els senyors.

L'autocràcia dels comtes-reis es caracteritzà per la seva *política progressiva*, la més alta expressió de la qual era la *limitació de l'absolutisme amb un cert ascens al Poder polític de la gran burgesia*, voluntàriament establert pels Comtes-reis, sobre la base d'un pacte. *Aquesta és una de les particularitats polítiques més característiques d'aquesta època a Catalunya.*

En essència, el pacte consistia en un profund respecte a la Corona quan aquesta, a la vegada, acata les lleis elaborades per mutu acord entre la Corona i les institucions representatives de Catalunya.

L'anomenat Pactisme era l'expressió pal·lesca de la puixança de les ciutats, de llur desenrotllament econòmic i polític. Però també, en certa mesura, era l'expressió, per dir-ho d'alguna manera, del caràcter i de les formes que a Catalunya prengué la lluita de classes. La contradicció entre els feudals i els camperols serfs de Remensa era la contradicció de classe fonamental. Però, a l'ensem, és característica a Catalunya la unió de la Corona amb la gran burgesia urbana per a lluitar contra les tropelies dels Barons catalans i per a reprimir les lluites populars urbanes de les masses petit-burgeses, per a reprimir les lluites camperoles.

Aquesta unió, acceptada, voluntàriament, sobre la base del Pacte, pels Comtes-reis, fou acceptada ben a contràcor pels reis de la dinastia dels Trastamaras aragonesos, que no admitien cap limitació al seu poder real.

Els teòlegs Ramon Llull, Francesc Eiximenís i Joan de Gualbes intentaren racionalitzar la teologia per adaptar-la a les peculiaritats de l'època en què visqueren. I ells foren els inspiradors de la Doctrina Pactista. En l'obra titulada "Dotzè del Crestià o Regiment de Prínceps", d'Eixi-

menís, es planteja clarament la fórmula del "Pacte Fonamental", cosa que confirma a Catalunya allò dit per Frederic Engels de que "...el clergat representant de la ideologia feudal sofria tant com la noblesa de la influència de l'evolució històrica".

El Pactisme, en essència, serví de base a la política de la Monarquia i de la gran burgesia urbana catalana.

Fruit del Pacte fou la paulatina creació d'una extensa legislació jurídica anomenada "Dret Constitucional Català", composta de llibertats, privilegis i constitucions. Aquest "Dret Constitucional Català" estava impregnat d'un esperit burgès, ja que garantia a la burgesia una sèrie de llibertats i drets polítics.

Al costat del "Dret Constitucional Català" continuava en vigor, el segle XV, el Codi de Lleis comú a tot l'Estat o Comtat de Barcelona, elaborat el segle XI durant el regne de Ramon Berenguer I, els anomenats Usatges.

La política dels Comtes-reis, democràtica-feudal, progressiva, iniciada amb la reconquesta, anà adquirint, poc a poc, un caràcter reaccionari, puix que, com ja hem vist, la major part de la població, els camperols, foren desposseïts de la llibertat personal, justament quan el desenrotllament de les forces productives exigia altra cosa.

La llibertat, deia Eiximenís, "...és una de les principals excel·lències dels homes francs, ja que el servatge és comparable a la mort...". No obstant, la política dels Comtes-reis i de la gran burgesia catalana inspirada en la doctrina de Llull, Eiximenís i Gualbes, no ara conseqüent fins a la fi. Foren espoliats de la llibertat personal els camperols i sotmesos al ser-

vatge. I, d'una o altra manera, els drets i llibertats estaven també retrinxats per a la burgesia mitja i petita burgesia, és a dir, estaven retrinxats per a les masses populars urbanes.

El "Dret Constitucional Català", que es derivà del Pacte, només salvaguardava els drets de la Monarquia i de la gran burgesia: Salvaguardava només *llurs* llibertats.

Els pagesos lliures, no solament foren espoliats de la llibertat personal, sinó que, a més, reberen un tracte d'exceptional injusticia.

Pobles sencers que, amb grans esforços i sacrificis, es redimien pagant col·lectivament el rescot marcat per la Llei, tornaven a ésser venuts pels Comtes-reis, caiguent novament en el servatge. Quan això succeïa, la gent era molt desgraciada. I, en general, àdhuc pagant el rescot, l'alliberament del servatge no acabava d'arribar mai. Els Remenses es quedaven sense els diners i sense la llibertat personal.

A més, les Corts de Girona del 1321 ordenaven que els oficials del Rei no protegissin els llauradors contra llur senyor.

El pes fonamental dels tributs pesava damunt de les costelles del camperol. Existeixen documents de principis i finals del segle XV en els quals es senyalen els tributs i serveis a que estaven obligats els pagesos de Remensa, els quals havien de pagar, encara, el delme a l'Església.

Davant d'aquest tracte inhumà, terriblement injust i brutal, els Remenses replicaren amb aixecaments que foren reprimits.

Des de finals del segle XIV (any 1380), les sublevacions pageses adquireixen un caire sistemàtic.

El moviment camperol de Remensa es va iniciar a l'època del capitalisme primitiu. El col·lapse econòmic que sofrí Catalunya el segle XV empitjorà les condicions de vida dels Remenses i enfortí el moviment pagès.

El moviment dels Remenses no eren explosions locals, espontànies. Ans al contrari, el moviment camperol a Catalunya es caracteritza per la seva amplitud, conseqüència i organització.

Els pagesos catalans organitzaren llurs Congregacions o Sindicats de Remenses

que encapçalaren la lluita contra els senyors, contra la règim de servatge, contra els mals usatges, per la llibertat personal, per la terra.

En un principi, els Sindicats de Remensa foren molt perseguits i es veieren obligats a actuar clandestinament. Els pagesos que en formaven part en ésser descoberts eren condemnats a cadena perpètua.

Paral·lelament a les lluites pageses, les masses populars urbanes petit burgeses, lluitaven per obrir-se camí cap al govern de les ciutats (Municipis), per obrir-se camí cap a les Corts on es decidien els problemes fonamentals de la Nació catalana. I aquests moviments eren cruelment reprimits pel bloc monarquic-burgès, és a dir; per la Monarquia i la gran burgesia urbana.

"Durant la primera meitat del segle XV, l'agitació de les masses populars revestí un caràcter cada vegada més coherent, sobretot a la ciutat de Barcelona, on mercaders, artistes i menestrals formaren un front únic. Els populars promogueren, freqüentment, alteracions, *especialment a l'època de les eleccions municipals*, que culminaren en els disturbis de 1437, en els quals apareix com a capítol dels agitadors... Bartolomé d'Hostalrich, que acabà essent executat amb tres menestrals..." (1).

La burgesia mitja i la petita burgesia, es a dir, les masses populars urbanes, formaren un partit anomenat *la Busca*. La gran burgesia urbana (patriciat barcelonès), formà un partit anomenat *la Biga*.

La decadència del comerç i de la indústria aguditzà les contradiccions entre els grups de la burgesia, es a dir, entre *la Busca* i *la Biga*. La *Busca* acusava la *Biga* de ser la responsable de la greu

(1) D'una "Història Econòmica i Social d'Espanya i Amèrica" l'autor de la qual no apareix en l'original (N. del T.).

situació econòmica per la que atravesava Catalunya, de ser la responsable de la

ruïna del petit comerç i de la petita indústria catalana.

Alfons V (1416-1458) fou l'iniciador i Joan II (1458-1479) el continuador de la política real que podriem qualificar d' "afalag" de les masses populars de la ciutat i del camp.

Alfons V i Joan II s'inclinaren visiblement del costat dels Remenses i de les masses populars urbanes.

La causa d'aquest bruscat viratge de la política real fou la negativa de la gran burgesia catalana a seguir finançant crèdits a la Corona per a les seves conquestes. La monarquia, manifestant les seves simpaties per les reivindicacions de les masses populars, intentava pressionar la gran burgesia perquè cedís a les peticions de diners de la Corona. Era una mena d'amenaça; un "si no dones, recolzo les aspiracions dels de baix...".

D'aquesta manera apareix en l'arena política un nou conflicte que es manifestava en una certa oposició política entre la gran burgesia catalana i el Rei. Aquest conflicte entre la gran burgesia i el Rey s'aguditzà extraordinàriament durant el regne de Joan II.

Heus aquí perquè, l'any 1448, Alfons V reconegué el Sindicat de Remensa com una organització pagesa legal. Les lluites de les masses camperoles empobrides i famolenques, arrancaren també a Alfons V el decret i les sentències de 1445 i 1458

on es fixaven els mals usos i servatges que, *provisionalment*, s'entenien suspesos.

La Busca, lluitant activament, aconseguí també d'Alfons V que ordenés "...al Governador Requesens la constitució d'un consistori municipal en el qual tinguessin majoria els humils..." (idem).

La Busca dugué a terme, des del Consell barceloní, àmplies reformes que consistien, fonamentalment, en la devaluació de la moneda i en la publicació d'una ordenança posant en vigor una constitució aprovada per les Corts del 1442 en virtut de la qual es prohibia la introducció a Catalunya dels teixits estrangers de llana i altres, exigida pel Gremi de teixidors. I Joan II deixava fer.

Dins del Consell barceloní s'entaulà una gran batalla política. La Biga contestava amb una *ferotge obstrucció* a totes les mesures preses per la majoria del Consell barceloní. I quan aquest detenia als *bigaires* responsables de l'obstrucció, Joan II els posava en llibertat: Joan II en llençava una de freda i una de calenta.

Pel gener de 1460 la tensió política era summament gran. La Busca, cabdill del moviment democràtic, exigia enèrgicament la solució de tots els greus problemes que tenia plantejats Catalunya, col·locant a Joan II entre l'espasa i la paret.

(Seguirà.)

Ortega : Rebellió de Pagesos

L'HOMENATGE ESPANYOL A PICASSO S'HA FET A BARCELONA

Del 11 al 30 d'abril d'enguany, un grup d'artistes catalans o residents a Catalunya, organitzaren a la Sala d'exposicions de l'antic Hospital de la Santa Creu, un HOMENATGE a Pablo Picasso amb motiu dels seus 85 anys. A París s'havia ja clos el que França va ofrenar al gran pintor malagueny.

Espanya no és pas el règim que la tiranitza i, malgrat tot i per damunt de tot, l'HOMENATGE a Picasso es va fer al seus país i, precisament, a la ciutat que ell estima tant i a la que —diu ell— li deu moltíssim.

El pintor Font Gasol va fer el gran retrat de Picasso que es trobava al "hall" de la sala de l'encisador Hospital de la Santa Creu. Hi exposaren, a més, 68 pintors, escriptors, ceramistes i dibuixants catalans entre els quals: Esther Boix, Cuixart, Garcia-Llort, Genovès, Maria Girona, Guinovart, Rafols Casamada, Subirachs, Tàpies, Tharrats, Todó, Torres Monsó, Mauri i Emilia Xargay. La presentació es degué a la ploma de Cirici i la reproduïm seguidament. Joan Brossa hi escriu també unes consideracions que acaben així: "Amb la serenitat que ens dona la seva feina ben feta allarguem la mà a Picasso. Com a amics seus, la nostra felicitació; com a homes d'aquest temps, la nostra gratitud."

Un diàri de Barcelona va donar molt d'espai a l'homenatge, a diferència d'altres que amb prou feines van esmentar-lo. Però són milers els barcelonins que han anat al carrer de l'Hospital a veure l'exposició homenatge a Picasso no pas únicament per curiositat artística sinó per adhesió a tot allò que Picasso representa. Un periodista del "NOTICIERO..." deia, justament, que els artistes catalans organitzadors de l'homenatge "al mejor pintor de la época contemporánea... habían salvado la honrilla...".

Es cert i cal felicitar-se'n.

L'exposició fou organitzada per: Corberó, Garcia-Llort, Maria Girona, Guinovart, Hernandez Pijuan, Rafols Casamada, Amèlia Riera, Subirachs, Tàpies, Todó, Valbuena.

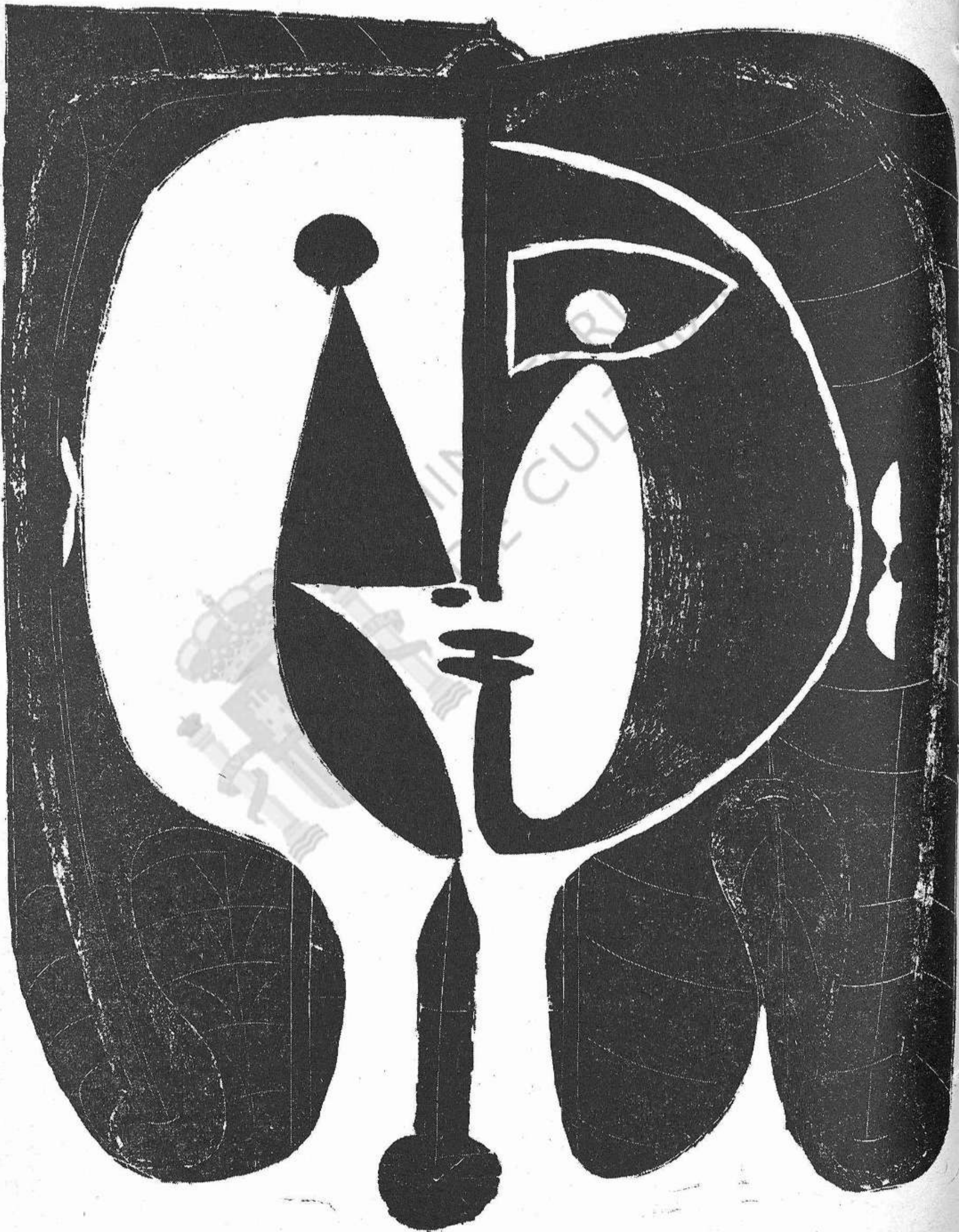
Llista dels expositors, per ordre alfabètic:

Alfaro, Argimón, Arranz Bravo, Artigau, Aulestia, Bartolozzi, Esther Boix, Lluís Bosch, Joan Brotat, Roser Bru, Castillo, Cardona Torrandell, Claret, Corberó, Cubells, Cuixart, Cumella, Curós, Will Faber, Jordi Galí, Garcia Llort, Joanet Gardy, Genovès, Maria Girona, Grau Garriga, Silvia Gubern, Guinovart, Hernandez Pijuan, Hurtunar, Angel Jové, Teresa Làzaro, Antoni Llena, Llimós, Llucià, Mauri, Medina Campeny, Mensa, Monjalès, Marcel Martí, Mundó, Muxart, Narotzky, Padrós, Elena Paredes, Yago Pericot, Porta, August Puig, Rafols Casamada, Amèlia Riera, Roca, Sempere, Eduard Serra, Solbes, Soria, Subirachs, Tàpies, Tharrats, Todó, Toledo, Torres Monsó, Valbuena, Valdés, Valls, Romà Vallès, Evarist Vallès, Vilacasas, Villèlia, Emilia Xargay.

Exposició Homenatge a Picasso

De l'11 al 30 d'abril

Sala d'Exposicions de l'antic Hospital de la Santa Creu

La imatge dual a l'obra de Picasso

L'homenatge a Picasso és per mi un homenatge total. Perquè ell significa per a tots molt més que un descobridor de valors d'estètica. Significa la manifestació d'una gran humanitat, d'una gran generositat, durant una època trista per a la història del món, d'explotació i de guerra.

Picasso no ha estat un ingenu que hagi volgut il·lustrar amb representacions la problemàtica del nostre temps. Tampoc no ha estat un orgullós o un desarrelat capaç de concentrar-se a la pura especulació formal. Picasso ha construït, però ha construït expressant-se. I no s'ha expressat com una veu que només parla d'aquell que parla, sinó com una veu que significa coses, que vol dir-nos tot allò que cal i que és urgent de dir.

Picasso ha estat un creador de llenguatge.

Si s'hagués limitat a acceptar les formes plàstiques acceptades per l'ús del seu temps, la seva obra hauria tingut una gran limitació comunicativa. Hauria participat de l'inútil cercle viciós de les representacions biunívokes.

Però ell sabé portar els significats prou lluny dels significats per a obtenir un llenguatge provocador, cridat a destruir la comoditat dels ben instal·lats i a formar un còdig, una clau, fàcilment desxifrabable, per als cors nets.

El seu llenguatge té el do de trametre un missatge essencial, que es troba al fons de gairebé tota la seva obra. És un llenguatge dicotòmic, que comporta una valoració disjuntiva. Que separa una veritat d'una mentida.

La valor positiva és constantment feta de puresa d'intenció, d'alegria de viure, d'innocència, d'una inmarcessible fe en la claror, la bellesa i la pau. La valor negativa és sempre la ceguesa, l'egoïsme, la força, la tenebrosa brutalitat.

Rembrandt, quan posava una nena lluminosa com un fanal d'innocència, al mig de la faramalla dels homes armats de la Ronda de Nit, feia el mateix que Picasso quan posa al damunt de les catastròfiques tauromàquies, dels desastres de la guerra, uns nets infants serens, portadors de llum o de branques d'olivera.

La doble imatge pren moltes formes: són els guerrers romans que rapten a les Sabines, abusant de les armes sense respectar la llibertat dels altres; és David temptant a Betsabé, abusant de l'autoritat que detenta; és el brau que destripa al cavall caigut, són els soldats invasors ametrallant als indefensos; són els pintors vells i mesquins d'egoïsme que no es mereixen la model resplendent i plena de vida; és l'arcavota al costat de la verge, i és el gran brau que trepitja les víctimes.

Quan tanta gent juga la carta d'una humanitat falsa, on un home teòric cerca un destí còmode, l'amor a la veritat ens fa adonar de que cal rebutjar aquesta imatge per a escollir la més tràgica, però més verdadera, d'un món dividit per les dues components d'una dialèctica indefugible. La lliçó de la dicotomia de Picasso és que cal arrancar-nos aquesta falsa consciència, tan típica dels intel·lectuals, per a fer-nos sentir i viure el dilema, i fer-nos comprendre que cal adherir-se a un dels dos termes per a entrar verdaderament dintre de la realitat.

Alexandre Cirici

MENTOR 67 : UN ART PER LA MAJORIA

La Courneuve —municipalitat comunista del cinquè de París— ha donat al pintor exiliat català, Mentor Blasco, allò que ell mateix ha expressat així:

—¡ La llibertat!

—¿ Totalment?

—Absolutament. Em van oferir pintar el fresc de la sala d'actes de la "Maison de la Culture". No van indicar tema, ni forma ni temps. Vaig acceptar. Vaig presentar un projecte a l'Ajuntament. L'alcalde hi va trobar una objecció: "*Trop de drapeaux rouges.*" Es un "tio" llest. No vol que l'acusin de sectari. Vaig treure banderes roges. No totes: n'hi queden algunes. Vam signar un contracte. He treballat dos anys, a gust, sense dietats ni consells, al marge del món dels "marchants" que em rebenten però em fan viure —les coses com siguin. El fresc no en té cap de títol però d'alguna manera l'havia de batejar. Jo mateix ho he fet: "*L'homme à la conquête du bonheur.*"

—¿ O sigui: "L'home a la conquesta de la felicitat", no?

—No exactament. "Bonheur" és una paraula francesa que no té traducció per a mi. Vol dir: joventut, abundància, salut, alegria, serenitat, amor, amistat, plenitud... ho vol dir tot plegat. ¿Comprends? Mira...

I em va ensenyar la seva obra: 20 metres de llarg. 10 metres d'ample. 5,50 metres d'alçada. Parets i sostre. Un gran fresc de colors "chauds" que representa un conjunt d'homes, dones, infants, roses i pa, eines i llibres. L'home al començament del món, voltat de baf, imprecis. L'home trobant l'altre home, donant-se les mans per a lluitar contra els entrebancs de la naturalesa. L'home i la dona: l'infant. Els homes, les dones i els infants avançant malgrat els obstacles, conquerint el pa i les roses. Al sostre: l'home dels quatre punts cardinals donant-se les mans entre estels. Ha conquerit el Cosmos. Algú ha dit que "ballen la sardana". Mentor comenta:

—¿Potser sí, oi? Potser sí que ballen la sardana.

Però no. No ballen la sardana perquè Mentor, català de soca i arrel, ha estat fidel a la universalitat del tema.

L'inauguració

El dia 19 de febrer del 1967, el company Waldeck Rochet, diputat pel Districte de La Courneuve, inaugurarà oficialment "La Maison de la Culture". Era diumenge i la mainada de les escoles que hi participà portava moltes flors

i banderoles. Malgrat la tristesa del febrer parisenc, la música i el colorit donaven alegria a l'ambient. A la presidència; Mentor. Se'l veia content, exhuberant i una mica emocionat. Entre el públic, la seva dona, la Neus, catalana com ell, companya dels dies difícils i dels actuals, una mica més fàcil. Al voltant: "L'homme à la conquête du bonheur", il·luminat pel sistema de "Son et Lumière", una llum llepant l'obra de Mentor, com si tot plegat, fós música.

Jo vaig visitar-la quan l'artista encara hi treballava amb el "mono" tot brut, fent-se ajudar per un vailet que es diu Berdal, fill d'un altre exiliat català. Vaig demanar-li una "entrevista" per "Serra d'Or" que ningú no m'havia demanat i que, naturalment, no es va publicar. Amb "Nous Horitzons" —vaig dir-li— no hi haurà problema". I va parlar per "Nous Horitzons". De tot el que va dir —Mentor parla molt— he guardat el que segueix:

El noi del carrer Aribau

"Vaig neixer l'any 1919 al carrer Aribau de Barcelona, tocant a la Diagonal. Mentor es el nom i Blasco el cognom. Firmo Mentor perquè fa més bonic, oi? El meu pare, com que era d'esquerres decorava imatges religioses o al revés: feia "santets" perquè era d'esquerres. ¡O com vulgueu! El meu oncle, un altre Blasco, als setanta anys s'en va anar al Brasil —encara hi és—; fà escultures a la Catedral de Sant Paolo. ¡Coses grans! Una mica barroca però del temps. Berruguete però millor (1). També tinc un "tio" músic, un altre Blasco. El pare va morir acabada la guerra, a Barcelona. La mare no va durar gaire: un parell de mesos. Va quedar el petit, un germanet, amb un altre nom "raro". El meu germà no és artista. Té un bar. Es va quedar òrfe molt petit, una criatura. El van recollir una bona gent que li van ensenyar l'ofici. Eren taverners. I ell es va fer taverner, o, com diuen ara: "barman". Jo ja era exiliat.

Abans de l'exili pintava, clar. D'això en parlaré més tard. De l'exili ho he conegut tot: camps de concentració, fred, pols, gana... I després: París. La Neus i jo vam arribar a l'estació d'Austerlitz amb una maleta de fusta... o potser dues. Volíem "conquerir" París. No hi coneixíem a ningú. Casualment vam trobar un company i ens portà a casa d'una vella amiga d'ell. Era un bocí de pa aquella senyora, amb un cor molt gran. Ens va donar llit i taula, d'una manera exquisida, sense humiliar-nos. Era cuinera d'un restaurant i a la nit, quan tornava a casa, ens deia: "*Je ne sais pas comment me débarrasser de la viande*"... O sigui: aquell cor ens va permetre menjar i... pintar.

Perquè, jo, crec que he pintat sempre. Ara diuen que soc de "l'École" de París. ¿Que vol dir això de "l'École" de París? Una barreja d'influències. Tots hi hem portat quelcom. Cada dia hi ha algú que hi porta alguna cosa: espanyol, anglès, eslau... Aquesta barreja només podria lligar a París. O sigui: els mateixos ingredients, en altres ciutats del món, no donarien res. París té aquest secret, aquest "duende". No est pot explicar. Hi han coses que no es poden explicar. I París té això: inexplicable. ¿Què penso dels crítics? En penso bé si m'adulen. En penso malament si em critiquen. A mi, els crítics, me n'han fet de grosses. Penso que no hi entenen. Per entendre de pintura s'ha d'ésser pintor. Un bon pintor, com jo. sí senyora, o com Chagall. Teniu: Chagall per exemple. Només

(1) El mes de març, "La Vanguardia" publicava la notícia de la mort al Brasil d'un cosí-germà de Mentor: Jordi Blasco, pintor, fill de l'escultor Blasco.

un rus podria pintar com ell però necessitava París. Els francesos ens ensenyen a pintar. El temperament, la ràbia, tot això... ho portem de la terra pròpia. La tècnica ens la dona París.

Doncs sí. Quan vaig arribar ja pintava. Jo vaig ésser allò que se'n diu "*un enfant prodige*". ¡Una calamitat! Als 16 anys exposo un "Arlequí" al Museu de Catalunya al costat d'un *tal* Pruna, per decisió d'un jurat entre els que s'hi trobava un *tal* Mir. L'any 36 em proposen pel premi de Roma; ja era "Medalla de Plata" ciutat de Barcelona. La crítica va escriure coses "tremendes" del meu Arlequí. Tot allò que diuen els crítics: que si el sub-conscient, que si l'impuls retingut, que si les profunditats... Jo havia fet un Arlequí perquè volia fer un Arlequí. Aquells senyors hi veien una altra cosa. M'haurien fet deixar el pinzell de la confusió i el pànic que provocaren. I aleshores vingué la guerra...

Millor dit: la van portar

La van encendre aquella guerra. Ja sabem qui. Jo era un "*enfant prodige*" que pintava arlequins. Vaig seguir pintant, però ja no arlequins sinò altres coses, perquè aquella guerra que ens feien no podia guanyarse amb arlequins. Vaig passar la guerra pintant. Un "enxufat". Un "emboscat". Això pensarien alguns. Que pensin el que vulguin.

Dels crítics no ho he dit tot. N'hi ha de dignes de tot respecte. però el pintor, a l'hora de la veritat, amb el pinzell a la ma, ha d'oblidar el que pensa el crític —tots ells—; els que et "*flatten*" i els que et critiquen. A l'hora de la veritat, l'artista es troba sol amb ell mateix. Si no té res a dintre no sofreix i no pot donar res. Si sent que dins d'ell viu el geni, sofreix. El geni et tortura, t'esgarrapa i no sempre el trobes, no sempre el pots traduir al drap. I llavors és terrible.

¿Els "marchants"? Uns botiguers, però hi entenen. Saben el que es ven i el que no es ven. En la societat capitalista, el pintor els necessita. Jo els necessito. La Courneuve s'acaba. No tinc altres contractes. Els "marchants" m'esperen. Necessito diners perquè visc d'una manera que s'en necessiten. És un cercle viciós: per a vendre un quadre *a milió* he de buscar clients. Els clients s'els troba en la "*vie mondaine*". La "*vie mondaine*" és cara. Soc allò que se'n diuen un "alienat" pels diners. La Bohème es ja prehistòria. Per a *crear* es necessiten condicions materials..."

No ha triomfat

Vaig preguntar-li a Mentor si creia haver reeixit o es considerava de la generació que en diuen "malaguanyada". Va dir que no ha reeixit perquè encara no ha fet l'obra que es creu capaç de fer. Malaguanyat... ¿per què?

—Perquè diuen que els que vam perdre la guerra som la generació malaguanyada, frustrada...

—¿I tu, que en dius?

Ara es Mentor qui pregunta.

—Jo dic que no. Mantindre's activament fidel a les conviccions i fer-les avançar, malgrat tot, no es viure una vida malaguanyada. Pensar que hom té

raó malgrat perdre momentaniament en la lluita per fer-la triomfar, penso que...

—Massa llarg, tu. Discursos no. Tens raó: la nostra generació no és malaguanyada...

—¿T'agradaria repetir l'experiència de La Courneuve?

—M'agradaria molt. No es repetirà. L'art per a les masses és un luxe que no es pot permetre el capitalisme. El Socialisme ho resoldrà. Només el Socialisme pot estimular un art per a les masses.

—¿Tornaràs a Barcelona, Mentor?

—Quan no hagi de demanar el permís. No he de demanar perdó de res. No se m'ha de perdonar res.

—No es tracta de demanar perdó...

—S'ha de demanar permís. Jo, per entrar a casa meva, no vull demanar-ne de permís.

—Fóra magnífic que exposesis a Barcelona.

—No m'ho han demanat.

—¿I si t'ho demanen?

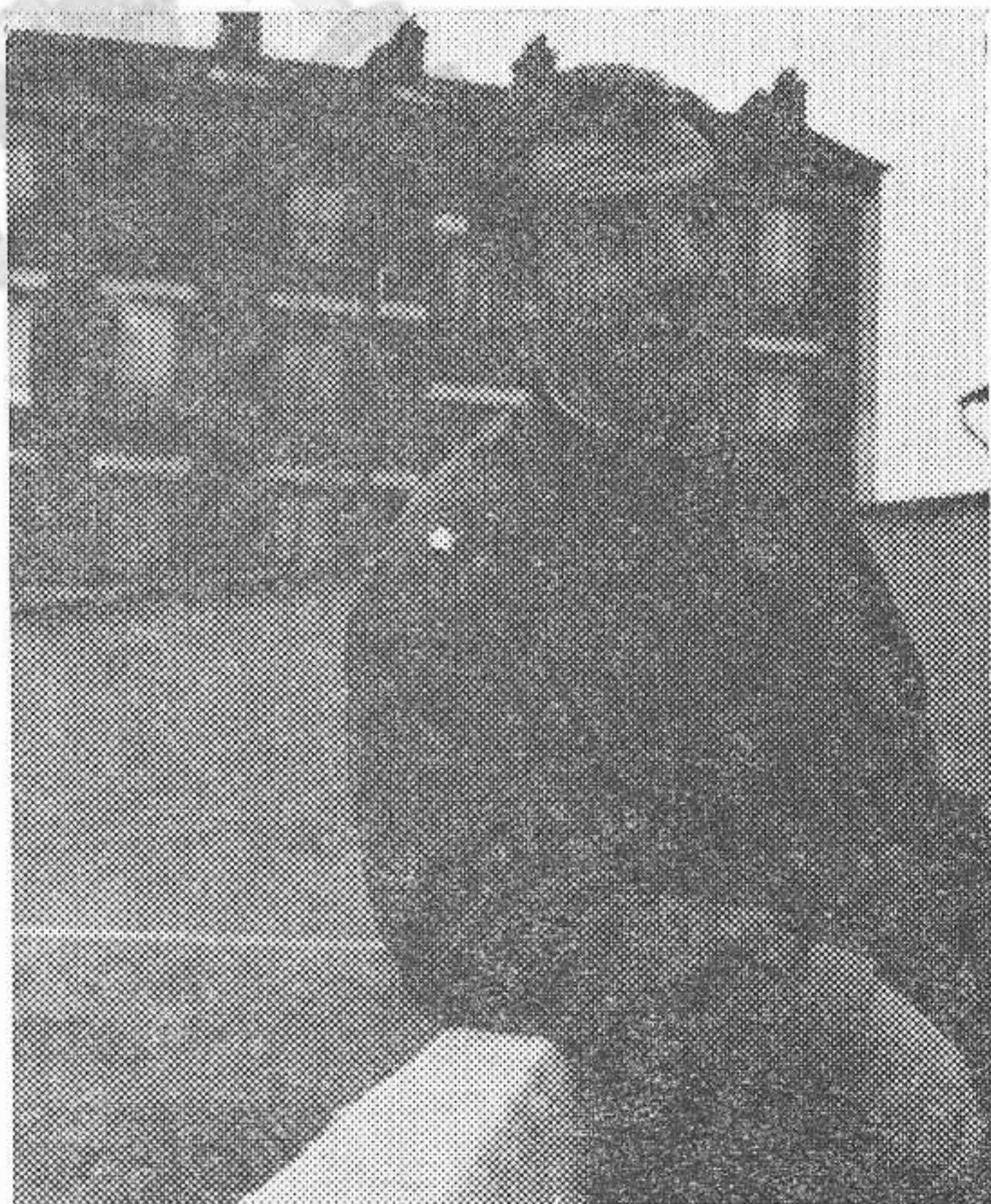
—*“La question ne se pose pas...”*

—T'afranceses, Mentor.

—No ho creguis.

—¿Quan vagis a Barcelona, què faràs? ¿Beure aigua de Canaletes, oi?

—No. Aniré al carrer Aribau i baixaré a Tallers. De Tallers tornaré a pujar a Aribau. Era el trajecte que feia dos cops al dia quan era un marrec: de casa a l'escola de dibuix. La “pàtria”, per a mi, és aquest record...

Mentor a La Courneuve

AL VOLTANT D'UNA EXPOSICIO DE JOAN MIRO

Aquest mes de maig, seguint la saludable tradició a la que la parisina *Galerie Maeght* ens té acostumats, tenim novament l'impagable ocasió de gaudir de l'obra de Joan Miró, enguany en forma de curta retrospectiva englobant una important col·lecció de pintures dels darrers set o vuit anys, algunes ceràmiques i dues respectables escultures.

Llevat els anys que visqué a París lligat al grup surrealista, llavors que el mateix André Breton digué de Miró que "era el més surrealista de tots ells" i de la seva estada a Nord Amèrica, d'on tornà a Catalunya amb esclatants èxits, Joan Miró romandrà fidel al seu país, a la seva terra. Puix que a cap coneixedor de la nostra geografia, de les nostres costums, de les nostres arts totes —les clàssiques i les populars— no se li poden escapar les profundes arrels catalanes de tota l'obra mironiana, el transcendental lirisme que la fecunda.

Obra de forta personalitat, la de Miró fugirà, finalment, a qualsevol de les etiquetes de costum, car, amb Picasso i Paul Klee, Miró és un dels capdavanters de l'art contemporani, encara que potser menys cridat directament a fer escola, com en el cas de Picasso. Nogensmenys, a Catalunya mateix, el seu estil inicià —en els anys 50— el desvetllament de les nostres corrents artístiques i trobà clares ressonàncies en les primeres coses de joves pintors com Tàpies, Cuixart i Ponç. Encara fa poc Antoni Tàpies —el pintor més significatiu que la post-guerra ens ha donat— declarava a Baltasar Porcel en una entrevista publicada a "Serra d'Or" la importància que per a la seva formació havia tingut el cartell de Miró "*Aidez l'Espagne*", fet quan la República perdía la guerra... encara que aixó són figures d'un altre paner.

Miró estima per damunt de tot el treball, i el treball ben fet, talment un bon ar-

tesà. I artesà ho es en el sentit que ha emprat tots els materials i totes les tècniques.

Introvertit, recolzant sempre en la seva portentosa imaginació, els seus quadres són també vivències reals del seu acostament a la natura, fruit dels repetits contactes amb el camp català que començaren a Montroig en la seva infantesa. Obra de joventut fou "La Masia" on Miró s'aplicà en desarticlar un per un els elements d'aquesta composició-clau de tot el seu feinejar posterior. A partir d'aquesta penetrant anàlisi, el pintor es trobà en possessió d'un llenguatge personal i nou. No es tracta de cap simplificació, més aviat es podria dir que Miró ha redescobert les possibilitats d'una plàstica essencial emparentada amb les màgiques creacions que ens ha llegat la prehistòria.

Miró treballa sense mètode ni precipitació. Li agrada tenir varies obres en curs i "viure-les" mentre les avança amb genial intuïció. Potser per aixó el seu encís és tan gran.

El conjunt de pintures penjades actualment a París són una bona prova de tot el que venim dient: el color és vigorós, les espirals ens recorden la permanència de les formes populars en l'art d'avui i en tal o qual tela, algun ocellot nocturn desperta en nosaltres com un tràgic presentiment...

Dues escultures gegantines omplen materialment la sala: "l'ocell solar" i "l'ocell llunar". Dos monstres de bronze directament sortits de les esculturetes ibèriques o dels "viulets" mallorquins. L'imposant format i la gravetat de la pàtina els donen un aire d'afrontament, d'ancestral vitalitat continguda.

Decididament, Joan Miró no ha pas acabat de sorprendre'ns ni d'enriquir-nos. I aixó és sempre d'admirar i d'agrair.

J. Budi

LA FESTA DEL LLIBRE CATALA A PARIS

Aquells que hem col·laborat a l'organització i a la celebració de la Festa del Llibre Català a París pensem haver-nos cenyit fidelment al propòsit i a la voluntats fets públics amb la comunicació número 1, publicada aleshores d'haver estat creada la Comissió Organitzadora:

"...Propiciar que les relacions, fins ara incipients i esporàdiques, entre catalans que hem estat separats físicament per límits convencionals siguin més efectives i duradores. Estudiar conjuntament els problemes vius del nostre poble, vinculats a la contextura d'uns valors permanents i alhora variables per la fluctuació del temps (...) Voldriem que la Festa del Llibre ens reunís en gran nombre per a la lliure discussió, el franc col·loqui... Dir-nos i explicar-nos el perquè de la nostra circumstància... Sentir prop nostre aquells qui rebutgen els tòpics repetits amb tanta insistència per les veus opaques de la mistificació, seqüela del cesarisme, que de sempre és oposat a la intel·ligència..."

Les relacions nuades, la discussió fraternal i cordial de parers, suggeriments i proposicions, la voluntat comuna de superar i vencer dificultats i obstacles, han fet possible una Festa del Llibre Català de la qual gairebé tothom n'està satisfet (sempre hi ha algun descontent, per allò de que l'excepció confirma la regla), malgrat falles, llacunes i fins i tot imprevisions, revelades a través dels actes i manifestacions. Pensem, però, que és profitós assenyalar-les i ho estimarem com una aportació útil amb la bona intenció, és clar, d'ajudar a millorar l'organització si en reprenem l'experiència, recollint així el desig de gairebé tots aquells que hi han participat i col·laborat amb llur presència, comprant llibres, intervenint en els col·loquis i en la discussió dels parers expressats, amb llurs comentaris i suggeriments, amb una aportació financera o amb el seu treball personal.

El divendres dia 5 de maig, doncs, a les nou del vespre, va inaugurar-se la Festa del Llibre Català a París, a l'anfiteatre Richelieu de la Sorbonne sobriament decorat amb una gran bandera catalana cobrint la paret del fons, i amb públic nodrid, entre el qual es va poder saludar personalitats com Vilà Abadal, Joan Triadú,

Ricard Salvat, Francesc Candel, Victor Mora, Xavier Fàbregas, Domenech de Bellmunt, Coloma Lleal, la vidua del President Lluís Companys, els senyors Leizaola, Terradelles, Manuel Cruells, Maldonado, Fernando Valera, Mossen Torres i molts d'altres que la manca d'espai ens impeix citar un per un.

El Sr. Carrion obrí l'acte amb un discurs felicitant-se de la celebració de la Festa gràcies al concurs i col·laboració dels sectors que a París representen les diverses tendències del pensament dels catalans exiliats.

A continuació, el professor Pierre Vilar ens va parlar de Catalunya en un discurs ple de detalls històrics, geogràfics, polítics, socials, ric d'útils ensenyaments, discurs que tots els presents aplaudirem cordialment i xardorosament.

A la tarda de l'endemà, dissapte, tingué lloc el col·loqui en una de les sales del S.E.I.N. amb el tema "La situació actual i les perspectives de la cultura catalana".

Com la vetlla a la Sorbonne, el Sr. Carrion va obrir el col·loqui amb uns mots d'introducció i de presentació. Joan Triadú, sota el tema "Llengua i Cultura, Ensenyament", resumí la situació de la Universitat a Catalunya i de l'ensenyament del català després del 1939 i explicà com, mica a mica, i malgrat les dificultats sorgides i els obstacles creats, la cultura catalana i l'ensenyament del català avancen i progressen. Juncadella va parlar de "Cultura i proletariat", explicant la necessitat de que la cultura sigui accessible al proletariat i pugui penetrar en el més profund del poble.

Seguidament, Xavier Fàbregas, Premi Ignasi Iglesias 1966, parlà del teatre com instrument de cultura i expressió de les aspiracions progressistes del poble.

Francesc Candel es concentrà a explicar-nos, en català, a través del tema "La llibertat de l'escriptor" com era de difícil expressar les pròpies opinions i la necessitat per a l'escriptor de lligar-se estretament amb el públic.

Cruells abundà en l'explicació de les dificultats que existeixen per que l'escriptor pugui dir el seu pensament.

Finalment, Ricard Salvat parlà dels problemes que planteja la no existència d'una Universitat catalana.

Com havia estat previst, l'acte es va suspendre a les set del vespre i va reprendre a les nou.

A la represa foren formulades diverses preguntes als oradors de la tarda, instaurant-se un diàleg força interessant entre aquells i el públic.

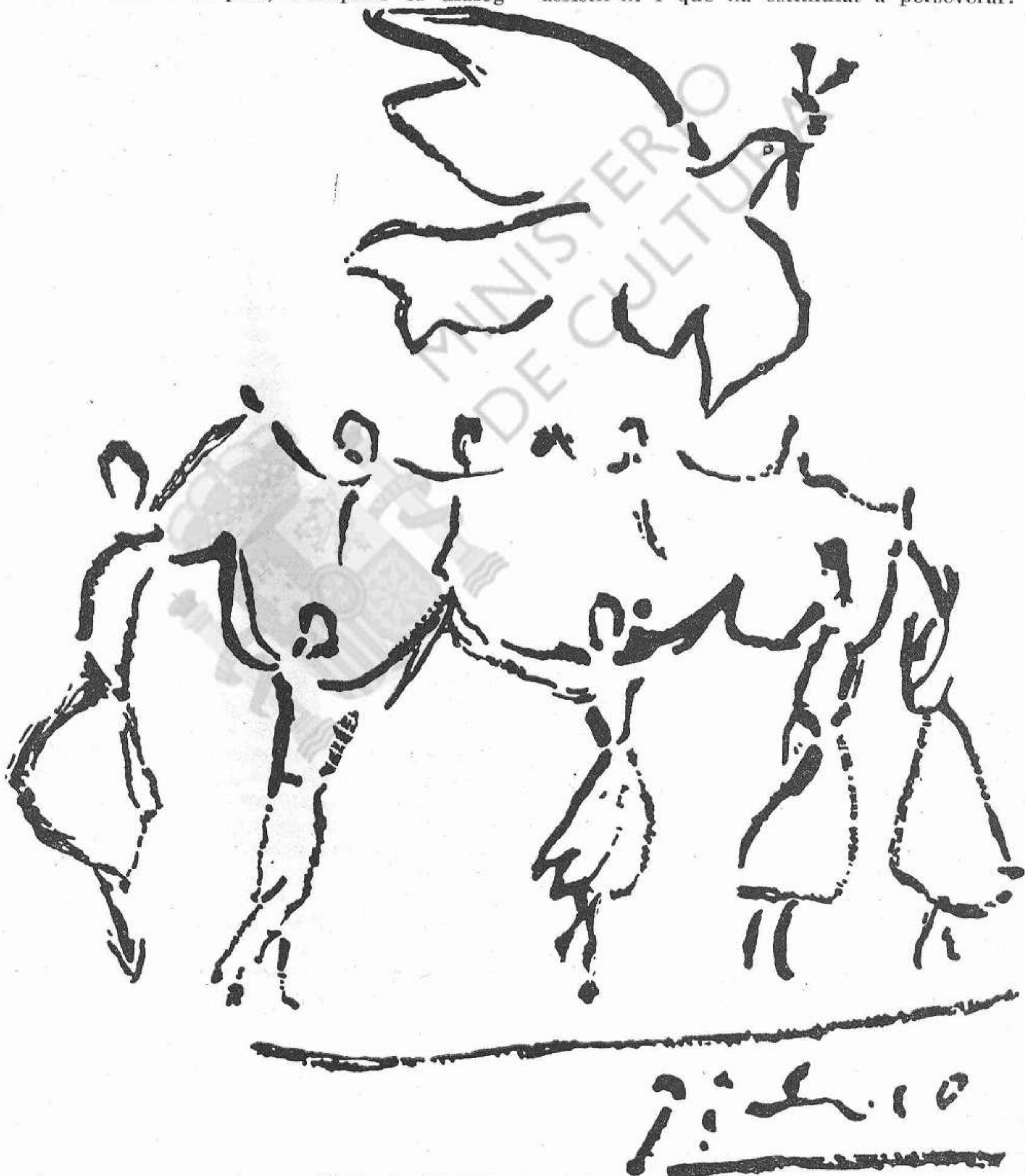
Ambrosi Carrion va treure les conclusions del debat, constatant que ens havíem trobat gent d'horitzons diversos, parlant un mateix llenguatge, i expressant la conveniència d'establir lligams més amplis entre l'exili i el país, d'ampliar el diàleg

fent-hi participar directament el món del treball.

El diumenge dia 7, a la tarda, tingué lloc un recital de cançons catalanes amb els cantants Xavier Ribalta i Francesc Pi de la Serra, i es van recitar poesies de Josep Carner, Ambrosi Carrion, Coloma Lleal, Roc Llop i Ventura i Gassol.

El dissapte i el diumenge es van vendre gran quantitat de llibres. El públic podia escollir entre més de quatre-cents títols diferents, enviats per la gairebé totalitat de les editorials de Catalunya i més particularment de Barcelona.

En resum, una Festa del Llibre Català que ha satisfet tots els qui han pogut assistir-hi i que ha estimulat a perseverar.

Dibuix de Picasso reproduït per a la Festa del Llibre Català a Paris

COLOMA LLEAL PARLA PER "NOUS HORIZONS"

En el nº 7 de "NOUS HORIZONS" vam parlar de la guanyadora de l'Englantina d'Or als JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA celebrats l'any 65 a la Sorbona de París. Es diu COLOMA LLEAL. El poema guanyador "Plany a quatre veus" el vam publicar íntegre i per ell pugueren jutjar els nostres lectors sobre la jove poetesa de Barcelona.

Enguany, a la FESTA DEL LLIBRE CATALA, hem retrobat Coloma Lleal signant el seu recull de poemes editat, amb motiu de la Festa, per Edicions "Foc Nou" de París. Quan li hem demanat si volia dir quelcom per "NOUS HORIZONS" ha

contestat, senzillament: "No hi tinc inconvenient." Ja coneixia la nostra revista i sabia que, com altres publicacions catalanes fóra de Catalunya, havíem publicat el seu "Plany a quatre veus".

Les "interwius" comencen, generalment, amb una presentació de la persona "entreviuada" però, nosaltres trencarem la costum i direm, només, que Coloma Lleal té 23 anys, que estudia a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, que no es "pinta" els ulls, que té un posat tímid i discret i que parla i es mou amb una absoluta naturalitat. Preguntem:

¿Que li va dur l'Englantina d'or, a la seva vida?

"Un estimul important a la meua vocació. Abans de l'Englantina no sabia si el que jo escrivia arribaria. Arribà. Això m'ajuda a seguir escrivint. I escric. Ja ho veu."

A l'antologia de la poesia catalana, A. Ros hi va incloure Coloma Lleal. ¿Fou l'Englantina?

"No. El senyor Ros va llegir quelcom meu publicat abans en una modesta revista de poesia. Les lectures que he fet al cercle lleidatà de Barcelona i a la Universitat sí tenen relació amb l'Englantina."

¿Foren lectures dels seus poemes amb discussió?

"Naturalment. Jo m'adono que d'allò que escric interessa més que res el fons. El que em critiquen és la forma però també m'adono que aquells que ho fan és perquè, en realitat, allò que no els agrada és el fons, o sigui: no com ho dic sinó què dic.

¿Quins poetes i prosistes li agraden?

"Doncs bé: no es pot contestar així aquesta pregunta. D'un mateix autor m'agradarà molt una cosa o varies però m'en desagradaran d'altres. Per això, fóra llarg dir quins autors..."

D'acord. Deixem-ho correr. Parlem dels seus versos. Hi trobem sovint el món del treball. ¿El veu des de fóra?

"Sí però no de lluny. O sigui: jo soc d'una família burgesa, modesta però burgesa. Treballant a l'oficina d'un taller que tenia el meu pare vaig descobrir aspectes que no sospitava del món del treball. Sortia del col·legi de monges i el canvi fou brutal: de les monges al taller..."

I així va fer aquell vers sobre l'infant obrer...

"Sí, amb una mena de pietat, amb cert paternalisme si vol. Després vindria la presa de consciència i parlaria d'altres aspectes..."

La necessitat de l'acció, per exemple, també s'hi troba, però amb cert pessimisme.

¿No creu que el món del treball avança en aquest terreny? Tot això que passa...

"Hi han nuclis. Es cert. Es mouen, però no pot avançar-se amb un nucli. S'han de moure els altres. I moure's d'una manera organitzada. I units. Això... miri, no hi som encara en aquest estadi..."

La forma del seu vers recorda el "crit" de Raimon. ¿Hi ha una influència o és una coincidència, diguem-ne, de neguit generacional... I perdoni la frase una mica pedant?...

"No coneixia en Raimon quan jo vaig començar a escriure. M'agrada molt Raimon. És cert; hi ha una semblança en la forma, potser perquè existeix una situació que condiciona una manera de dir..."

¿Què li agradaria fer-ne dels seus vint anys?

"En tinc vintitres..."

Fins a trenta en tindria vint.

"Doncs m'agrada fer el que faig: lluitar a la meua manera. No és que n'estigui del tot satisfeta, no, però lluitar és el que m'agrada."

¿Que en pensa del moviment democràtic a la universitat, vostè que és universitària?

"Què vol que en pensi? Tot el que sigui democràtic, d'acord... però hi ha molt per fer, o sigui: no ha d'ésser cosa d'uns quants. No és fàcil. La pressió que envolta a la majoria dels estudiants és molt forta i és fre. La majoria són fills de casa rica, els "papás" ho fan tot per distreure els fills de la política, i tenen els mitjans: el cotxe, els viatges, mil coses... L'ambient influeix. Es tractaria de que tots prenguessin consciència, o sigui: un nucli no és prou..."

Coloma Lleal té pressa. L'esperen per a signar el seu llibret a l'exposició venda. Seguirem presentant-la als nostres lectors amb fragments dels seus versos publicats

per primera vegada a París i, finalment, reproduïrem la presentació que ella mateixa fé del recull "POEMES".

Quan parla de l'aprenent:

*El braç
sense muscle
serra el ferro*

*i el ferro grinyola
i el front
sua*

*i els ulls
de l'aprenent
em miren tristos*

*mentre el braç
sense muscle
serra
el ferro.*

¿Què li van donar a Coloma Lleal?

*M'heu donat
un tros
de ràbia*

*un tros
petit
borrós
de ràbia*

*i me'l miro
estranyada
preguntant-me*

*i me'l passo
d'una mà
a l'altra
perquè
em crema*

*i us miro
estranyada
preguntant-vos*

*perquè
no sé
què
fer-ne*

*i us segueixo
mirant
estúpida*

*amb el tros
de ràbia
cremant-me
la mà.*

Sembla com si parlés amb l'aprenent:

*Un dia
estudiarem junts
i riurem
alhora*

*un dia
treballarem junts
i cobrarem
alhora*

*un dia
lluitarem junts
i descansarem
alhora*

*un dia
vencerem junts
i somriurem
alhora
un dia!*

Com una pinzellada...

*Una dona
ara
renta roba
al terrat
roba
molt bona
cara
fina
roba
que ella
no ha embrutat*

*un noi
ara
plora de gana
al terrat*

*una dona
ara
llença roba
al terrat
roba
que esbotza*

*estripa
poteja
roba
que ella
no havia
embrutat:*

*un noi
ara
abraça sa mare
al terrat.*

Una mena d'impaciència;

*Ja veus
tornarem a entrar a la Universitat
i no hem resolt res*

*i tenim encara
un sindicat
un pla
uns professors
unes estructures
una moral
un món
per a canviar
i som gairebé
al mateix lloc*

*d'ahir
d'abans d'ahir
de l'altre
perque tenim massa por
de tu
de mi
dels de fora
dels de dins
dels altres
de tothom*

*i és per això
que tenint-ho tot per a resoldre
xerrem
només.*

Una mena de pessimisme
o encara la impaciència...

Ah si jo us parlés
d'un camí
de somni
dels que passen
cel enllà
tot foren
encoratjaments
exhortacions
i aplaudiments
de peus
i mans

i em mirarieu
sense recança
com qui mira
el bon company

pero el camí
de què jo parlo

és un camí
de terra ençà
és un camí
de por
i de lluita
és un camí
de mals paranys

i no sóc jo
qui ha de traçar-lo
que hem de ser
tots
i és el plural
el que us espanta
i us fa fresar
i recular amb cara llarga
petar de dents
i claudicar.

En presentar els seus versos, Coloma Lleal ha escrit la següent introducció:

“Es molt bonica la idea del poeta que està per damunt de les coses, pero és impossible. Hi ha una realitat que ens volta i no en podem prescindir sense deixar de ser realment nosaltres mateixos. Perquè, si fem abstracció d'aquesta realitat, prescindim també dels altres homes i al fer-ho ens deshumanitzem —això és, més o menys, el que passa amb la poesia marcadament subjectiva, intimista, en la que el poeta es col·loca en el centre de la seva obra, aïllant-se de la realitat circumdant.

Es, doncs, aquesta realitat que em preocupa, aquesta trista realitat nostra dins la qual em trobo completament embolicada, ja que es situa al bell mig de la meua poesia. I, tenint en compte que la poesia respon a una necessitat de comunicació, a través dels meus versos intentaré comunicar als altres els meus sentiments en el moment de copsar aquesta realitat.

Per a aquest recull, he intentat fer una tria més o menys cronològica, de manera que quedés bastant definida l'evolució de la meua poesia. Per això l'he dividit en tres parts.

A la primera part hi ha els poemes que vaig escriure en primer lloc i que són

fruit del meu primer contacte amb el món del treball i de la injustícia organitzada legalment. Mostren tots ells una sorpresa una mica ingènua i un cert sentiment de culpabilitat al constatar la meua situació de privilegi. Això m'impedeix de romandre impassible i “*ja neixer en mi un petit sentiment de revolta*”, com dic en un dels meus poemes.

Només a partir d'aquesta revolta es deixa entreveure una vaga llum d'esperança. A la segona part, parlo, doncs, amb fé de tots aquells que es revoltent i somrie al nou món que encara hem de construir. A la tercera part hi ha els darrers poemes. Me n'adono que malgrat la meua esperança, hi ha un gran nombre de trabes que s'oposen a la construcció d'aquest nou món, lliure d'alienacions. D'una banda, hi ha l'opinió de tots els que s'escarrifien davant tot allò que representi un canvi, una alteració de l'ordre establert: hi ha també, els prejudicis que hem anat acumulant al llarg de la nostra història; hi ha, finalment, la mala fe, o la por, o l'opressió... Es aleshores quan em revolto irada contra tots els qui accepten calladament una situació que els deshumanitza i comprenc que l'únic camí possible és el de la denúncia i la lluita. Ja sé que la denúncia no és una solució, però és el primer pas necessari per a trobar-la.”

JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA

ANY CIX DE LLUR RESTAURACIÓ

MARSELLA, FRANÇA - 1967

Als poetes, prosadors, assagistes i músics de Catalunya i de tots els territoris on la nostra llengua és parlada o coneguda, glòria i salut! ELS VII MANTENEDORS DELS JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA, a fi d'assegurar la continuïtat de l'ànima catalana a través dels seus Jocs Florals i —per tal d'acomplir l'honrosa comanda que ens ha estat feta per la Comissió Organitzadora d'enguany, us invitem a participar a la GAIA I MAGNA FESTA que es celebrarà a Marsella, la qual segons l'Estatut i bons costums establerts, es regirà pel següent.

EL TERCER DIUMENGE, dia 15 d'octubre, es celebrarà la poètica festa, en la qual seran adjudicats a les millors poesies presentades, els tres primers

PREMIS TRADICIONALS DE POESIA

LA FLOR NATURAL, premi d'Honor i Cortesia, a la millor poesia que canti l'amor. Dotat amb 1.000 francs i una flor emblemàtica d'or.

L'ENGLANTINA D'OR, a la millor poesia de caràcter patriòtic, sobre tema històric o aspectes presents o futurs de Catalunya. Dotat amb 750 francs i una flor emblemàtica d'or.

LA VIOLA D'OR I ARGENT a la millor poesia que enalteixi la fidelitat a valors espirituals. Dotat amb 750 francs i una flor emblemàtica d'or i argent.

Segons el bell costum d'antic establert, el poeta guanyador de la FLOR NATURAL en farà ofrena a la dama de la seva elecció, la qual, proclamada REINA DE LA FESTA, lliurarà els altres premis als guanyadors corresponents.

PREMIS DIVERSOS

PREMI PRAT DE LA RIBA, instituït i dotat amb dos mil pesos mexicans, pels senyors Josep i Jeroni Bertran Cusiné, de la ciutat de Mèxic al millor treball sobre la vida econòmica o jurídica de Catalunya. Aquest premi és indivisible. Un exemplar del treball premiat haurà de lliurar-se als dotadors del premi, els quals es reserven el dret de publicar-lo.

PREMI PRESIDENT COMPANYS, instituït i dotat amb cent dòlars per l'Orfeó Català de Mèxic, al millor treball de caràcter històric o literari que enalteixi l'esperit liberal i democràtic del poble català.

PREMI POMPEU FABRA, instituït i dotat amb cent dòlars pel Patronat —dels Jocs Florals de la Llengua Catalana de Mèxic, al millor treball sobre un tema relatiu a l'idioma català.

PREMI JAUME SERRA HUNTER, instituït i dotat amb cent dòlars per l'Institut Català de Cultura de Mèxic, al millor estudi relatiu a història de la cultura catalana.

PREMI PAU CASALS, instituït i dotat amb cent dòlars pel Centre Català de Guadalajara (Mèxic), al millor treball crític o folklòric sobre música, cançons o danses catalanes.

- PREMI PAIS VALENCIA**, dotat amb cent dòlars, al millor treball en prosa o vers, sobre un tema relacionat amb les terres valencianes.
- PREMI ANTONI ROVIRA I VIRGILI**, instituït i dotat amb cent dòlars pel Consell Nacional Català al millor treball sobre un tema d'història del catalanisme.
- PREMI IGNASI IGLESIAS**, dotat per Llar Catalana de Marsella amb 400 francs al millor drama o comèdia catalana.
- PREMI PLANÇO**, instituït i dotat amb 500 francs francesos per Casa Nostra, de Zuric, Suïssa, al millor estudi sobre. "Els paral·lelismes entre els problemes nacionals catalans i els de les altres nacions europees."
- PREMI JOSEP GUDIOL I CUNILL**, dotat per la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals del 1963 a Montevideu amb 50 dòlars, per un tema sobre les lluites a la Universitat per la Democràcia.
- PREMI ENTRE TOTS HO FAREM TOT**, dotat amb 10.000 pessetes per Edicions d'Aportació Catalana, al millor treball que tracti de l'"Integració dels Països Catalans, de llur estructura i problemes col·lectius o de llur incorporació a l'Europa de les comunitats naturals.
- PREMI RIBAGORÇA**, dotat amb 2.000 pessetes, al millor treball relacionat amb les comarques anexionades a l'administració aragonesa, que tracti de la seva permanència dintre l'àrea de la llengua catalana i de la seva condició de terres dels Països catalans.
- PREMI LLUÇANES**, dotat amb 3.000 pessetes al millor projecte de guió cinematogràfic, per fer conèixer els Països catalans. (Característiques: curt metratge, per una duració de 30 minuts.)
- PREMI SALVADOR SEGUI**, dotat amb 500 francs pels Fundadors del Centre Cultural Català de Marsella, a la millor poesia sobre les lluites obreres actuals.
- PREMI ANDORRA**, dotat amb 100 dòlars pel M.I. Consell General de les Valls d'Andorra, al millor treball sobre aquest Principat.
- PREMI L'INFANTIL**, dotat per la revista "L'Infantil", amb 2.000 pessetes, al millor conte inèdit per nens de 5 a 10 anys. (Característiques: dues quartiles escrites a màquina a doble espai. Serà publicat per la pròpia revista amb il·lustracions.)
- PREMI ANTONI CONIO**, dotat amb 500 francs per "Lo Calen" de Marsella, al millor treball sobre el tema: "Les relacions catalano-occitanes, en record de la col·laboració d'Antoni Conio, historiador marsellès — amb l'Institut d'Estudis Catalans."
- PREMI CALENDAU**, ofert per la "Maintenance de Provence" i reservat al millor poema en llengua provençal, dotat amb 300 francs.
- PREMI OCCITANIA**, dotat amb 3.000 pessetes pels Amics de Mistral, al millor assaig sobre tema lliure, escrit en occità.

PREMIS D'INICIACIO LITERARIA

patrocinats per l'"Institució de Cultura Catalana" de Mèxic i dotats amb 1.000 pessetes cada un.

Els treballs que optin a aquests premis, hauran d'estar escrits en català, tenir una extensió mínima de dues pàgines (format carta a doble espai), tra-

mesos en triple exemplar i tractar un tema d'història, geografia, excursionisme, economia, demografia, folklore, etc., relatiu a les comarques que s'esmenten a continuació. Els autors hauran d'ésser menors de vint-i-un anys.

PREMI BISCARBO, sobre les regions pirinenques de Catalunya.

PREMI JOAQUIM XIRAU, sobre el Baix Empordà.

PREMI ANTONI BORRAS I QUADRES, sobre la Comarca d'Anoia.

PREMI IFAC, sobre un tema relatiu a la Marina d'Alacant.

PREMI PI DE LES TRES BRANQUES, sobre la comarca del Berguedà.

PREMI ILLES BALEARS, sobre les illes de Mallorca, Menorca o les Pitiüses.

PREMI JOAN CASADESSUS, sobre un tema del Montseny.

PREMI ANDORRA, sobre un tema d'aquest Principat.

PREMI BAGES, sobre la Comarca d'aquest nom.

PREMI MAGI MORERA I GALICIA, sobre la comarca del Segrià.

PREMI CENTELLES, sobre la Plana de Vic.

PREMI GARRAF, sobre un tema relatiu a Vilanova i La Geltrú.

PREMI FIDEL MARTI, sobre la Comarca de l'Alt Camp.

Tots els treballs han d'ésser rigorosament originals, inèdits i escrits en català, o en llengua d'oc o provençal per als treballs que optin als Premis A. Conio, Occitània i Calendau.

Escrits en lletra clara, de preferència a màquina, amb un mínim de tres exemplars, sense signatura, amb un lema i acompanyats d'un plec clos contenant el nom i l'adreça de l'autor i portant damunt el sobre només escrits el títol i lema de la composició.

S'han de transmetre al Secretari de Relacions de la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals, Melcior Carton, 65, rue Saint-Pierre, 13 - MARSEILLE-V^e (France).

El termini d'admissió és el 31 d'agost i per als treballs que es rebin de l'exterior la data que figuri en el segellat de correus no podrà ésser posterior a l'esmentat termini.

Els autors poden indicar en l'original el premi a què optin preferentment. Per als Premis d'Iniciació Literària és imprescindible aquesta indicació.

Per al lliurament dels premis no serà vàlid altre nom que el que es trobi en el plec clos al qual s'ha fet referència anteriorment, en obrir-lo en l'acte de la Festa.

Els concursants poden delegar la representació tot fent-ho constar en el plec clos.

El Consistori es reserva per un any, a partir del dia de la celebració de la Festa, el dret de publicació de les obres premiades, excepció feta dels Premis reservats pels dotadors.

Fou dictat el present Cartell, a la Ciutat de Marsella, el dia 9 de març del 1967, pels VII Mantenedors.

Maria-Aurèlia CAMPANY, Presidenta.

Charles CAMPROUX, Jordi-Pere CERDA, Joan FUSTER,

Robert LAFONT, Joan TRIADU, Francesc VALLVERDU, Secretari.

**"LA CULTURA CATALANA
DEL RENEIXEMENT A LA DECADENCIA"**

per Jordi Rubió BALAGUER

"Llibres à l'abast"

Edicions 62, Barcelona, 1964

Hi ha un tipus de llibres que encetem amb una certa recança: Així sol passar, per exemple, quan es tracta d'un aplec d'articles. Ens fa por que la "matèria" no serà esgotada o, el que és pitjor, que hi haurà llacunes importantíssimes. No haig d'amagar que **"La Cultura Catalana del Reneixement a la Decadència"**, recull de deu articles i conferències elaborats entre 1926 i 1959, ha fet aparèixer en mi, una vegada més, aquella recança. Cal reconèixer, però, que la seva lectura, rica en satisfaccions, compensa amb escreix els buids inevitables.

Si el present recull no és pas una continuació d'aquell excel·lent estudi titulat **"De l'Edat Mitjana al Reneixement"** (Aymà, Barcelona, 1947), tan favorablement acollit pels mitjans especialitzats, té en canvi, l'interès de resumir la personal interpretació de la Decadència (segles XVI, XVII i XVIII) en el camp de la literatura, tesi radicalment nova que des de fa més de trenta anys acapara bona part de l'atenció rubioniana. Recordem que el nucli d'aquesta tesi està en la crítica del mite romàntic de la "Decadència-ruptura", una decadència no pas merament literària sinó suposant un abandonament de la llengua catalana (escrita) per part del nostre poble. Hi hagué ruptura, ens diu Rubió, però tingué un significat social que no ha estat posat en relleu: Les classes altes, en vincular-se a la Cort, amb la castellanització consegüent, van trencar amb la tradició cultural autòctona i, naturalment, amb el poble (comerciants, menestrals, camperols...). Mentrestant, el poble, fins ben entrat el segle XIX, no solament continuà fidel a totes les manifestacions de la llengua catalana (actes privats, actes oficials, cançoners i teatre popular, religió, etc.), sinó que no podent consumir una literatura contemporània en català —quasi inexistent o de poca qualitat— hagué de recórrer a edicions de clàssics medievals. (Aquestes idees han estat desenvolupades extensament a la monumental **"Historia General de las Literaturas Hispánicas"**, dirigida per G. Diaz-Plaja, on el Doctor Rubió porta a terme l'estudi més complet que s'hagi fet mai sobre la litera-

tura catalana. Vegeu: Vol. I, pp. 643-746; vol. III, pp. 727-930; vol. IV, part 1^a, pp. 493-597; vol. V, pp. 213-337. Obra en curs de publicació.)

Veiem, doncs, que **"La Cultura Catalana del Reneixement a la Decadència"** (i especialment el capítol "Sobre les causes d'una decadència"), ha tingut l'oportunitat de divulgar una interpretació que fa revisar, d'una banda la història de la nostra literatura, i de l'altra la valoració històrica de la cultura catalana, amb tot el que això representa per a una correcta anàlisi del present i, es clar, del futur. Complementen aquesta tesi unes notes de valor desigual però il·lustratives sobre: Confluència de cultures a Barcelona en temps de Carles V; l'ambient literari de la Catalunya del segle XVI; els llibres de lectura espiritual a Barcelona en el mateix segle; el primer teatre valencià.

Altres aspectes del llibre mereixen ésser destacats. Primerament l'estudi sobre els orígens de l'humanisme a Catalunya: Rubió assenyala els criteris històrico-literaris per a distingir l'humanisme propiament dit d'una mena de "pre-humanisme", modern en la forma però medieval en el fons. Les figures religioses polítiques i literàries a les quals l'historiador dedica la seva atenció (Mateu d'Agrigento, Alfons el Magnànim, Pere Miquel Carbonell, etc.), venen a il·lustrar les característiques del Reneixement a casa nostra.

Al llarg de tota l'obra es fa evident que Jordi Rubió és fidel a la concepció que té de la història de la literatura (i de la cultura). Diu en el pròleg: **"Si la crítica literària hagués de prescindir dels fets vitals de l'home i del seu ambient, s'hem convertiria en una mena de preceptiva o de teoria de les formes. No vull caure en allò que pot ésser damnable de l'historicisme. Tampoc no hem sentit pas influir per cap dels mètodes que es disputen el camp de les interpretacions del passat, però em mou una ingènua curiositat d'explorar els estímuls de la vida de la cultura."**

Un punt de partença que ja ha portat a resultats espectaculars en el seu camp, resultats que s'han revelat molt profitosos per a aquells crítics i historiadors que, volent-se inspirar en el materialisme dialèctic, saben molt bé que no poden prescindir **"dels fets vitals de l'home i del seu ambient"**.

"ADEU ABANS D'HORA"

per Ramon Folch i Camarasa
Edit. Alaguara, Madrid

Es un fet positiu la creació, per l'editorial "Alaguara", de la col·lecció de novel·la popular catalana contemporània que, al preu de 25 pts. es troba a l'abast d'un gran públic.

D'aquesta col·lecció he llegit "Adeu abans d'hora" de Ramon Folch i Camarasa. De l'autor (39 anys) en sabem ja moltes coses doncs malgrat la seva joventut ha publicat set novel·les, ha guanyat dos Premis literaris importants i ha fet traduccions d'obres mundialment conegudes. El recordem, especialment, per la seva traducció al català de l'obra de Candel "Els altres catalans", traducció que en el seu dia vam saludar sincerament en "Fulls oberts".

A Folch i Camarasa no se'l considera "escriptor social", ni tampoc "d'avantguarda", títols amb els quals alguns crítics qualifiquen a certs autors del moment sense que es justifiqui massa. ¿Què dir de Folch i Camarasa? Em guardaré ben bé prou de ficar-li una etiqueta, Per a mi és un dels escriptors més **catalans** i més **actuals** doncs escriu coses que només tenen un sentit i una força artística en **català** i tracta problemes d'un temps i d'una circumstància concreta: la nostra. Folch i Camarasa no és d'aquests autors que, segons Josep Plà ("Serra d'Or", agost 1965) "**igual podrien ser noruecs, polonesos o txecoslovacs**". Jo diria que Folch i Camarasa es **intraduïble** no pas perquè no existeixin els mots corresponents als seus en altres idiomes sinó perquè només en català diuen el que han dir.

Tornem a la novel·la "Adeu abans d'hora". S'hi copsa, això sí, que ha estat escrita per un home molt enfeinat. Es un llibret petit i escrit depressa. Hom té la impressió de que és la visió d'allò que podria ser una gran novel·la sobre l'agonia de la classe mitja, les seves frustracions, la seva por i la seva bondat passiva.

Si Folch i Camarasa no hagués de treballar tant en mil activitats per a guanyar les mongetes d'una família nombrosa, potser es parlaria de la seva curta novel·la com d'una obra testimoni de tot un moment històric. I a l'oncle d'Orris, per exemple, no el veuríem únicament entrar i sortir de la seva cambra sinó moure's enmig dels entrebancs que troba la gent "vinguda a menys" en el món del "boom" neo-capitalista.

Aparentment, "Adeu abans d'hora" és l'evocació d'uns dies tristos en la vida d'una família barcelonina que viu sense grans dificultats una existència mediocre. Hi ha el pare i la mare, tres fills i un oncle "recollit",

més per pobre que per vell. Hi ha també una veïna. Dels tres infants un es neia i la neia ha de morir. Un dels germanets ho evoca tal i com ho pot sentir una criatura. Sense dramatitzar. O bé potser es l'autor el que tracta de ficar-se dins el cor d'un infant. Seguim les incidències d'una malaltia sobtada, fulminant i anem descobrint una família, els sentiments que la lliguen; moments de desesperada impotència del modest empleat en la "societat de consum" que alça la veu sabent que no arreglarà res, en una llar en la que mai no s'hi alça la veu, i que ens donarà un dels moments més autèntics del llibre. El nen gran pensarà:

"I ho cridava amb una veu que no semblava la d'ell, la seva veu de pare, sinó la veu d'un home qualsevol, d'un home desconegut que havia entrat a la casa, disfressat de pare, per a cridar."

Ens trobem, doncs, en una llar barcelonina on no es crida mai però on també s'arropa la desesperació, on s'arriba fins i tot a cridar: Prou!

"Era el "Prou" amarg i adolorit que el pare havia anat acumulant dia darrera dia; el prou al temps que vivien, el prou a la marea creixent de les coses que envaien la vida, el prou a l'asíxia, a la pressió de la gent, del món, del senyor Jaures, dels desigs, de les ambicions, dels deliris."

L'infant no l'entendrà el crit del pare però el lector sí que l'entendrà per poc que conegui el paper que cada classe juga en cada moment.

"—Si volies un home que guanyés diners havies de cercar-te'n un altre— deia. Jo no serveixo per això. Si volies un home que et pagués una minyona, i una cambrera, i una cuinera, i una mainadera, no sóc jo, m'entens? Si volies un home que et comprés roba bona per als teus fills, i molta, i joguines cares per als teus fills, i sovint, no sóc jo. Jo sóc un home que no sé guanyar més diners, ni ganes, m'entens?"

Es una classe que ja no pot tenir minyona, ni cambrera ni cuinera. Es una classe sense horitzó, frustrada, que té els interessos al costat de la classe obrera però encara no ho sap.

El nen gran, mentrestant, sembla no adonar-se de res però hom sofreix de saber-lo trist, de copsar la seva por, la seva soledat no tant perquè la germaneta morirà sinó perquè la mort així caiguda en una llar sense núvols, produirà petits ruixats que no tenen, en veritat, cap importància però que, per a l'infant, en tindran més que la mort.

I així, amb una història sense "història", Folch i Camarasa ens parla d'un món en el

qual viu, malgrat tot, la puresa dels infants i la bondat; d'una família no preparada pels sotrats de la vida però rebent-los amb una mena d'esglai sense estridència, dignament, amb autèntic tremp.

De tot el drama, els germanets de la morta recordaran que van haver de viure dos dies a casa d'una veïna. Aquest fou el trasbals.

"I allò era el que feia més mal: no només el fet d'anar amb la senyora Carme, d'anar-se'n de casa, ells dos, sense la Marta, sense el pare ni la mare; allò era el que feia més mal: aquella manera de somriure que tothom sabia que era una manera de plorar."

La veïna, en el llibre, és també part de la mateixa classe però ja una mica rebregada moralment, una mica hipòcrita, una mica bruta però amb prou cor per obrir-se als altres, en la dissort. Una dona tafanera, no massa escrupulosa, mentidera però amb impuls generós.

Segurament alguns trobaran aquest llibre de Folch i Camarasa una "beneiteria", literatura "idíl·lica", "diversionista", etc. Totes les opinions són dignes de respecte. Nogensmenys, obres com "**Adeu abans d'hora**", amb totes les seves insuficiències, tenen el mèrit de la senzillesa i d'ésser escrites en un català sense cursileria, quotidià però no vulgar, directe i poètic. I l'autor, en aquest cas, té igualment el mèrit d'escriure una història interessant i emocionant sobre la gent que ell coneix bé, gent "sense història".

Cal aprofitar l'avinentesa per a repetir la idea del començament: és una llàstima que els escriptors catalans no puguin viure de la ploma, o millor dit, de llur creació artística. "**Adeu abans d'hora**" conté els elements bàsics, el tema, per una gran novel·la.

T. P.

"TREBLINKA"

Jean-François STEINER

Edicions Plaza-Janés, 1966
Barcelona

Fa uns mesos s'ha publicat en castellà un nou llibre referent als camps de concentració hitlerians: **Treblinka**, de l'escriptor jueu Jean-François Steiner. Encara que sobre l'extermini dut a terme pels nazis hi hagi ja diverses publicacions traduïdes, aquest llibre constitueix una novetat. El seu subtítol ho indica: "La sublevació d'un camp d'extermini". **Treblinka** no es limita, com molts altres llibres sobre el tema, a descriure els horrors dels camps de concentració, sinó que intenta demostrar com fins i tot en el més inhumà i antihumà dels mons, els homes, en últim terme, són sempre capaços de trencar les cadenes, per més pesants que siguin.

A **Treblinka** no es troben únicament les condicions de mort del camp (Treblinka era un camp polonès dedicat exclusivament a l'extermini), sinó que tot ell és un esforç per a explicar com, a través d'una organització de lluita contra el nazisme, aquests homes, en condicions impitjorables, van reconquerir tota la seva dignitat humana i, amb un heroisme impressionant, van aconseguir realitzar la sublevació armada. L'organització d'una resistència en els camps hitlerians no va ser en absolut un fet exclusiu de Treblinka. En tots els camps de concentració hi hagué grups resistents, la història dels quals queda per fer en gran part, però Treblinka fou l'únic lloc on es va arribar a la sublevació armada i a la fugida massiva dels presoners.

El tema central del llibre de Steiner no és tant la sublevació en ella mateixa —a la qual dedica tot just unes vint pàgines— com la gestació de l'organització que la va permetre. El primer nucli de resistència a Treblinka va començar amb tres homes, i la seva primera tasca fou la d'evitar els suïcidis. Ja en les primeres fases, l'organització va renunciar a intentar la fugida individual, i es va plantejar com a fi l'alliberament col·lectiu, imposat aquest per la necessitat de donar testimoni del que passava a Treblinka. Per assolir-ho, l'organització va decidir ampliar-se numèricament, amb el que això implicava diàriament de risc mortal. Cal llegir el llibre per adonar-nos de fins a on va arribar el serè i inversemblant heroïsmes que féu possible aquesta ampliació de la base de lluita. La darrera etapa va consistir a procurar-se armes. Sovint els presoners es desesperaven, ja que les dificultats amb què s'enfrontaven eren sempre pràcticament insuperables. Si el comitè de la resistència, malgrat els moments de desànim i retrocés, es va mantenir ferm fins al final en la seva intenció inicial, no era pas per interès personal —des del primer moment va quedar clar que el comitè es quedaria al camp per protegir la fugida dels altres presoners— sinó per una profunda consciència de la seva missió històrica: fer conèixer al món la realitat dels camps d'extermini nazis. Tots els membres del comitè van morir el dia de la sublevació. Sis-cents presoners aconseguiren escapar, i d'ells només en van sobreviure quaranta.

Per a escriure aquest llibre, Steiner s'ha basat fonamentalment en el testimoni dels quaranta sobrevivents, sense els quals no hauria estat mai coneguda la història de Treblinka. Fins a quin punt és això cert, ho demostra la història allucinant d'un dels pocs homes que va aconseguir escapar de Treblinka en els primers temps del camp. Va recórrer Polònia explicant el que havia vist, i va ser acollit amb incredulitat sempre i, sovint, amb indignació. Desesperat, va acabar tornant a Treblinka per morir-hi i per

poder manifestar abans que havien de sublevar-se tots i triomfar dels seus botxins per poder donar testimoni sobre el camp.

Treblinka estava pensat no solament per exterminar els jueus, sinó també per degradar-los fins a extrems en què ells mateixos col·laboraven en la pròpia execució amb els botxins alemanys. En aquest sentit, la narració de Steiner no estalvia cap de les baixeses a que es veien abocats diàriament els presoners. Explica, per exemple, com cada dia els SS organitzaven una carrera entre els presos (els quals havien de correr a quatre grapes o arrosegant-se); del grup se'n salvaven les tres quartes parts; els que arribaven primers; l'última quarta part era immediatament executada. Al començament, malgrat els cops i les amenaces, ningú no es movia. Però els competidors sabien que si ningú no es movia, tots serien assassinats. Algú aleshores començava a córrer i tots, després, seguien.

Fins i tot en un univers com el de Treblinka —i el gran mèrit del llibre consisteix a fer-nos ho veure— és possible, però, que els homes, si s'ho proposen, segueixin essent homes, és a dir obstinadament dignes, responsables i capaços de lluitar contra l'esclavitud i per la llibertat —fins i tot, repetim, a Treblinka, és a dir, en el pitjor dels móns possibles.

D. F.

Llorenç Villalonga: **Obres Completes**

Volum I - **El mite de Bearn**

Introducció de Joaquim Molas

Col. "Clàssics Catalans del Segle XX"

Edicions 62, Barcelona, 1966.

Aquest primer volum de les **Obres Completes** de Llorenç Villalonga ens ofereix l'oportunitat de reparar un oblit en què havia incorregut la nostra revista. Donant la raó a Molas —autor d'un estudi definitiu sobre l'obra del novel·lista mallorquí— els qui escrivim per a NOUS HORIZONS no hem fet sinó confirmar que, malgrat ésser "un dels novellistes més importants del nostre temps", Villalonga n'és "un dels més poc coneguts".

El primer volum abraça gèneres diversos: quatre novel·les (gairebé dos terços del llibre), dos reculls de contes i cinc peces teatrals, que tenen llur origen en una mena de "guions" que Villalonga sol esbossar abans de posar-se a escriure una novel·la. Adhuc prescindint d'aquesta última observació, que situa en un nivell secundari el teatre, el pes del volum ve donat per les novel·les, i això per la presència de **Bearn**, no pas com a millor realització villalonguiana, sinó sobretot per la força centrífuga que li ha tocat

d'exercir. En efecte, com ha fet notar Joaquim Molas, el món aristocràtic i decadent que personifiquen don Toni i dona Maria Antònia, els dos elements bàsics del "mite de Bearn" ja s'insinuava des de les primeres obres de Villalonga (en **Mort de dama**, en **La novel·la de Palmira**, una mica menys en **Les temptacions**, molt més en alguns contes esparços), però l'obra en què havien de confluïr totes les referències disperses, en què es materialitzaria una història de gran envergadura literària, havia d'ésser **Bearn o la sala de les nines**.

Llorenç Villalonga i Pons, nascut l'any 1897, ocupa un lloc excepcional dins la moderna literatura de llengua catalana. A Catalunya els escriptors són gairebé tots d'extracció burgesa o petitburgesa: hi ha algun aristòcrata —cas Sagarra—, però se sent integrat en el món burgès; els casos d'escriptors d'extracció proletària, camperola o d'altres capes populars són més aviat infreqüents. (Això succeeix també a la resta d'Espanya i en bona part d'Europa.) Villalonga, en canvi, descendeix d'una antiga família, els Villalonga de Tofla, de l'aristocràcia terratinent mallorquina: ja socialment representa un tipus excepcional i fent honor a aquesta excepcionalitat la seva obra pren uns rumbos divergents dels nuclis literaris (i folklòrics) de Mallorca, nodrits i cultivats per la burgesia de Palma. En aquest sentit —i això complementa el que acabem de dir— l'actitud de Villalonga és, malgrat tot, "típica": és a dir, representa l'actitud de rebel·lia que sol adoptar l'aristòcrata arreu d'Europa enfront de l'hegemonia burgesa; però aquests aristòcrates, si són intel·ligents, saben que llur rebel·lia només pot sostenir-se si al costat de la crítica de la incapacitat burgesa per a resoldre els problemes socials que ha provocat, hi ha també la corresponent autocrítica, encara que es doni tenyida de tendresa, del món feudal en runes, del qual ells són vestigis vivents. En aquest marc, es comprèn que **Mort de dama**, publicada l'any 1931, provoqués les ires dels cenacles catalanistes (burgesos) de Mallorca, a causa de la seva fúria demoledora i perquè la ridiculització de l'"alta societat" de l'illa no estalviava ningú: ni terratinents ni burgesos. En un altre aspecte —i d'acord amb les condicions socio-econòmiques molt específiques de Mallorca, on la revolució industrial pràcticament no havia penetrat i la "revolució turística" tot just començava— no ha de sorprendre tampoc el conservadorisme acusat de l'autor, el qual l'any 36 ingressà en la Falange, de qui no fa gaire hem pogut llegir aquestes paraules escruixidores per als nostres ulls de demòcrates: "**Ahora más que nunca, después de la Ley Orgánica (...) estoy donde estuve en 1936...**"

Però sempre, al llarg de tota la història, la posició política de l'escriptor ha estat

una cosa independent dels encerts d'aquest com a creador (també és cert al revés: a vegades oblidem que la defensa de principis progressius no és cap pòlissa d'assegurança contra la inèpcia o l'esterilitat artística). Si el Villalonga "polític" no ens interessa gens, en canvi hem de constatar l'enorme interès que desvetlla el Villalonga escriptor —metge sense exercir, especialitzat en psiquiatria a París, on entraria en contacte amb l'obra de dues figures preeminents de la cultura europea, Freud i Proust, que tant havien d'influir en la seva vocació literària— precisament pels seus dots d'artista extraordinari: això el fa enfrontar-se críticament amb un món en decadència, les contradiccions del qual copsa lúcidament, com només ho sap fer un escriptor de raça.

L'època compresa entre la segona meitat del segle XIX (**Bearn**) i el període 1918-1936 (**Mort de dama, Les temptacions**), quasi una centúria de la història de Mallorca, ha quedat definitivament transferida en un prodigiós monument literari, que, com diu Molas, són "unes vastes memòries personals i, alhora, collectives", no pas amb la pretensió "de donar-nos una visió dogmàtica del món, sinó tot simplement de somoure les intel·ligències i fixar unes experiències morals".

Villalonga és un il·lustrat que creu en el segle XVIII i en la **Raison**: el seu personatge més pròxim, don Toni de Bearn, té el seu ideal en Voltaire i la seva admiració el fa portar perruca i hàbit franciscà. Molas ha fet observar que "don Toni simbolitza l'actitud del filòsof que cerca la Veritat dins el caos moral de la vida quotidiana", i aquesta recerca el durà a conclusions insospitades, com la de creure que, des de 1848, "el món s'organitzava de nou i (...) l'època de la burgesia capitalista agonitzava. El que triomfaria, segons ell, era el socialisme i així ho explicava de vegades al senyor Vicari".

Ens hem referit repetidament a l'assaig de Joaquim Molas i cal que en destaquem tota la importància. Les vint-i-dues pàgines que encapçalen el volum primer d'aquestes **Obres Completes** no són solament la millor introducció a l'obra de Villalonga: són, també, un model de crítica literària, en el sentit modern, per la profunditat de l'anàlisi,

en la qual la sociologia ocupa el lloc que li correspon sense envair terrenys on impera l'estètica —equilibri no sempre aconseguit en aquesta mena d'estudis. Jo crec que la valoració que fa Molas del mite de Bearn, amb les confluències que condueixen cap aquest mite —síntesi del qual és **Bearn o la sala de les nines**— i totes les seves implicacions culturals, és extremament correcta, decisiva.

Només una reserva —i encara incidental tal com ha estat concebut l'estudi. Molas accepta l'opinió de mossèn Joan, el capellà de Bearn, sobre l'estil de don Toni (= Villalonga): "El senyor va dibuixant el seu retrat amb una tècnica de miniaturista holandès." Es una llàstima que el problema de la llengua no hagi merescut prou atenció per part del crític; si s'hi hagués defingut hauria comprès que allò de "miniaturista", si volia dir cura extrema en cada detall, no era aplicable a Villalonga. El novel·lista mallorquí té un coneixement molt "primari" de la llengua i en el fons la considera com un estri fàcilment intercanviable: en més d'una ocasió ha escrit en castellà i el seu somni secret deu ésser de poder-ho fer en francès. Això, que xoca amb la concepció moderna més rigorosa en el domini de la pròpia llengua (la qual cosa implica, en la literatura de creació, la postergació del "bilingüisme literari"), lliga, de fet, amb la moral il·lustrada que Villalonga professa. Aleshores comprenen per què escriu en un català caòtic però espontani, descurat però vital. Ara: podem parlar de miniaturista? Crec que no i la imatge més aproximada ens la dona, en tot cas, un arquitecte. Efectivament, Villalonga és un arquitecte d'edificis molt ben estructurats, on tot hi és sàviament dosificat, el qual té un cert desdeny pels materials i per certes fórmules que, si no són gens inútils o sobreres en relació amb tot el conjunt de l'edifici, han estat evidentment menysvalorades. L'estructura és sòlida, res no hi sobra, però certes imprecisions fan perdre més d'un matís, algunes estridències molesten l'orella. Malgrat tot, el nivell quasi exclusivament gramatical, en què es produeix aquesta **nonchalance** lingüística, no arriba a afectar l'essència d'una obra que ocupa, sense discussió, un primer lloc dins la narrativa catalana.

F. V.

EN LA MORT DEL COMPANY EMILI VILASECA

El més de mars ha mort a Moscó, després d'una llarga malaltia, el nostre company Emili Vilaseca. La malaltia no va impedir mai al company Vilaseca ésser un dels nostres col.laboradors més actius, més responsables i plens d'entusiasme. Quan moria a la capital de la Unió Soviètica —on era el nostre corresponsal— “Nous Horitzons” sortia amb dos treballs importants seus: la traducció al català d'una part de la biografia de Lenin i una crònica documentada sobre l'ajut dels pobles soviètics al Vietnam. Ha mort, doncs, en ple combat, ja que combat fou, per ell, català comunista, el llarg exili que alguns no han aguantat, precisament perquè s'hi anaren instal.lant i desmobilitzant.

Emili Vilaseca no s'hi va instal.lar en l'exili. Per tractar-se d'un mutilat de guerra i de salut molt rebregada, tenia una pensió de l'Estat soviètic que li permeté viure decorosament sense altres retribucions. Ell, però, demanà al seu Partit una o moltes tasques, no pas per “a matar el temps”, sinó per a seguir arrelat a la lluita que donà sentit a la seva vida. Traduí del rus al català nombrosos treballs —el més notable: “FORMACIO DEL P.S.U.C.” (1)— i estava traduint una extensa biografia de Lenin. Un cop d'ull a la col.lecció de “NOUS HORIZONS” donarà una idea de la col.laboració que rebé la revista del company Emili Vilaseca, tot i trobant-se malalt, àdhuc des de l'hospital. A la nostra Redacció guardem cartes seves en les que mostrava un neguit i un interès viu i dinàmic per tot allò que es publicava o s'havia de publicar en les nostres pàgines. No era el company Vilaseca un militant passiu ni resignat a les deficiències del nostre treball. S'en sentia sempre responsable i això el feia doblement estimat per tots nosaltres. Buscava nous col.laboradors al seu entorn, demanava llibres a Barcelona i els comentava (“N. H.” 5-6), proposava temes, demanava opinions sobre els seus treballs... en una paraula: vivia intensament la nostra revista que tants entrebancs ha trobat i troba, per raons que tots coneixem.

El company Vilaseca ens ha deixat quan els pobles soviètics es disposen a celebrar el mig segle de la seva revolució socialista i quan arreu del món, el proletariat més conscient i els homes més avançats de la cultura treuen lliçons d'aquell esdeveniment que marcà decisivament la nostra època. Emili Vilaseca ens hagués enviat cròniques sinceres i abrandades d'aquesta gran festivitat dels pobles de la URSS. Les trobarem a faltar. Potser altres comunistes catalans exiliats a la Unió Soviètica ens ajudaran a omplir el buit. Aquesta fou, segurament, la preocupació d'Emili Vilaseca abans de morir.

Nosaltres, redactors i col.laboradors de “Nous Horitzons” no oblidarem mai al nostre benvolgut Vilaseca. Ens mancaran les seves cartes, els seus articles, els seus treballs, però seguirem fent la revista amb la constància, l'entusiasme i la serietat que Emili Vilaseca posà en la seva col.laboració inestimable. Es tot el que podem fer per honrar la seva memòria.

“Nous Horitzons”.

(1) Edicions “Treball”, Mexic.

Organitzat pel Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona, l'acte d'homenatge al Dr. Jordi Rubió i Balaguer constituí una magna manifestació ciutadana. La projecció nacional i internacional de l'obra de l'insigne filòleg i historiador català reuní entre els patrocinadors a personalitats tan prestigioses com Menéndez Pidal, Pau Casals, Pablo Picasso, Aranguren, Abad Escarrè, Miró, Lapesa, Marcel Bataillon, Elliot, etc. Entre els telegrams, cartes, documents col·lectius d'adhesió rebuts, trobem els noms d'intel·lectuals europeus de reconegut prestigi internacional junt als de les figures espanyoles de màxim relleu intel·lectual i artístic, junt a les modestes adhesions ciutadanes i dels treballadors a través de llurs Comissions Obreres.

Declarant aquest acte il·legal, reprimint barroerament els seus participants, posant en mans de despreciables esbirros a catedràtics, metges, escriptors, poetes, artistes i al propi fill del Dr. Rubió, la dictadura i el seu home de ma a la Universitat de Barcelona Rector García Valdecasas, donaren la mesura de llur odi a la cultura, a la dignitat, a les llibertats i a Catalunya.

Tràgica repercussió de les actuacions repressives, de la supèrbia i el despreci demostrats pel Jutge instructor, un atac al cor segava la vida del Degà Frederic Roda Ventura mentre actuava en defensa dels empresonats, mentre s'esforçava per fer prevaldre el Dret i la Justícia.

"Nous Horitzons" reproduïx a continuació els més importants escrits relacionats amb aquells esdeveniments que constitueixen un jaló més del camí que Catalunya junt a tots els pobles d'Espanya recorre vers el recobriment de les llibertats anorreades pel franquisme.

**CARTA OBERTA AL DR. RUBIO
SIGNADA PER UN GRUP D'EMINENTS
PERSONALITATS CATALANES**

Aquesta carta que us adrecem públicament, amb motiu del vostre vuitanté aniversari, és l'homenatge cordial i sincer que nosaltres us retem i, alhora, en uns moments en que el nostre país no disposa de mitjans per a expressar-se lliurement, un testimoni de reconeixença del deute que el nostre poble té contret amb vos, com a il·lustre personalitat de la cultura catalana contemporània.

En efecte, Catalunya està en deute amb vos per una dedicació continuada al servei de la cultura, entesa no pas com a producte inanimat, per a us de laboratori, sinó com a entitat viva que dóna saba espiritual al nostre poble. El vostre treball —tant en la investigació històrica, on les vostres descobertes han servit per a rectificar radicalment una concepció massa estreta de la literatura catalana, com en l'organització de la instrucció pública, amb la important tasca que representà l'endegament de la Biblioteca de Catalunya, modèlica a la seva època—, ha tingut sempre com a suport la vostra voluntat a no desvincular-se mai de les vicissituds del nostre país i a actuar sem-

pre netament, sense vacil·lacions, al costat de la raó, és a dir, de la llibertat i la democràcia.

Aquesta línia de conducta us ha portat, durant aquests darrers trenta anys, sofrències i contratemps. Malgrat tot, mai no heu traït els ideals que un dia us vau proposar per a servir a Catalunya i la seva cultura. Al contrari, sempre que hi ha hagut ocasió, heu manifestat inequívocament el vostre amor per la veritat i la justícia, sense les quals una cultura no té sentit.

L'any passat la vostra persona ocupà, d'una manera pública, la primacia que us correspon en el camp de la cultura catalana en presidir un acte acadèmic que anava més enllà de la formal constitució d'un sindicat democràtic d'estudiants. Era, de fet, l'exteriorització d'una presa de consciència col·lectiva, en la qual concorren gent de diverses edats i de diverses ideologies, perquè tots coincideixen a demanar el reconeixement dels drets nacionals de Catalunya i el respecte a la seva integritat territorial i als drets humans actualment no reconeguts per les autoritats, a exigir la llibertat i la democràcia per al nostre poble i per a tots els pobles d'Espanya.

Juntament amb el nostre homenatge fervent, per tot el que representeu, vulgueu rebre també el testimoni de la nostra més profunda solidaritat.

(Segueixen les signatures d'una quarantena de rellevants personalitats de la cultura i sectors d'opinió de Catalunya, entre les quals figuren els noms d'Agustí de Semir, Alfonso C. Comin, J.M. Castellet, J. Solé Barberà, Maria Rosa Borràs, Francesc Vallverdú, A. Gutierrez Diaz, J.M. Piñol, F. Casamajor, R. Bastardes, E. Bastardes, M. Roca Junyent, etc.)

*
**

FELICITACIO

DELS ESTUDIANTS DEL P.S.U.
DE CATALUNYA

El 30 de gener d'enguany es celebrà el 80 aniversari del Dr. Jordi Rubió.

Per a nosaltres, el Dr. Rubió no és tan sols una figura eminent de les lletres. És també el professor allunyat de la seva càtedra per la dictadura en acabar la guerra; és la persona que ens omplí d'admiració als Caputxins, per la seva entesa, per la seva immensa entitat humana; en aquests moments, en fi, la màxima representació de la cultura catalana oprimida per l'oligarquia dominant que la priva d'instruments de desenvolupament i difusió, que la mistifica i que escamoteja molts dels seus elements més vàlids, en el marc més general d'opressió de la nació catalana, privada de llibertats autonòmiques.

El Comitè d'Estudiants del P.S.U. de C., en sumar-se, en nom de tots els estudiants comunistes, a les felicitacions que el Dr. Rubió ha rebut aquests dies, vol significar la total vigència de la seva figura i expressar l'esperança, ben fonamentada en la seva pròpia vitalitat, de que segueixi durant molts anys treballant per la cultura catalana i per un esdevenidor democràtic, en el que Catalunya i la Universitat, a les quals vindrà unit per sempre el nom del Dr. Rubió hagin acomplert plenament llurs aspiracions.

Comitè d'Estudiants del P.S.U.
de Catalunya.

(Extret d' "UNIVERSITAT", òrgan del Comitè d'estudiants del P.S.U.C., Any IX, nº 7, febrer del 1967.)

*
**

DOCUMENT A L'OPINIO PUBLICA DEL DETINGUTS PER HAVER PARTICIPAT A L'ACTE D'HOMENATGE AL DR. RUBIO

Els que signem aquest document, i que foren detinguts per haver participat a l'acte acadèmic dedicat al Dr. Jordi Rubió i Balaguer, actual President de l'Institut d'Estudis Catalans, antic Director de la Biblioteca de Catalunya, ex-Professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, antic Director de l'Escola de Bibliotecàries, i una de les més altes figures de la filologia i de la historiografia hispàniques, fan pública la seva disconformitat per l'actitud de l'actual Rector de la Universitat de Barcelona, Sr. García Valdecasas, per haver volgut presentar un acte acadèmic i cultural com un acte subversiu

que posava en perill l'ordre públic, amb la qual cosa intenta colocar una magna manifestació de la cultura catalana en una situació d'il·legalitat.

L'actuació de la policia, que va detenir arbitràriament alguns dels assistents a la sortida de l'acte i d'altres posteriorment, en lloc de prevenir l'entrada al recinte si és que l'acte no estava autoritzat, i que va retenir els detinguts 72 hores als calabossos de la Jefatura Superior de Policia, malgrat haver enllestit tota la seva actuació 48 hores abans, és una prova evident que l'intent del Sr. Garcia Valdecasas ha obtingut, almenys en aquest aspecte, allò que es proposava.

L'acte, que era patrocinat per personalitats de gran solvència moral i acadèmica, tals com Pablo Picasso, Pau Casals, Ramón Menéndez Pidal, el professor Marcel Bataillon, l'Abad Aureli Maria Escarré, el professor Pere Bosch Gimpera, Josep Carner i Joan Miró, transcorregué normalment. En aquest sentit, són falses les notícies publicades en algun periòdic, que atribueixen fets de violència com l'atropellament a un bidell. En el transcurs de l'acte foren llegides adhesions de professors de més de trenta universitats estrangeres i de nombroses personalitats d'aquí, com els poetes Foix i Espriu, els professors Fontseré, Boix Raspall, Badia i Valverde, el Dr. Pedro Pons, el pintor Tapies, el compositor Robert Gerhard, els historiadors Ramon d'Abadal i Ferran Soldevila, el Pare Miquel Batllori, S.I., el pedagog Alexandre Galí, l'arquitecte Antoni de Moragas, l'economista Joan Sardà, el professor Matue i Llopis i l'inolvidable Degà del Col·legi d'Advocats Frederic Roda Ventura.

Exposats aquests fets, els sotasignats s'adrecen a l'opinió pública, en us del dret de rectificació que otorga la legislació vigent, sense altra intenció que la d'exposar llur opinió sobre els fets esmentats.

Joan Oliver, Joan Coromines, Enric Argullol, Carles Barral, Francesc Casamajor, Joan Colomines, Joan Cornudella, Juan Garcia Hortelano, Romà Gubern, Antoni Gutierrez Diaz, Enric Lluch, Josep Maria Piñol, M. Coll i Alentorn, Jordi Rubió i Lois, Pere Portabella, Manuel Sacristan, Joan Triadú.

*
**

TELEGRAMA DELS DETINGUTS

AL PALAU DE JUSTICIA

A LA FAMILIA

DEL SENYOR RODA VENTURA

Els detinguts al Palau de Justícia aquesta nit, no sols ens sentim solidaris del vostre dolor sinó que ens en sentim causa directa i això augmenta la nostra pena i el nostre agraïment, perquè el vostre espós i pare ha mort en acte de servei en defensa de la justícia i per lleialtat amb els seus amics. Així ho volem dir ara i així volem que consti sempre.

Al Palau de Justícia, a les dues de la matinada del set de març. M. Coll i Alentorn, Joan Corominas Vignoux, Joan Triadú, Joan Cornudella, J. M. Pinol, M. Sacristan Luzón, Joan Colomines i Puig, Jordi Rubió i Lois, A. Gutierrez Diaz, R. Gubern, Pere Portabella, Carles Barral, J. Garcia Hortelano, Francesc Casamajor, Joan Oliver, E. Argullol Morgadas.

*
**

L'ASSAMBLEA D'INTEL·LECTUALS

AL MINISTRE D'EDUCACIO

I CIENCIA

Excm. Sr. Ministre d'Educació i Ciència. Madrid.

Als greus problemes que té plantejats la Universitat espanyola, tant en el pla docent i de la seva organització com en el de la representativitat a tots els nivells, especialment en ordre al Sindicat estudiantil, s'han vingut a sumar els lamentables esdeveniments ocorreguts amb motiu de l'homenatge al Dr. Rubió.

Fa ja temps que els estudiants de Barcelona concebiren la idea de retre home-

natge a l'il·lustre historiador Dr. Jordi Rubió Balaguer, personalitat universitària de renom internacional i representant insigne de la cultura catalana. Amb motiu de complir els seus vuitanta anys, els universitaris van veure-hi l'ocasió d'enaltir, en sessió acadèmica, la figura del Dr. Rubió el qual, malgrat trobar-se físicament apartat de la Universitat, mai no ho ha estat en esperit, com ho proven les seves conferències i lliçons magistrals d'aquests anys i el fet de aquest mateix Ministeri hagi recorregut a ell en més d'una oportunitat. En efecte, V.E. tinguè a bé nomenar el Dr. Rubió membre d'un Tribunal d'oposicions a Càtedra, amb la circumstància excepcional de no tractarse de Catedràtic en actiu; endemés, el Dr. Rubió fou nomenat titular de la Càtedra "Juan Boscán" de la Universitat de Madrid.

El Dr. Rubió —net de don Joaquim Rubió i Ors, Rector que fou de la Universitat de Barcelona, i fill de don Antoni Rubió i Lluch, el qual ocupà el càrrec de Degà de la Facultat de Filosofia i Lletres—, reuneix en la seva persona títols d'alta significació; és President de l'Institut d'Estudis Catalans, President de la Secció Catalana de l'Institut Superior d'Investigacions Científiques, membre de l'Acadèmia de Bones Lletres, corresponsal de la Real Acadèmia Espanyola de la Llengua, etc. etc. La seva personalitat té, doncs, una tal irradiació en la nostra vida espiritual que ultrapassa els límits d'un professor i home de lletres comú.

Per tot això, considerem molt greu que el Rector de la Universitat de Barcelona, en lloc d'afavorir i àdhuc promoure aquest just homenatge, hagi pogut seguir una conducta tan censurable com la que es dedueix dels comentaris de premsa, no desmentits per aquell. En efecte, amb posterioritat a la celebració de l'acte, que segons la mateixa premsa es desenrotllà amb tota normalitat, ens hem enterat de que aquell acte "no estava autoritzat", amb la qual cosa es donà la trista paradoxa de que un successor del Dr. Joaquim Rubió, de manera inconcebible, no solament s'inhibí d'una sessió d'homenatge a l'il·lustre net d'aquell, sinó que, a més, abusant de les seves atribucions administratives, tractà, segons sembla, d'impedir-ne la celebració.

Però encara més lamentable és el fet de que d'un simple acte acadèmic el qual no fou prohibit amb anterioritat, insistim en això, ja que el Rector posseeix mitjans

suficients per a donar a conèixer la seva desautorització i no els utilitzà, n'hagin derivat unes actuacions policiaques i judicials tan greus contra alguns dels assistents al mateix. La detenció i inculpció del fill de l'homenatjat, Jordi Rubió Lois, del Dr. Joan Corominas, lingüista de fama internacional, de Maria Aurèlia Capmany, escriptora i directora teatral, dels escriptors Joan Oliver, M. Coll Alentorn, Joan Triadú, Carles Barral, Juan Garcia Hortelano, Josep Maria Piñol, dels ex-professors de la Universitat Manuel Sacristan, Oriol Bohigas i Enric Lluch, dels metges Dr. A. Gutierrez Diaz i Dr. J. Colomines Puig, dels cineastes Roman Gubern i Pere Portabella, de l'economista Cornudella i de l'advocat F. Casamajor, així com de l'estudiant Enric Argullol, ens han omplent de consternació, no solament pel que això suposa de desconsideració envers la persona del Dr. Rubió, objecte de l'homenatge, sinó també pel caràcter d'excepcional i desproporcionat rigor que revesteixen aquestes mesures contra uns representants il·lustres de la nostra vida cultural i ciutadana. Aquest rigor ha sorprès, sobretot en el cas del professor Corominas, al qual s'ha expulsat d'Espanya, privant-lo dels importants estudis etimològics que duia a terme per compte de la Universitat de Xicago.

Per altra banda, entre les personalitats que patrocinaven aquest hi havia figures il·lustres de la cultura hispànica i universal com són Pablo Picasso, Pau Casals, Ramon Menendez Pidal, Marcel Bataillon, etc. Sembla evident que encara que només fos per respecte a aquestes persones, l'Autoritat Acadèmica hagués hagut d'adoptar una actitud diferent.

Per tant, i a fi i efecte d'evitar el malestar que aquestes greus mesures han suscitat en amplis sectors dels medis universitaris i ciutadans en general, que han vist en elles un atemptat a la cultura catalana i a la seva lliure expressió, sol·licitem de V.E.:

a) Que desautoritzi la gestió del Rector de la Universitat de Barcelona, don Francisco Garcia Valdecasas, el qual, amb posterioritat a la celebració de l'homenatge donà a conèixer que aquest no estava autoritzat, manera de procedir que donà lloc a la detenció i inculpció de les persones esmentades.

b) Que sigui comunicada aquesta revocació al Sr. President del Tribunal d'Or-

dre Públic, a fi que, en cessar la causa originària del processament, sigui aquest sobresseït i amb, això, es permeti novament l'entrada a Espanya al Dr. Joan Corominas.

c) Que siguin preses les mesures adequades per tal de que en l'esdevenidor no es repeteixin actuacions tan lamentables contra la cultura catalana.

Barcelona, 11 de març del 1967.

(Aquesta carta ha estat cursada amb més de mil firmes de ciutadans de pràcticament totes les capes socials. Encapçalaven l'escrit les signatures de Salvador Espriu, Antonio Tàpies, Josep Alemany, Francesc de Carres, Ricardo Bofill, Felipe Soler Tabarís, Xavier Fàbregas, Ricard Salvat, Maurici Serrahima, Juan Ramon Capella, Baltasar Porcel, etc., fins al total més amunt esmentat.)

***

TELEGRAMA DE L'ASSEMBLEA
DE L'ASSOCIACIO DEMOCRATICA
DE TECNICS I QUADRES D'EMPRESA
AL MINISTRE DE JUSTICIA

Barcelona 5-3-67. Exigim llibertat detinguts acte homenatge Dr. Rubió i la fi ultratges cultura catalana.

(Signen aquest document la totalitat dels assembleistes, tècnics i quadres d'empresa, uns cinquanta.)

***

CARTA OBERTA
AL MON DEL TREBALL
I A LES SEVES FORCES

Fa 12 anys que l'Església Catòlica posant a Sant Josep Obrer com a Patró del dia 1 de maig, s'incorporava també a la

jornada dedicada a l'ennobliment del treball, tot assumint-ne el seu contingut de lluita per la Pau i la Justícia en el món obrer.

A Catalunya —especialment a la província de Barcelona— la lluita per l'alliberació i dignificació obrera ha estat d'una intensitat i densitat històriques de primer ordre.

En els nostres dies, un nou moviment de reivindicació s'ha aixecat a dins del món del treball, moviment que —seguint l'esperit de la festa de Sant Josep Obrer— ha sorgit empès, en emulació de forces, tant per obrers cristians com per obrers que se senten apartats de l'Església, però que es troben agermanats en un mateix sentiment de classe i identificats per un mateix sentit de lluita a favor de la justícia dins la zona laboral.

Nosaltres, sacerdots de Jesucrist, moguts únicament per la fe en el Salvador de tots els homes, pretenem que aquesta consagració que féu l'Església del primer de maig, no quedi congelada a efemèrides passades, sinó que segueixi el pelegrinar dolorós dels homes d'avui. Creiem que no es just limitar-nos a la pregària secreta de la nostra missa del dia, i volem fer pública aquesta dimensió de Presència integral a tot arreu i en qualsevol situació, que comporta l'ofrena que Crist continua realitzant en nosaltres els homes.

Creiem injust aquest silenci continuat en persones responsables de tants fets que torturen el món del treball i la intimitat de les llars obreres. El nostre testimoni vol omplir aquest buit espès que asfixia a tantes consciències que esperen, en va, una paraula autoritzada, lliure i compromesa alhora, de la seva Església.

Volem fer constar que el compromís que suposin aquestes paraules que signem és exclusivament nostre. No ens volem atribuir la representativitat de ningú. Volem això sí, que es tingui present que som persones qualificades d'Església i que és sota aquesta perspectiva, i només sota aquesta que cal judicar-nos.

Sense voler ésser exclusivistes, creiem que aquesta nostra actitud respon a un procedir autèntic d'Església. I perquè volem interpretar-la el més netament possible estem disposats a revisar tot allò que pot què representar alguna infidelitat a la mateixa Església.

Fets aquesta aclariments, fem la següent declaració:

Perquè l'Església és irrenunciament salvadora de tota realitat humana, no pot coincidir amb els límits estrets legals dels Estats, siguin aquests, catòlics oficials, ateu confessionals o simplement laics, quan uns homes concrets es senten fora, en consciència de les lleis positives establertes. Es conegut de tothom que la legalitat, sovint, no coincideix amb la justícia. Es per això que l'església es troba al costat dels perseguits i té com a prova del seu universalisme preocupar-se pels presos.

Es en virtut d'aquest universalisme i d'aquesta inserció íntima salvadora de tota la realitat humana, que nosaltres, com a membres qualificats d'Església, ens sentim al costat de tots els que sofreixen, viuen amb dificultats i són perseguits. No podem fer el paper d'ignorar esdeveniments públics desagradables per evadir així responsabilitats religioses, no podem dimitir sense culpa d'aquest compromís de solidaritat cristiana, que si és de nivell i contingut diferent de la solidaritat obrera o humanista, no és pas contrària, sinó vivificadora d'aquelles.

Per ésser, doncs fidels a la festa de Sant Josep Obrer en aquest primer de maig de 1967, ens declarem interessats en l'esforç que realitzen tots els grups obrers, sien aquests oficials, il·legals o clandestins. Ells tenen proves que nosaltres i altres que no han signat aquest escrit, estem al seu costat, en aquesta lluita difícil i esgotadora per la llibertat sindical i per la dignificació de la classe obrera.

En virtut del dret de lliure associació que l'Església ha proclamat tantes vegades, nosaltres no podem acceptar com a solució únicament vàlida la del sindicat oficial, i això ens obliga a acceptar totes les altres forces obreres que lluiten per la justícia laboral, ja sia a plena llum en organitzacions de massa, ja sia en organismes d'acció sindical a nivells menys visibles. L'esforç de totes aquestes nobles inquietuts de reivindicació queda refrendat per la nostra adhesió i simpatia. Volem fer constar, a més que la nostra postura s'identifica amb la manifestació pacífica dels sacerdots a Bilbao i amb les seves motivacions.

Esperem que el caliu d'aquesta diada de maig abranti els esforços de solidaritat en el món del treball i vivifiqui l'anhel de crear entre tots una societat amb estructures més lliures i més justes.

Barcelona 1 de maig de 1967.

Joan Andreu, Pere Adell, Jaume Botey, sch., Antoni Bassolas, Jordi Bertran, Olaguer Bellavista, Raimón Bonal, Lluís Bonet, Pere Buixaderas, Josep Bofarull, Lázaro Bria, Jaume Castro, Josep Cardús, Joan Carrera, Angel Cuadrado, Joan Costa, Josep Campillo, Máximo Casanovas, Josep Colomer, Josep Dalmau, Augustí Daura, Josep Esquirol, Alfons Formariz, Ramón Fernandez, Víctor Fuentesmilla, Vicens M. Farrè, Josep Ma Galbany, Joaquim Garrit, Ramiro Gual, Josep Gonzalvo, Joan N. Garcia Nieto, Josep Ma de la Hoz, Jaume de Sarrià, cap., Jordi Llimona, cap., Francesc Miracle, Joaquim Martinez Roura, Enric Muñarch, Nicolau Muncunill, Josep Montserrat, Josep Ma Palau, Andreu Pagès, Frederic Prieto, Andreu Pascual, Joan Rossé, Xavier Rossello, J. Roca, Joan Ramon Cinca, Amadeu Rius, Joan Rofes, Josep Ma Segura, sch., Abelard Sayrach, Lluís Saumell, Josep Sanabre, Josep Ma Sanglas, Antoni Solè, Jaume Sayrach, Damià Sanchez Bustamante, Jordi Trepal, sch., P. Tudela, sch., Antoni Totosaus, Ramón Tibau, cap., Josep Vilaró, Joan Valli-crosa, Josep Ma Vidal, Jaume Vilà, Ramón Vidal, cap., Vicari Sta. Rosa (Sta. Coloma).

PROPOSICIO DE REFORMA DE LES ESTRUCTURES DEL S. E. M.

DECLARACIO DE PRINCIPIS

Els que subscriuen, mestres de Barcelona, tenen l'honor d'exposar; que a fi i efecte d'infondre al S.E.M. nova vitalitat i fer-lo autènticament representatiu, i més eficaç, i en consonància amb les constants manifestacions i propòsits del Ministre Secretari General del Movimiento de que els òrgans intermitjos tinguin plena representativitat;

d'acord amb la Declaració Universal dels Drets Humans (Associacions Professionals);

en compliment d'allò que ha disposat el Concili Vaticà II (Constitució Pastoral sobre l'Església en el món actual);

per tot això, exposem:

1. La nostra Associació ha de ser lliure i autònoma: Només els mestres podran

